

การผลิตตำรายุคคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

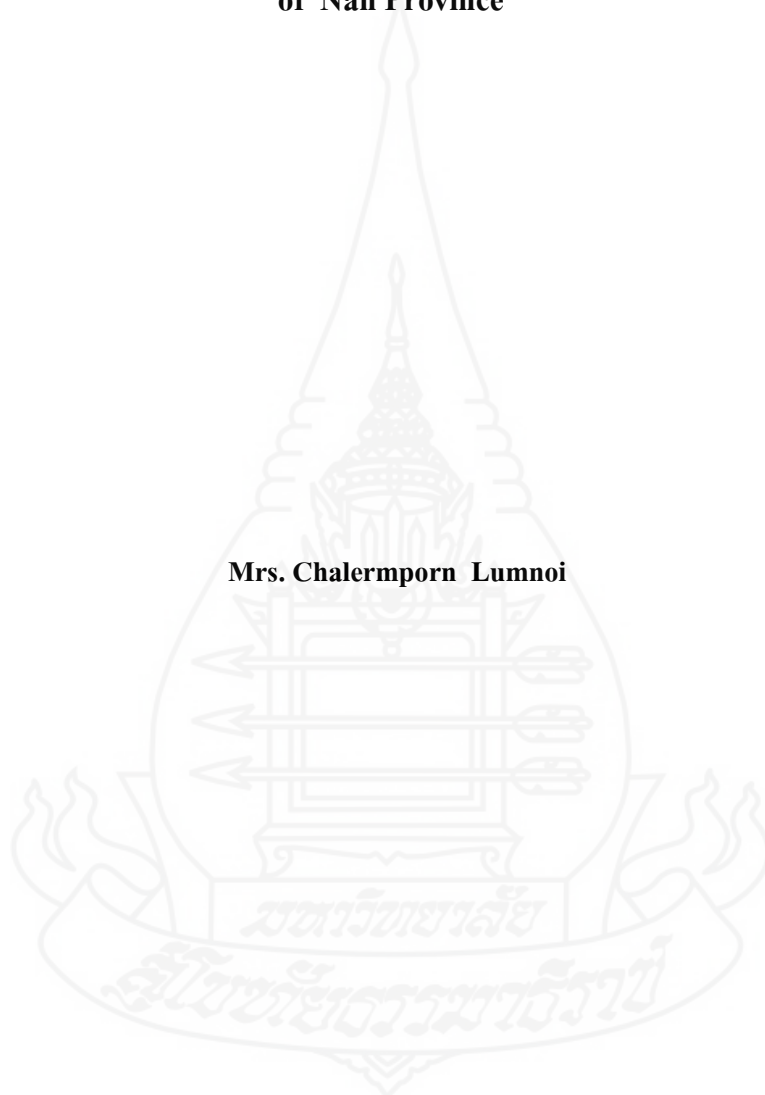
นางเฉลิมพร ถิ่นน้อย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2557

**Quality Longan Production by Farmers in Tha Wang Pha District
of Nan Province**

Mrs. Chalernporn Lumnoi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
ชื่อและนามสกุล นางเฉลิมพร ลำน้อย
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช ครูฑาเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยชะคง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช ครูฑาเมือง แสนเสริม)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ การดูแลเอาใจใส่ และการให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครูทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง ประธานกรรมการในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ เสนอแนะแนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดจนติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณนางอนงค์ ตันติระการวัฒนา เกษตรอำเภotáวังผา เจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภotáวังผา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรหมู่บ้าน ตลอดจนเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในพื้นที่อำเภotáวังผา จังหวัดน่าน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายทอน ลำน้อย นางบัวคำ ลำน้อย นายวิทธิ อุดมสารี และบรรดาญาติพี่น้องทุกท่าน ผู้ซึ่งเป็นพลังสำคัญยิ่งที่คอยให้ความช่วยเหลือ คอยห่วงใยและเป็นที่กำลังใจด้วยดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มานะและอดทน จนส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ผู้ซึ่งส่งเสริม สนับสนุนลูกตลอดมา ตลอดทั้งครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณที่ได้อบรม สั่งสอน ให้ความรู้อันเป็นรากฐานการศึกษา ที่มีคุณค่ายิ่งให้แก่ผู้วิจัย

เฉลิมพร ลำน้อย

สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	6
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	9
การปลูกและการดูแลลำไย	10
การผลิตลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP ลำไย	16
การผลิตลำไยในอำเภอท่าวังผาและในจังหวัดน่าน	30
การผลิตลำไยในจังหวัดน่าน	32
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	47
ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการผลิต	54
ตอนที่ 3 ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ	65
ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย	70
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ	77
ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
สรุปการวิจัย	87
อภิปรายผล	92
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	106
แบบสัมภาษณ์	106
ประวัติผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา	48
ตารางที่ 4.2 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการถือครองที่ดิน.....	49
ตารางที่ 4.3 จำนวนแรงงานด้านการเกษตร.....	50
ตารางที่ 4.4 รายได้ของครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง.....	51
ตารางที่ 4.5 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรและการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาฯ.....	53
ตารางที่ 4.6 สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะดินที่ปลูกลำไย ระยะปลูก พันธุ์ลำไยที่ปลูก รวมพื้นที่ ปลูกลำไย แหล่งพันธุ์ลำไย กิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก.....	54
ตารางที่ 4.7 อายุของลำไยเฉลี่ย แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย วิธีการให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อดอก การใส่ปุ๋ยคอก	57
ตารางที่ 4.8 การใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตรปุ๋ยเคมีทางดิน การฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ สูตรปุ๋ยเคมีที่ฉีด ทางใบ การฉีดฮอร์โมน	58
ตารางที่ 4.9 การกำจัดวัชพืช การระบาดของศัตรูพืช การระบาดของโรคลำไย การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ลักษณะการผลิตลำไย ช่วงที่มีการใช้สารเร่งการออกดอก และลักษณะ การขายลำไย	60
ตารางที่ 4.10 เกรดของลำไยที่ขายได้ และรวมรายได้จากการขาย.....	63
ตารางที่ 4.11 ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ.....	66
ตารางที่ 4.12 แหล่งความรู้และช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ...68	68
ตารางที่ 4.13 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงความคิดเห็น	71
ตารางที่ 4.14 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงปฏิบัติ	74
ตารางที่ 4.15 จำนวนข้อการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงปฏิบัติ	76
ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ	78
ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพ.....	80
ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพ.....	84

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนภาพข้อมูลพื้นที่การผลิตลำไยอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ปี 2557.....	30
ภาพที่ 2.2 แผนภาพข้อมูลประมาณการผลผลิตลำไยอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ปี 2557.....	31
ภาพที่ 2.3 แผนภาพข้อมูลพื้นที่การผลิตลำไยจังหวัดน่าน ปี 2557.....	32
ภาพที่ 2.4 แผนภาพข้อมูลประมาณการผลผลิตลำไยจังหวัดน่าน ปี 2557.....	33

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไย มีชื่อสามัญว่า Longan หรือ Lungan เป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ อันดับหนึ่งของภาคเหนือตอนบน แหล่งปลูกลำไยที่สำคัญได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน และตาก พันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์ดอ รongลงมา คือพันธุ์สีชมพู และพันธุ์เขียวเขียว ลำไยจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญทั้งในรูปลำไยสด อบแห้ง แช่แข็ง และลำไยกระป๋อง มูลค่าการส่งออกสูงปีละหลายพันล้านบาท ผลผลิตลำไยสดในแต่ละปีจะใช้บริโภคภายในประเทศเพียงร้อยละ 30 และส่งออกในรูปผลสดและผลิตภัณฑ์ร้อยละ 70 จากสถิติในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกลำไยสดแช่แข็ง 160,391 ตัน คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 2,451.50 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณการส่งออกลำไยสดแช่แข็ง 168,632 ตัน คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 2,630.20 ล้านบาท เพิ่มจากปี พ.ศ. 2550 เป็นมูลค่า 178.70 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2552 มีปริมาณการส่งออกลำไยสดแช่แข็ง (มกราคม – ตุลาคม) 191,739 ตัน คิดเป็นมูลค่าส่งออก 2,977 ล้านบาท ตลาดส่งออกลำไยสดที่สำคัญของประเทศไทยได้แก่ ประเทศฮ่องกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ส่วนประเทศจีนมีความต้องการบริโภคลำไยสดปีละประมาณ 0.20 - 0.25 ล้านตัน ส่วนตลาดส่งออกลำไยอบแห้งได้แก่ประเทศจีน ฮ่องกง เวียดนาม และสิงคโปร์ ตลาดลำไยแช่แข็งได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา และตลาดลำไยกระป๋องได้แก่ ประเทศมาเลเซีย จากความต้องการผลผลิตลำไยที่มากขึ้น ทำให้มีการขยายการปลูกลำไยไปทั่วประเทศมีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงพาณิชย์มีนโยบายสนับสนุนการปลูกและผลิตลำไย จึงนับได้ว่าการปลูกและการผลิตลำไยมีโอกาที่จะพัฒนาได้เป็นอย่างดี (โครงการการสร้างเครือข่าย การรวมกลุ่มและเชื่อมโยงข้อมูลของเกษตรกรและชุมชนกรณีศึกษา, 2554 : ออนไลน์)

สำหรับอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นอำเภอที่เกษตรกรทำสวนไม้ผลส่วนใหญ่จะปลูกลำไยเป็นหลัก โดยในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 10 ตำบล คือ ตำบลท่าวังผา ตำบลริม ตำบลตาลชุม ตำบลศรีภูมิตำบลยม ตำบลจอมพระ ตำบลแสนทอง ตำบลผาทอง ตำบลผาตอ และตำบลป่าคาโดยเฉพาะตำบลตาลชุมมีพื้นที่ปลูกลำไยมากที่สุดคือ 4,565 ไร่ รองลงมาคือ ตำบลผาตอ 1,096 ไร่ และตำบลศรีภูมิมีจำนวน 1,030.24 ไร่ ตามลำดับ ถึงแม้การปลูกลำไยจะได้รับ

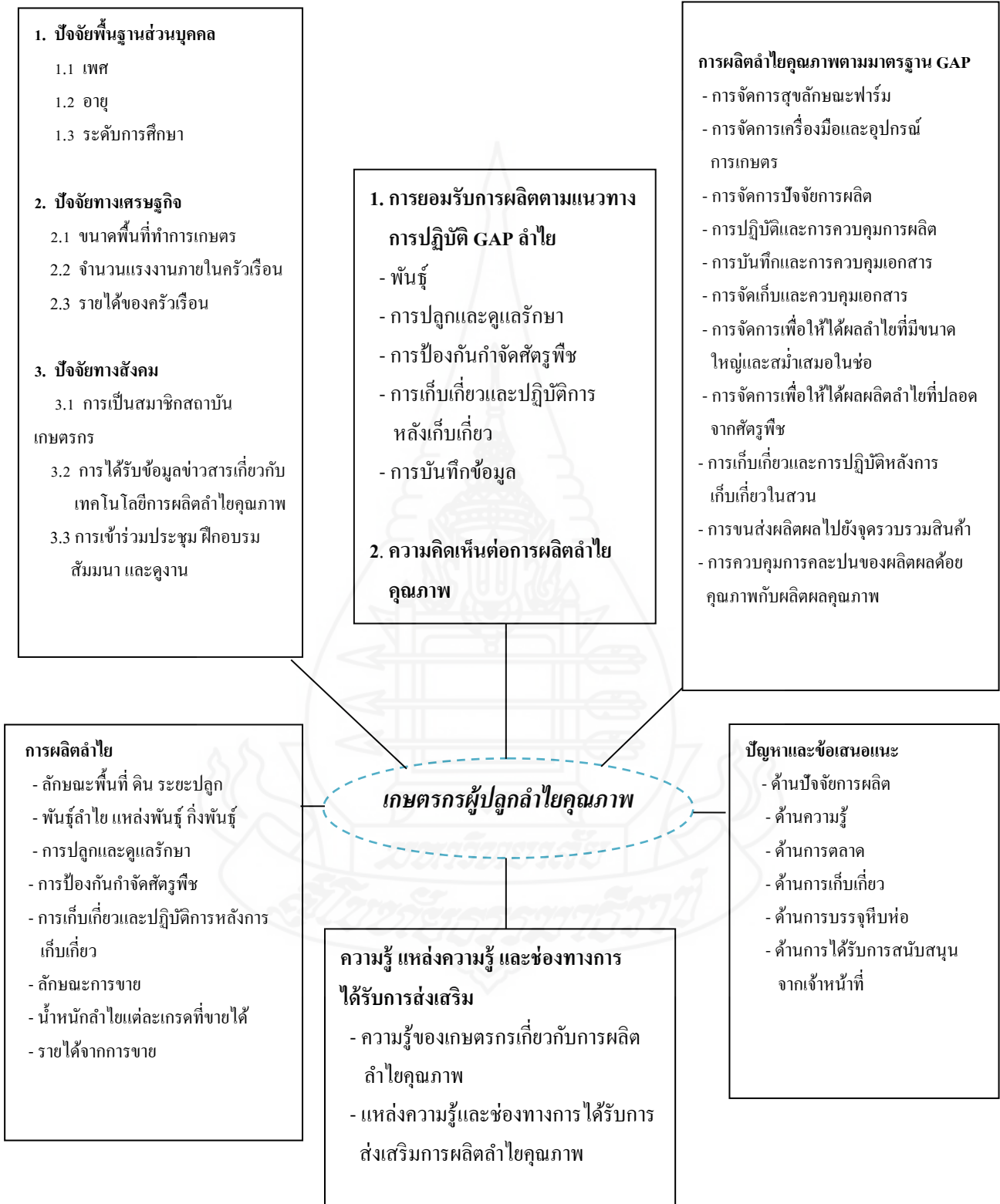
การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและมีแนวโน้มการขยายพื้นที่เพาะปลูกลำไยอย่างต่อเนื่องจากความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น แต่หากการผลิตลำไยของประเทศประสบปัญหาผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกันคือประมาณเดือน กรกฎาคม ถึง สิงหาคม และเป็นลำไยไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร มีผลให้เกษตรกรประสบปัญหาหาลำไยตกต่ำ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกรบางรายหันมาให้ความสนใจที่จะผลิตลำไยในฤดูคุณภาพ โดยการใส่สารกลุ่มคลอเรตซ์ก่นำการออกดอกลำไยเพื่อให้ผลผลิตออกสม่ำเสมอ แต่เกษตรกรจะใส่สารบังคับลำไยให้ออกดอก โดยที่ต้นลำไยยังมีสภาพไม่พร้อมอาจส่งผลให้ผลผลิตและคุณภาพของลำไยไม่ดี ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตลำไยในฤดู เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจในการตัดสินใจเลือกการผลิตลำไยคุณภาพในพื้นที่อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ตามความเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพ ตามแนวการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย
- 2.5 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ
- 2.6 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีขอบเขตดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาในเขตอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

4.2 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ กำหนดศึกษาจากประชากรเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาดังแต่ เดือนตุลาคม 2557 – มกราคม 2558 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

4.4 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน สภาพการผลิตลำไยด้านลักษณะพื้นที่ ดิน ระยะปลูก พันธุ์ลำไย แหล่งพันธุ์ กิ่งพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว และต้นทุน ผลตอบแทนการผลิต ต้นทุนปัจจัยการผลิต ลักษณะการขาย ราคาจำหน่าย รายได้จากการขาย การผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ด้านการจัดการ สุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร การจัดการปัจจัยการผลิต การปฏิบัติ และการควบคุมการผลิต การบันทึกและการควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อให้ได้ผลลำไยที่มีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอในช่อ การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวนการขนส่งผลผลิตไปยังจุดรวบรวมสินค้าการควบคุมการคละปนของผลผลิตด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

5.2 การผลิตลำไยคุณภาพ หมายถึง การผลิตลำไยให้มีผลโตสม่ำเสมอ สีสวย ต้นทุนการผลิตต่ำ และไม่มีสารเคมีตกค้าง

5.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) หมายถึง

การปฏิบัติในการผลิตพืชเพื่อให้ผลผลิตได้มาตรฐานปลอดภัย ปลอดภัยต่อพืช ตามหลักวิชาการของกรมวิชาการเกษตร และในการวิจัยครั้งนี้นำมาใช้สัมพันธ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ พันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล

5.4 เทคโนโลยีการผลิตลำไย หมายถึง วิธีการ เทคนิค ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการผลิตลำไย เพื่อเพิ่มผลผลิตลำไยให้สูงขึ้น และมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยี การตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกระตุ้นให้ลำไยออกดอก การป้องกันกำจัดศัตรูลำไย การดูแลรักษาหลังลำไยติดผล การเก็บเกี่ยว การคัดเกรด และการบรรจุหีบห่อ

5.5 สภาพการผลิตลำไย หมายถึง การนำปัจจัยการผลิต เช่น เงิน ที่ดิน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และอื่นๆ เพื่อนำมาผลิตลำไยให้ได้ผลผลิตเพื่อจำหน่าย

5.6 รายได้ หมายถึง รายได้ต่อปีจากการจำหน่ายลำไยของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นแนวทางในการปรับปรุงการวางแผนการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรต่อไป

6.2 ข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ผลิตลำไย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

6.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา รวมถึงกำหนดข้อเสนอแนะการผลิตลำไยคุณภาพแก่เกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน Quality Longan Production by Farmers in Thawangpha District of Nan Province เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ

7 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
3. การปลูกและการดูแลรักษาลำไย
4. การผลิตลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP ลำไย
5. การผลิตลำไยในอำเภอท่าวังผา และในจังหวัดน่าน
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

1.1 ความหมายของความรู้ (JIGSAW KM, 2555 : ออนไลน์)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ว่า “ความรู้” คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา

ความรู้ (Knowledge) ยังหมายถึงการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณค่าซึ่งมีการนำประสบการณ์วิจารณ์ความคิดคำนึง และ ปัญหาของมนุษย์มาวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานหรือการแก้ปัญหาความรู้จะช่วยตอบ คำถามว่า “อย่างไร” (How Questions) ทำให้เข้าใจรูปแบบของความสัมพันธ์

ความรู้ (Knowledge) จะเป็นภูมิปัญญา หรือ Wisdom เมื่อความรู้นั้นนำไปใช้เพื่อ การตัดสินใจในประเด็นที่สำคัญหรือระบุว่าความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติและพิสูจน์ว่าได้ผลมาอย่างยาวนาน ซึ่ง การนำเอาข้อมูลมากรวมกันไม่ได้ ทำให้เกิดข่าวสารมา กรวมกัน ไม่ได้เป็นความรู้ การนำ เอาความรู้มากรวมกัน ไม่ได้ เป็นปัญญาเพราะ ข่าวสารความรู้ ปัญญามีอะไรที่มากกว่า การนำเอา ส่วนประกอบต่าง ๆ

ความรู้(Knowledge) ที่ชัดเจน หรือ ที่เขียนระบุไว้หมายถึง ความรู้ที่สามารถถ่าย โอนในภาษาที่เป็นทางการและเป็นระบบในทางกลับกันความรู้ฝังลึกนั้นมีลักษณะที่ขึ้นกับบุคคล ซึ่งทำให้การระบุอย่างเป็นทางการและการสื่อสารทำได้ลำบาก

1.2 ประเภทของความรู้

แนวคิดในการแบ่งประเภทความรู้ที่น่าสนใจและ ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย เป็นของ Michel Polanyi และ Ikujiro Nonaka โดยเป็นแนวคิดที่แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภทคือ

ความรู้ทั่วไปหรือความรู้ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถ รวบรวมถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรทฤษฎี คู่มือต่างๆ และ บางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรมการจัดการความรู้เด่นชัดจะเน้นไปที่การเข้าถึงแหล่ง ความรู้ตรวจสอบและตีความ ได้เมื่อนำไปใช้แล้ว เกิดความรู้ใหม่นำมาสรุปไว้เพื่อใช้อ้างอิงหรือให้ ผู้อื่นเข้าถึงได้ต่อไป

ความรู้เฉพาะตัว หรือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้ จาก ประสบการณ์พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลใน การทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็น ความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอด ออกมาเป็นคำพูดหรือ ลายลักษณ์อักษรได้โดยง่ายเช่น ทักษะใน การทำงานงานฝีมือการจัดการความรู้ซ่อนเร้นจะเน้น ไปที่การจัดเวทีเพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ที่ อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอันนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ที่แต่ละคนสามารถ นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ต่อไป

ซึ่งความรู้ 2 ประเภทนี้จะ เปลี่ยนสถานภาพ สลับปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา บางครั้ง Tacit ก็ออกมาเป็น Explicit และบางครั้ง Explicit ก็เปลี่ยนไปเป็น Tacit จากความรู้ ทั้ง 2 ประเภทสัดส่วนของความรู้ในองค์กรจะพบว่าส่วนใหญ่เป็นความรู้แบบฝังลึกมากกว่าความรู้ แบบชัดเจน สัดส่วนได้ประมาณ 80:20 ซึ่งเปรียบเทียบกับ กุเขาน้ำแข็งส่วนที่พ้นเหนือน้ำ สามารถมองเห็นชัดเจนเปรียบ ได้กับความรู้แบบชัดเจนซึ่งเป็นส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับส่วนที่จม อยู่ใต้น้ำ เปรียบได้กับความรู้ฝังลึก

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2553:8-12) กล่าวเรื่องความรู้ดังนี้

ความรู้ เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกลงใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น เกิดการผสมประสานระหว่าง สถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนา ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่ จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่ยิ่งงอกเงย หรืองอกงามยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ เป็นความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดที่เป็นเชิงแนวคิด ทฤษฎี หลักการวิธีการ ซึ่งได้มาจากการถกเถียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์จนตกผลึก แล้วนำมาบูรณาการเข้าเป็นระบบ ความรู้ในระดับที่สูงขึ้นหรือเป็นกรอบความคิดที่จะอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสามารถกำหนดขอบเขตได้ระบุเฉพาะเจาะจงได้ว่าเป็นสาขาใดหรือด้านใดด้านหนึ่ง และสามารถเผยแพร่ ถ่ายทอด และนำมาใช้ประโยชน์ได้

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์และสุรพล เศรษฐบุตร (2553:4-20) กล่าวถึงกระบวนการจัดการ ความรู้และพัฒนาการของความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตรได้ดังนี้

1. กำหนดเรื่องหรือประเด็นการจัดการความรู้หรือการบ่งชี้ความรู้
2. ทำการค้นหาความรู้
3. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนกิจกรรมเรียนรู้
4. อาจจัดให้มีการศึกษาดูงาน
5. ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแนวปฏิบัติ
6. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ
7. การเข้าถึงความรู้
8. การเรียนรู้

สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้าหรือ ประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจาก ประสบการณ์ ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกลงใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับ ความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น โดยการวิจัยในครั้งนี้ได้นำความหมายของความรู้ มาใช้ในการกำหนดตัวแปรและกรอบแนวคิดได้แก่ ความรู้และแหล่งความรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

2.1 ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

จำลอง เงินดี (2534: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคนแต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534: 78) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อหรือความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้น การวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งวิจรรณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นมีลักษณะที่แคบกว่าทัศนคติในขณะที่ทัศนคติเป็นสิ่งที่แสดงภาพความรู้สึกต่างๆไปเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ความคิดเห็นจะอธิบายเหตุผลเฉพาะ

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก หรือความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูดหรือการเขียน โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้น เป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่แต่ละบุคคลจะแสดงความคิดเห็นออกมา รวมทั้งอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527: 174-175) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นเพียงการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมในแง่ของจิตวิทยาก็กล่าวได้ว่าเจตคติ ความเชื่อ ความนิยมเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่มีผู้ใดสังเกตหรือทราบได้นอกจากตัวของเขาผู้นั้น แต่ความคิดเห็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถสังเกตหรือทราบได้อย่างชัดเจนดังนั้นคนที่มีเจตคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเขาไม่แสดงความคิดเห็นออกมาก็จะไม่มีผู้ใดทราบได้เลยว่าเขามีเจตคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

นพมาศ ธีรเวคิน (2539: 99) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนออกไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ

สุชา จันทร์เอม (2520: 104) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่าความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็นและทัศนคติออกจากกันได้ เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้น เป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้อาจแสดงออกมาได้ทั้งคำพูดและการกระทำ ทัศนคติไม่เหมือนกับความคิดเห็นตรงที่ไม่ใช่สิ่งเร้าที่จะแสดงออกอย่างเปิดเผยหรือตอบสนองอย่างตรง ๆ และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ

สุพัตรา สุภาพ (2545: 132) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าหรือทัศนะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะซึ่งในการแสดงออกมานี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่มีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกความคิดเห็นนี้อาจจะเป็นในทางเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ ในบางสภาพการณ์ความคิดเห็นอาจจะอยู่ในลักษณะเห็นด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อยความคิดเห็นไม่ถาวรและมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยง่ายและความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

3. การปลูกและการดูแลรักษาลำไย

ลำไยเป็นไม้ผลยืนต้นที่มีอายุการให้ผลผลิตที่ยาวนาน ดังนั้นการสร้างสวนลำไยจึงควรมีการวางแผนที่ดี โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตความสะดวกต่อการปฏิบัติงานและคุ้มค่าต่อการลงทุน (พาวิณและคณะ, 2547)

3.1 การเลือกพื้นที่ปลูกลำไย

3.1.1 การเลือกพื้นที่ ลำไยเป็นพืชที่เจริญเติบโตในดินแทบทุกชนิด แม้กระทั่งดินลูกรัง แต่ดินปลูกที่ให้ลำไยมีการเจริญเติบโตได้ดี คือดินร่วนปนทรายและดินตะกอน ซึ่งเกิดจาก

ตะกอนดินกรวด หิน ดิน ทราย อินทรีย์วัตถุที่น้ำพัดมาเกิดการทับถมของอินทรีย์วัตถุ สังเกตได้จาก ต้นลำไยที่ปลูกตามที่ราบลุ่มริมแม่น้ำปิง น้ำใต้ดินสูงในเขตจังหวัดลำพูน และเชียงใหม่ มีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตดี ดินปลูกลำไยควรมีค่าความเป็นกรดต่างของดิน(pH)อยู่ในช่วง 5.0-7.0 มีหน้าดินลึกระบายน้ำดี ดังนั้นก่อนทำการปลูกลำไยควรศึกษาคุณสมบัติของดิน เช่น โครงสร้างของดิน เนื้อดิน และความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการธาตุอาหารลำไยอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 แหล่งน้ำ น้ำเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของลำไย การผลิตลำไยเพื่อให้ได้คุณภาพต้องมีน้ำในปริมาณที่เพียงพอตลอดฤดูกาล นอกจากนี้ควรทำการศึกษาคุณสมบัติของน้ำ และวิธีการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพเหมาะสำหรับการผลิตลำไย

3.1.3 สภาพภูมิอากาศ ปัจจัยสภาพภูมิอากาศที่มีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตของลำไย ได้แก่

- 1) อุณหภูมิ โดยทั่วไปลำไยต้องการอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิที่สามารถเจริญเติบโตได้อยู่ระหว่าง 4-30 องศาเซลเซียส และต้องการอุณหภูมิต่ำ 10-22 องศาเซลเซียส ในช่วงฤดูหนาวเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม เพื่อสร้างตาดอก ซึ่งในปีที่มีอากาศเย็นระยะเวลานาน โดยไม่มีอากาศอุ่นแทรก ลำไยจะออกดอกติดผลดี แต่ถ้ามีอุณหภูมิไม่ต่ำพอ ต้นลำไยจะออกดอกน้อยหรือไม่ออกดอก
- 2) แสง การเจริญเติบโตของลำไยจำเป็นต้องได้รับแสงอย่างเพียงพอ ดังนั้นการปลูกลำไยจึงควรปลูกในที่โล่ง ในสภาพพื้นที่ที่มีปริมาณแสงน้อยซึ่งอาจเกิดจากการบังแสงของเมฆ หรือเกิดฝนตกติดต่อกันหลายวัน มักทำให้ต้นลำไยชะงักการเจริญเติบโต ส่วนในสภาพที่มีความเข้มแสงสูงมักเกิดปัญหาทำให้ผิวของผลลำไยเป็นสีน้ำตาลเข้มจำหน่ายได้ราคาตกต่ำ
- 3) ปริมาณน้ำฝนและความชื้นสัมพัทธ์ แหล่งปลูกลำไยควรมีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วงประมาณ 1000 – 200 มิลลิเมตรต่อปี และควรมีการกระจายของฝนประมาณ 100-150 วันต่อปีในแหล่งปลูกที่มีปริมาณฝนตกน้อย ควรจัดหาแหล่งน้ำและระบบชลประทานให้เพียงพอและเหมาะสม
- 4) ระดับความสูงของพื้นที่ ลำไยสามารถปลูกได้ดีในที่ราบลุ่มจนถึงพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 1000 เมตร

3.1.4 การตลาด ก่อนการเริ่มต้นสร้างสวนลำไยผู้ดำเนินการต้องมั่นใจว่าในพื้นที่นั้นมีตลาดรองรับผลผลิตทั้งในแปรรูปและผลสด พื้นที่ปลูกลำไยไม่ควรอยู่ห่างจากจุดรับซื้อมากเกินไป เพราะจะทำให้ต้นทุนในการขนส่งสูงทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้ในระยะยาว

3.1.5 การคมนาคมขนส่ง การเลือกสร้างสวนลำไยในพื้นที่ที่มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการจำหน่ายผลผลิต นอกจากจะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางยังช่วยให้การขนส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังแหล่งรับซื้อทำได้รวดเร็วมีการสูญเสียของผลผลิตน้อยลง

3.1.6 แรงงาน การปฏิบัติงานภายในสวนลำไยจำเป็นต้องมีแรงงานทั้งแรงงานประจำและแรงงานชั่วคราวต้องทำงานเร่งด่วนในบางช่วง เช่น ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต การตัดแต่งกิ่ง เป็นต้น แหล่งปลูกลำไยที่มีแรงงานที่เพียงพอ และมีความชำนาญจะช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้มาก นอกจากนี้ควรมีการฝึกฝนแรงงานให้มีความรู้และทักษะเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระให้กับเจ้าของสวน

3.2 การเลือกต้นพันธุ์ลำไย

จากคำกล่าวที่ว่า “การเลือกไม้ผลพันธุ์ดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” การสร้างสวนลำไยเพื่อให้ต้นลำไยมีให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ควรเลือกซื้อต้นลำไยจากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ มีการผลิตจากต้นพันธุ์ที่มีพ่อแม่สมบูรณ์ แข็งแรงสามารถตั้งตัวได้เร็วที่สำคัญควรควรได้จากต้นพันธุ์ที่มีประวัติการออกดอกติดผลสม่ำเสมอ ผลมีขนาดใหญ่ การคัดเลือกลำไยควรคำนึงถึงระบบรากที่แข็งแรง เช่น การปลูกต้นลำไยกิ่งเสียบหรือการเสริมรากกับต้นกิ่งตอนหลังปลูก

3.3 การวางแผนสร้างสวนลำไย

การวางแผนปลูกลำไยที่ดีย่อมส่งผลให้การจัดการสวนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัยมาปรับปรุงใช้ในการผลิตเพื่อให้ผลผลิตของลำไยมีคุณภาพและช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้ จึงควรพิจารณาในการวางแผนสร้างสวนลำไยมีดังนี้

ขนาดพื้นที่ การสร้างสวนลำไยเพื่อเป็นการค้ามักใช้พื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ควรมีการแบ่งพื้นที่ปลูกเป็นแปลงย่อยหลายแปลงแต่ละแปลงควรมีถนนกันเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการจัดการด้านต่างๆเช่น การให้น้ำและธาตุอาหาร การควบคุมป้องกันศัตรูลำไยหรือป้องกันไฟป่าในช่วงหน้าแล้ง เป็นต้น

ระยะปลูก การกำหนดระยะปลูกของลำไยเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังการปลูกควรมีการศึกษาข้อดีและข้อเสียของระยะปลูกต่างๆให้ละเอียดตลอดจนวิธีการจัดการหลังทำการปลูก เช่น การจัดแต่งกิ่งควบคุมทรงพุ่ม การใช้สารกระตุ้นการออกดอก เป็นต้น

ส่วนประกอบอื่นๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงานและสภาพภูมิทัศน์ภายในสวนมีความสวยงามการสร้างสวนลำไยควรมีส่วนประกอบอื่นๆ เช่น มีแหล่งน้ำที่พอเพียง แนวระบายน้ำและป้องกันน้ำขัง ถนนภายในสวน โรงเรือน โรงคัดบรรจุผลผลิตควรอยู่กลางพื้นที่สวน เพื่อให้สะดวกต่อการจัดการ เป็นต้น

3.4 รูปแบบการปลูกลำไย

รูปแบบการปลูกลำไยที่นิยมมี 3 แบบ คือ

3.4.1 การปลูกระยะห่าง เป็นวิธีที่นิยมมากตั้งแต่ในอดีตและปัจจุบัน การปลูกลำไยต้องการให้ต้นลำไยมีเจริญเติบโตโดยขยายขนาดของทรงพุ่มเต็มที่ รูปแบบการปลูกมีทั้งสี่เหลี่ยมจัตุรัสและแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยกำหนดให้ระยะห่างระหว่างแถวและระยะห่างระหว่างต้นเกิน 8 เมตร เช่น 8x8 10x10 12x12 8x10 และ 10x12 เมตร ต้นลำไยมักมีทรงพุ่มขนาดใหญ่ ปริมาณผลผลิตต่อต้นสูง แต่จำนวนต้นต่อไร่ต่ำมักประสบปัญหาการจัดการและต้นลำไยโค่นล้มง่าย โดยเฉพาะเมื่อเกิดพายุลมแรง

3.4.2 การปลูกระยะชิด เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่การปลูกระยะชิดต้องมีการตัดแต่งกิ่งควบคุมทรงพุ่มและการใช้สาร โฟสเฟสเชื่อมคลอเรต กระตุ้นให้มีการออกดอก การปลูกลำไยระยะชิดเป็นรูปแบบการปลูกที่ได้จำนวนต้นต่อไร่สูง ในประเทศไทยมีการสร้างสวนลำไยระยะชิดยังไม่แพร่หลาย อาจเนื่องมาจากมีบทเรียนจากการปลูกลำไยระยะชิด ที่ไม่ประสบความสำเร็จในอดีต การควบคุมทรงพุ่มทำได้ยากเพราะต้นลำไยที่ตัดแต่งกิ่งมักออกดอกปีเว้นปี อย่างไรก็ตามภายหลังมีการค้นพบสาร โฟสเฟสเชื่อมคลอเรตสามารถกระตุ้นการออกดอกของลำไยได้ แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกลำไยระยะชิด

1) การปลูกระยะชิดแบบแถวเดี่ยว เป็นรูปแบบการปลูกคล้ายระบบการปลูกห่างแต่มีระยะปลูกที่แคบกว่า เช่น แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ระยะปลูก 4x4 5x5 เมตร หรือ แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ระยะปลูก 3x6 4x6 เมตร ซึ่งสามารถนำเครื่องจักรเข้าไปปฏิบัติงานในสวนได้ สะดวกกว่าแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส

2) การปลูกระยะชิดแบบแถวคู่ เป็นระบบการปลูกที่กำหนดให้แถวอยู่ชิดกันหนึ่งคู่สลับกับแถวห่างเพื่อการปฏิบัติงาน โดยเครื่องจักร เป็นระบบที่เพิ่มจำนวนต้นต่อไร่มากขึ้นและมีพื้นที่การให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่ในลักษณะสภาพแวดล้อมที่อากาศร้อนชื้นอาจทำให้มีการระบาดของโรคและแมลงศัตรูลำไยมาก

3) การปลูกระยะชิดแบบกลุ่ม เป็นระบบการปลูกลำไยรวมกันให้เกิดเป็นกลุ่ม โดยอาศัยเทคนิคการตัดแต่งกิ่งควบคุมทรงพุ่ม เป็นการเพิ่มพื้นที่ของการให้ผลผลิตลำไย)

3.4.3 ระบบคอนทัวร์หรือระบบแนวระดับ เป็นระบบการปลูกลำไยที่ช่วยป้องกันและลดอัตราการชะล้าง หรือการพังทลายของดินในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ปกติระบบการปลูกนี้จะให้เมื่อพื้นที่ปลูกมีความลาดชันเกิน 3 เปอร์เซ็นต์ หมายถึงในทุกระยะทาง 100 เมตร จะมีระดับความสูงขึ้นหรือต่ำลง 3 เมตรขึ้นไปต้องทำการปลูกตามแนวระดับ การเตรียมพื้นที่ปลูกต้องมีการ

ทำระดับหรือชั้นบันได ตามระดับความสูงของพื้นที่ซึ่งการปลูกแบบนี้มีความยุ่งยากต่อการปฏิบัติงานในสวนมากกว่าวิธีอื่น

3.4 ฤดูปลูก

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกลำไย คือช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นฤดูฝน จะได้น้ำช่วงแรกเพื่อให้ลำไยตั้งตัวได้ในระยะแรก 3-4 เดือน ก่อนเข้าสู่ช่วงฝนตกหนัก (สิงหาคม-กันยายน) และฝนจะทิ้งช่วงในเดือน ตุลาคม-มกราคม และเข้าสู่ฤดูแล้ง (กุมภาพันธ์-เมษายน) ซึ่งจะต้องมีการจัดการน้ำที่ดี ในระยะปีที่ 1-2 ซึ่งถือว่าเป็นปีที่ลำไยตั้งตัวและจะรอดได้จำเป็นต้องไม่ให้ขาดน้ำในฤดูแล้ง และไม่ให้น้ำท่วมขังในฤดูฝนด้วย

3.5 การขยายพันธุ์ลำไย

ลำไย เป็นพืชที่สามารถขยายพันธุ์ได้หลายวิธี แต่ที่นิยมมากในปัจจุบันคือ การตอนกิ่งซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและได้ผลดี เนื่องจากลำไยเป็นพืชที่ออกรากได้ง่าย แต่มีข้อเสียคือต้นที่ได้จากการตอนจะไม่มีรากแก้ว จึงทำให้มีโอกาสโคนล้ม เนื่องจากถูกลมพายุ และเกษตรกรจะแก้ปัญหานี้โดยการใช้น้ำค้ำยันปัจจุบันชาวสวนบางราย เริ่มให้ความสนใจในการขยายพันธุ์ลำไย โดยวิธีการอื่น เช่น การเสียบกิ่ง, การทาบกิ่ง และการเสริมราก เพื่อให้ได้ต้นพันธุ์ที่แข็งแรง ให้ผลผลิตสูง โดยใช้ต้นตอที่เพาะจากเมล็ด ซึ่งจะมีระบบรากแก้ว ที่สามารถหยั่งลึกลงไปในดิน ป้องกันต้นลำไยโคนล้ม การขยายพันธุ์ลำไยด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวมีดังนี้

3.5.1 การตอนกิ่ง

การตอนกิ่งเป็นวิธีที่ง่าย แต่ที่ขยายพันธุ์เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและได้จำนวนต้นในปริมาณที่มากนั้น มีเทคนิคและขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

- 1) การเลือกต้นพันธุ์ควรเลือกตอนกิ่งจากต้นพันธุ์ที่ออกดอกติดผลดี ข้อสำคัญต้นพันธุ์ต้องปราศจาก โรค โดยเฉพาะโรคพุ่มไม้กวาด
- 2) เลือกกิ่งที่ตั้งตรง แต่ถ้าเป็นกิ่งนอนก็ใช้ได้ แต่การเกิดรากจะเกิดเฉพาะด้านล่างขนาดความยาวของกิ่งยาวประมาณ 75-100 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางของกิ่งประมาณ 1.5-2.0 เซนติเมตร
- 3) ใช้มีดควั่นกิ่งเป็น 2 รอย หรืออาจจะควั่นรอยเดียวจากนั้นให้ใช้คีมปากจิ้งจกบิด โดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้มีดกรีดเปลือก ส่วนของเนื้อเยื่อเจริญจะถูกขูดออกมาด้วย การใช้คีมบิดจะทำให้เกิดความรวดเร็ว
- 4) หุ้มด้วยดินเหนียว และกาบมะพร้าว และผ้าพลาสติก มัดกระปาะหุ้มท้ายด้วยเชือกฟางหรือตอก (หรือหุ้มรอยควั่นด้วยถุงขุยมะพร้าว)

3.5.2 การเลี้ยงกิ่งลำไย

การปลูกลำไยในปัจจุบันชาวสวนลำไยมักปลูกลำไยด้วยกิ่งตอนจึงทำให้เกิดปัญหาการโคนล้มเนื่องจากลมพายุ ทั้งนี้เนื่องจากระบบรากของลำไยที่ได้จากการตอนกิ่งเป็นระบบรากพิเศษ คือ ระบบรากแบบนี้จะแผ่กว้างไปในแนวนอน จากการสังเกตรากของลำไยจะน้อย ประกอบกับลำไยมีทรงพุ่มทึบและกว้างในปีที่ลำไยติดผลมาก ๆ เมื่อเกิดลมพายุจึงมักจะโคนล้มพบว่าปีหนึ่ง ๆ ลำไยถูกพายุโคนล้มเป็นจำนวนมาก วิธีการที่จะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ทางหนึ่งคือการปลูกลำไยด้วยกิ่งพันธุ์ลำไยด้วยกิ่งที่ขยายพันธุ์โดยวิธีการเสียบยอด ซึ่งจะมีระบบรากแก้วที่สามารถหยั่งลึกลงไปในดิน การเสียบกิ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ในการทำจึงจะประสบผลสำเร็จ

3.5.3 การทาบกิ่ง

ขั้นตอนการทาบกิ่ง

- 1) การเตรียมรอยแผลของต้นตอ โดยเฉือนแผลของต้นตอเป็นรูปลิ้นให้มี ความยาวทั้งสองด้านประมาณ 1 นิ้ว
- 2) การเตรียมรอยแผลของกิ่งพันธุ์ดี เฉือนเฉียงขึ้นให้เข้าเนื้อไม้เล็กน้อยยาว ประมาณ 1 นิ้ว
- 3) นำรอยแผลของต้นตอประกบกับรอยแผลของกิ่งพันธุ์ดี จัดแนวเนื้อเยื่อ เจริญให้ชิดกัน
- 4) พันด้วยพลาสติกให้แน่น ประมาณ 45-60 วัน ต้นตอจะเกิดรากหลังจาก ทาบกิ่งได้ 45-60 วัน ต้นตอจะเกิดรากโดยสังเกตว่ารากที่เกิดขึ้นมีจำนวนมากค่อยตัดกิ่งมาชำลงถุง ก่อนชำควรรีดใบออกบ้างเพื่อลดการคายน้ำ จากนั้นแกะถุงพลาสติกที่หุ้มต้นตอออกควรทำด้วยความระมัดระวังอย่าให้รากกระทบกระเทือน นำกิ่งทาบกิ่งชำลงในถุงพลาสติก โดยใช้วัสดุชำ คือ ขี้เถ้า แกลบ:ดิน:ปุ๋ยคอก อัตราส่วน 1:2:1 นำกิ่งที่ชำเก็บไว้ในที่ร่มรำไร ประมาณ 1-2 เดือน เมื่อกิ่งทาบกิ่ง ตั้งตัวได้ดี ค่อยนำไปปลูกลงแปลง โดยให้รอยต่อของกิ่งทาบกิ่งอยู่เหนือวัสดุปลูก

3.5.4 การเสริมราก

การเสริมรากก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะได้ระบบรากแก้ว ซึ่งอาจจะได้ระบบราก แก้ว 2-3 ราก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนของต้นตอที่จะนำไปเสริมราก

วิธีการเสริมราก

- 1) นำกิ่งตอนพันธุ์ดีลงปลูกลงในแปลงนำต้นที่ได้จากการเพาะเมล็ดที่มีขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร ไปปลูกรอบ ๆ ต้นของกิ่งตอนอาจใช้ 2-3 ต้น เพื่อเสริม 2-3 ราก

- 2) การเตรียมรอยแผลของต้นรากและกิ่งตอน ใช้วิธีแบบฝานบวบ คือ ฉีกกิ่งตอนเป็นรูปโล่ยาวประมาณ 1.5 นิ้ว จำนวนรอยแผลเท่ากับจำนวนของต้นราก ฉีกแผลต้นต่อกิ่งตอนเป็นรูปโล่ ยาวประมาณ 1.5 นิ้ว ที่สำคัญอย่าเพิ่งตัดยอดของต้นรากจนกว่ารอยแผลจะเชื่อมกัน
- 3) นำรอยแผลของต้นรากและกิ่งตอนมาประกบกัน โดยโน้มต้นรากเข้ามาประกบกับรอยแผลของกิ่งตอนจัดเนื้อเยื่อเจริญให้ชิดกัน พันด้วยเชือกฟางหรือผ้าพลาสติกพันให้แน่น
- 4) ประมาณ 45 วัน เมื่อยรอยแผลเชื่อมติดกันสนิท ให้ตัดยอดต้นรากที่อยู่เหนือรอยแผลออก วิธีการขยายพันธุ์ดังกล่าวนี้ ในอนาคตน่าจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้จำเป็นที่จะต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ และความชำนาญในการทำ จึงจะประสบผลสำเร็จ

4. การผลิตลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP ลำไย

กรมวิชาการเกษตร (2550: 27-34) ได้ชี้แจงระเบียบปฏิบัติ GAP (Good Agricultural Practice) ระบบการผลิตลำไยระดับเกษตรกร เกี่ยวกับนโยบายคุณภาพลำไยว่า "เราจะผลิตลำไยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าและผู้บริโภค" เพื่อให้บรรลุตามนโยบายคุณภาพลำไย ในฐานะ "เกษตรกร" การผลิตลำไย ภายใต้ "ระบบการจัดการคุณภาพ : GAP ลำไย" ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะดำเนินการคือ บุคลากรทุกคนในสวนมีส่วนร่วมในระบบการจัดการคุณภาพ ผลิตลำไยอย่างซื่อตรง และได้มาตรฐาน ตามความต้องการของลูกค้าและผู้บริโภค พัฒนากุศลกร และผลิตผลอย่างต่อเนื่อง ศึกษารักษาและทบทวนระบบพร้อมทั้งมีการปรับปรุงให้ทันสมัย และในฐานะ "เกษตรกร" การผลิตลำไย ภายใต้ "ระบบการจัดการคุณภาพ : GAP ลำไย" ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดวัตถุประสงค์คุณภาพ ดังนี้ ผลิตลำไยที่มีขนาดผลสม่ำเสมอภายในช่อ ผลิตลำไยที่ปลอดจากศัตรูพืช ผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ขอบข่าย

ระเบียบปฏิบัติฉบับนี้ ครอบคลุมระบบการผลิตลำไยในทุกขั้นตอนการผลิตที่ดำเนินการในระดับเกษตรกร เพื่อให้ได้ผลิตผลลำไยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าและผู้บริโภค

4.2 คำแนะนำหลักการปฏิบัติตามระบบการผลิตลำไย

4.2.1 การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม

1) จัดทำประวัติฟาร์มและการใช้ประโยชน์ที่ดินในฟาร์ม

(1) มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลง โดยรวมชื่อเจ้าของแปลง ผู้ดูแลแปลง ที่ตั้งแปลง แผนที่ภายในแปลง ชนิดพืชและพันธุ์ที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี และรายละเอียดอื่น ๆ ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง

(2) ในกรณีที่ดินที่ผลิตอยู่ใกล้ หรืออยู่ในแหล่งอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยง ควรมีการวิเคราะห์ดิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ: GAP ลำไย โดยดำเนินการตามคำแนะนำในเอกสารสนับสนุนวิธีเก็บตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์ บันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างดินลงในแบบบันทึก รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

2) แหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ

(1) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ควรเป็นน้ำที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้ในการเกษตร ต้องไม่ใช่ น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ และน้ำที่ใช้ล้างผลิตผลหลังการเก็บเกี่ยวต้องเป็นน้ำที่มีคุณภาพบริโภคได้

(2) ควรมีการเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพ: GAP ลำไย ตามคำแนะนำในเอกสารสนับสนุนวิธีเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อการวิเคราะห์ส่งห้องปฏิบัติการที่เชื่อถือได้ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนเนื่องจากสารเคมี แร่ธาตุ บันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างน้ำลงในแบบบันทึก รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

(3) แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

3) การเก็บรักษาสารเคมีทางการเกษตร

(1) จัดเก็บสารเคมีชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

(2) แยกสถานที่เก็บสารเคมีไม่ให้อยู่ใกล้ที่พักอาศัย และสถานที่ประกอบอาหาร ไม่อยู่ในบริเวณต้นน้ำ หรือบริเวณที่มีน้ำไหลผ่าน เพื่อป้องกันสารเคมีปนเปื้อนในแหล่งน้ำ

(3) สารเคมีแต่ละชนิดต้องจัดเก็บในภาชนะปิดมิดชิด สารเคมีที่เปิดใช้แล้วห้ามถ่ายออกจากภาชนะบรรจุเดิม ให้ปิดป้ายแสดงชัดเจน และแยกเก็บเป็นหมวดหมู่ ไม่

ปะปนกันระหว่างนุ้ย สารควบคุมการเจริญเติบโตพืชสารเคมีป้องกันกำจัดโรค สารเคมีป้องกันกำจัดแมลง สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช และอาหารเสริมต่าง ๆ

- (4) โรงเก็บสารเคมีต้องมีเครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุอย่างครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทราช และอุปกรณ์ดับเพลิง เป็นต้น
- (5) ต้องไม่มีสารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และสารเคมีที่ประกาศห้ามใช้ เก็บรักษาอยู่ในสถานที่เก็บสารเคมี หรือภายในแปลง

4) การใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม

- (1) ห้ามใช้สารเคมีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตามเอกสารสนับสนุน รายชื่อวัตถุอันตรายห้ามใช้ในการเกษตร และต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศคู่ค้าอนุญาตให้ใช้
- (2) อ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ และวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง
- (3) ผู้ประกอบการและแรงงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรรู้จักศัตรูพืช ชนิดและอัตราการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเลือกใช้เครื่องพ่นและอุปกรณ์หัวฉีด รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยต้องตรวจสอบเครื่องพ่นสารให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานตลอดเวลา เพื่อป้องกันสารพิษเป็นอันเสียและร่างกายของผู้พ่น ต้องสวมเสื้อผ้าอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และรองเท้าเพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ
- (4) เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียว ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น
- (5) ปิดฝาภาชนะบรรจุสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้สนิทเมื่อเลิกใช้ และเก็บในสถานที่เก็บสารเคมี
- (6) ให้ล้างภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วด้วยน้ำ 2-3 ครั้ง แล้วเทลงในถังพ่นสารเคมี ปรับปริมาณน้ำตามความเข้มข้นที่กำหนด ก่อนนำไปใช้พ่นป้องกันกำจัดศัตรูพืชต่อไป
- (7) ควรพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัดหรือลมแรง และขณะปฏิบัติงานผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา
- (8) หลังการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่ใส่ขณะพ่นสารต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

(9) ต้องหยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวตามที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิด

(10) ให้ปฏิบัติตามแผนควบคุมการผลิตของลำไย

(11) ห้ามรับประทานอาหาร หรือสูบบุหรี่ ขณะพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

5) ความสะอาดปลอดภัยและการกำจัดของเสียและวัสดุเหลือใช้

(1) ภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดและล้างสารเคมีออกหมดแล้วตามคำแนะนำในข้อ 4.2.1.4.6 ต้องไม่นำกลับมาใช้อีก และต้องทำให้ชำรุดเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้แล้วนำไปทิ้งในสถานที่ที่จัดไว้สำหรับทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีโดยเฉพาะ หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ และให้มีความลึกมากพอที่สัตว์ไม่สามารถขุดขึ้นมาได้ ห้ามเผาทำลาย

(2) กิ่งพืชที่มีโรคเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลง

(3) เศษพืช หรือกิ่งที่ตัดแต่งจากต้นและไม่มีโรคเข้าทำลาย สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด

(4) จำแนก และแยกประเภทของขยะให้ชัดเจน เช่น กระดาษ กล่องกระดาษ พลาสติก แก้ว น้ำมัน สารเคมี และเศษซากพืช เป็นต้น รวมทั้งควรมีถังขยะวางให้เป็นระเบียบ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แบบบันทึก	ข้อมูลประจำแปลง
2. แบบบันทึก	การเก็บตัวอย่างดินและน้ำส่งวิเคราะห์
3. เอกสารสนับสนุน	การประเมินความเสี่ยงเนื่องจากการปนเปื้อน
4. เอกสารสนับสนุน	วิธีเก็บตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์
5. เอกสารสนับสนุน	วิธีเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อการวิเคราะห์
6. เอกสารสนับสนุน	ปริมาณสูงสุดของโลหะหนัก
7. เอกสารสนับสนุน	มาตรฐานคุณภาพน้ำใช้ในการเกษตร
8. เอกสารสนับสนุน	รายชื่อวัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตร

4.2.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

1) การจัดทำรายการและการจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์

- (1) มีอุปกรณ์การเกษตรเหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน
- (2) สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน มีป้ายแสดงไว้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำรายการและแผนการตรวจ

บำรุงรักษาเครื่องมือหรืออุปกรณ์การเกษตรทุกชิ้น ลงในแบบบันทึก

2) การตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุง

(1) มีการตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เช่น เครื่องพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช อุปกรณ์การเก็บเกี่ยว ก่อนนำออกไปใช้งาน และหลังใช้งานเสร็จแล้วต้องทำความสะอาดทุกครั้งก่อนนำไปเก็บในสถานที่เก็บ

(2) มีการตรวจซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจซ่อมทุกครั้ง ลงในแบบบันทึก

(3) เครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุ และขนส่งผลิตภัณฑ์ ต้องมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนการใช้งาน และเมื่อใช้งานเสร็จแล้วต้องทำความสะอาดก่อนนำไปเก็บ

(4) กรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน ต้องมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างสม่ำเสมอแล้วแต่กรณี หากพบว่ามีความคลาดเคลื่อนต้องดำเนินการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนใหม่ เพื่อให้อุปกรณ์ดังกล่าวมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานเมื่อนำมาใช้งาน

4.2.3 การจัดการปัจจัยการผลิต

1) การจัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา

จัดทำรายการและรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ พันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้ในการปฏิบัติการผลิต พร้อมทั้ง จัดทำบัญชี รายการ ปริมาณ วัน เดือน ปี ที่จัดซื้อจัดหาลงในแบบบันทึกเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบบันทึกแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต

2) การตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ที่ไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ หรือไม่ น่าเชื่อถือ ต้องส่งปัจจัยการผลิตนั้นไปยังหน่วยงาน หรือห้องปฏิบัติการที่เชื่อถือได้เพื่อตรวจวิเคราะห์ บันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างปัจจัยการผลิตลงในแบบบันทึก รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน

4.2.4 การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต

1) การจัดการในกระบวนการผลิต

การจัดการในกระบวนการผลิต จะมี ระเบียบปฏิบัติของแต่ละประเด็น ตามความเหมาะสมในแต่ละพืช การปฏิบัติต้องดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ในแต่ละพืช

(1) มีขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมกระบวนการผลิตในประเด็นคุณภาพ (quality attributes) ที่เกี่ยวข้องในเชิงการค้าเฉพาะเรื่องของพืชนั้น ๆ

(2) มีขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมกระบวนการผลิตในประเด็นความปลอดภัย (safety) ด้านสารเคมี (chemical) ด้านจุลินทรีย์ (microbial) และด้านกายภาพ (physical)

(3) มีขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมกระบวนการผลิตในประเด็นสุขอนามัยพืช (phytosanitary) ด้านโรค แมลง และศัตรูพืช

2) การจัดการประเด็นทั่วไป

ข้อพึงปฏิบัติในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(1) ควรใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของแต่ละพืช เพื่อป้องกันการซ้ำของผลิตผลเนื่องจากการเก็บเกี่ยว

(2) ต้องมีวัสดุรองพื้นในบริเวณที่พักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในฟาร์ม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ สิ่งปลูกศ เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่น ๆ จากพื้นดิน

(3) ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลิตผล ต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ใช้ในการขนย้าย หรือขนส่งสารเคมี หรือปุ๋ย เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตรและจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค และความเสียหายของผลิตผล

(4) ในกรณีที่ไม่สามารถแยกภาชนะบรรจุผลิตผล และภาชนะขนย้ายสารเคมีหรือปุ๋ยได้ ต้องทำความสะอาดจนแน่ใจว่าไม่มีการปนเปื้อนดังกล่าว

(5) ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขึ้นต้นเพื่อการขนถ่ายภายในฟาร์มไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุ ต้องเหมาะสม มีรูปแบบภาชนะ มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี

(6) การจัดวางผลิตผลในบริเวณที่พักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในฟาร์มต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละพืชเพื่อป้องกันคราบเปื้อนจากน้ำยางในผล หรือรอยแผลที่เกิดจากการชูดขีด หรือกระแทกกัน รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องมาจากความร้อน และแสงแดด

(7) การเคลื่อนย้ายผลิตผลภายในฟาร์ม ควรปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง

3) การควบคุมการคละปนของผลิตผลคือยคุณภาพ

(1) มีกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและ ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของกลุ่มค้า และผู้บริโภค

(2) ต้องมีพื้นที่การจัดวางแยกผลิตผลที่คือยคุณภาพเป็นสัดส่วน

- (3) มีแผนการใช้ประโยชน์จากผลิตผลที่ด้อยคุณภาพอย่างชัดเจน
- (4) การบ่งชี้และการสอบกลับ (traceability)
- (5) มีการบันทึกการปฏิบัติงาน ตามแบบบันทึก
- (6) มีการควบคุมเอกสาร

4.2.5 การบันทึกและการควบคุมเอกสาร

1) เอกสารที่ใช้ในการปฏิบัติงานฟาร์ม ได้แก่

- (1) นโยบายคุณภาพของฟาร์ม
- (2) วัตถุประสงค์คุณภาพของฟาร์ม
- (3) ขอบเขตการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของระบบการจัดการคุณภาพ
- (4) แผนควบคุมการผลิตเฉพาะพืช
- (5) ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานฟาร์ม
- (6) วิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามระเบียบปฏิบัติ
- (7) แบบบันทึกการปฏิบัติงานฟาร์ม
- (8) เอกสารสนับสนุน
- (9) หลักฐานการฝึกอบรม การจัดซื้อ จัดหาปัจจัยการผลิต (ถ้ามี)
- (10) หลักฐานผลการตรวจวิเคราะห์ ดิน น้ำ ปัจจัยการผลิต และสารตกค้างในผลิตผลที่ฟาร์ม ได้มีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์คุณภาพ ตามความจำเป็น
- (11) เอกสารอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินการเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์คุณภาพ รวมถึงข้อสัญญาในการจัดซื้อผลผลิตกับคู่ค้า
- (12) จัดทำรายการเอกสาร และบันทึกที่อยู่ในครอบครอง ลงในแบบบันทึก

2) เอกสารหรือแบบบันทึก ต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้น ๆ รวมทั้งต้องมีการบันทึกให้ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล

3) ในกรณีที่มีแปลงผลิตมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง

4.2.6 การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร

- 1) ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบ และการนำมาใช้
- 2) เก็บรักษาแบบบันทึกการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ไว้เป็นอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่ผู้ประกอบการ หรือลูกค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้

3) ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารมาตรฐานระเบียบปฏิบัติ หรือระเบียบปฏิบัติ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการต้องบันทึกการแก้ไขลงในแบบบันทึกการควบคุมเอกสาร

4.2.7 การจัดการเพื่อให้ได้ผลลำไยที่มีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอในข้อ

1) การเตรียมต้นหลังการเก็บเกี่ยว

(1) การตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งกิ่งให้มีทรงพุ่มโปร่ง โดยตัดแต่งกิ่งแบบเปิดกลางทรงพุ่มให้แสงแดดส่องผ่าน ตัดกิ่งที่ประสานกัน และกิ่งที่ถูกโรคและแมลงทำลายออก

- ลำไยอายุ 4-5 ปี ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยว ตัดกิ่งกลางทรงพุ่มที่อยู่ในแนวตั้งเหลือตอกิ่ง เพื่อเปิดกลางทรงพุ่มให้ได้รับแสงสว่างมากขึ้น และเพื่อทำลายแหล่งหลบซ่อนของหนอน ค้างคาว และผีเสื้อ

- ลำไยอายุ 5-10 ปี ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวเพื่อไม่ให้ทรงพุ่มชนกัน ตัดแต่งเช่นเดียวกับลำไยอายุ 4-5 ปี ตัดปลายกิ่งทั้งแนวนอนและแนวตั้งให้มีความสูงเหลือเพียง 3 เมตร เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน

(2) การป้องกันกำจัดโรคที่สำคัญ

- โรคน้ำฝน หรือโรคผลเน่า และใบไหม้ ทำลายใบอ่อน ยอดอ่อน เถา ร้อยละ 30 ของพื้นที่ใบอ่อนทั้งหมด ทำให้เป็นแผลไหม้สีน้ำตาลดำ ขนาดและรูปร่างแผลไม่ชัดเจน เมื่อพบอาการโรค เก็บผลและใบลำไยที่เป็นโรคที่ร่วงหล่นอยู่บนพื้นดินใต้ทรงพุ่มเผาทำลายนอกแปลง แล้วพ่นด้วยสารเมตาแลกซิลหรือแมนโคเซบร้อยละ 25 ดับบลิวพี อัตรา 20 กรัม หรือสารไซมอกซานิลหรือแมนโคเซบร้อยละ 72 ดับบลิวพี อัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร บริเวณผิวดินโคนต้นลำไย

- โรครากเน่าโคนเน่า เกิดจากการทำลายของเชื้อราไฟทอปเธอราที่รากและโคนต้น โดยพบอาการของใบเหลืองร่วง รากและโคนต้นเน่า มีสีน้ำตาลปนม่วง กลิ่นเหม็นเปรี้ยว ยืนต้นแห้งตายอย่างรวดเร็ว เมื่อพบอาการพ่นสารเมตาแลกซิลหรือแมนโคเซบร้อยละ 25 ดับบลิวพีอัตรา 20 กรัม หรือสารไซมอกซานิลหรือแมนโคเซบร้อยละ 72 ดับบลิวพี อัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร บริเวณผิวดินโคนต้นลำไย

- โรคพุ่มไม้กวาด เกิดจากเชื้อไฟโตพลาสมา หรือมายโคพลาสมา ทำให้ส่วนที่เป็นตาเกิดอาการแตกฝอยเป็นมัดคล้ายไม้กวาด หากอาการรุนแรงจะทำให้ต้นทรุดโทรม เมื่อพบอาการโรคต้องตัดแต่งกิ่งเป็นโรคออกและเผาทำลาย แล้วพ่นด้วยกำมะถันผงร้อยละ 80

ดื่บบลิฟฟี่ อัตรา 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร เพื่อป้องกันกำจัดโรค หรือพ่นสารอะมีตราซร้อยละ 20 อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

(3) การป้องกันกำจัดแมลงและไรศัตรูลำไย

- หนอนชอนใบ ไช้มีขนาดเล็กมาก สีครีม มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ต้องใช้แว่นขยาย พบไช้บนยอดอ่อนที่ใบยังไม่คลี่ หนอนมีสีครีม เจาะเข้าทำลายยอดอ่อน ใบอ่อน และเส้นกลางใบส่วนที่ถูกทำลายจะแห้งตาย หนอนโตเต็มที่ขนาดลำตัวยาว 1 เซนติเมตร เข้าค้ำคั้ในรังค้ำคั้ที่ใบแก่ ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อขนาดเล็ก ลักษณะคล้ายกับผีเสื้อหนอนเจาะขั้วผลมาก แต่มีขนาดเล็กกว่า เคลื่อนไหวรวดเร็ว ชอบหลบใต้ใบที่หนาทึบ เมื่อพบอาการยอดแห้ง หรือใบอ่อนถูกทำลายมากกว่าร้อยละ 10 ของใบอ่อนหรือยอดอ่อนทั้งต้น ควรพ่นด้วยอิมิดาโคลพริดร้อยละ 10 เอสแอล อัตรา 8 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร เมื่อพบแมลงเกินค่าควบคุม

- ไรสีขา มีขนาดเล็กมาก สีชมพูเรื่อ ๆ ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า ดูดกินน้ำเลี้ยงบนยอดอ่อน ช่อดอก และหลบซ่อนตามซันส่วนที่ถูกทำลาย ส่วนที่ถูกทำลายจะแสดงอาการแตกพุ่มฝอยเหมือนไม้กวาด หรือคล้ายกับอาการของโรคพุ่มไม้กวาดหรือโรคกะหรี มักพบทำลายอย่างรุนแรงในต้นที่มีอายุมากทำให้ต้นทรุดโทรม เมื่อสำรวจพบยอดมีอาการแตกพุ่มคล้ายไม้กวาด ให้ตัดและเผาทำลาย หากมีการทำลายเป็นบริเวณกว้าง พ่นด้วยกำมะถันผงร้อยละ 80 ดื่บบลิฟฟี่ อัตรา 40 กรัม หรือสารอะมีตราซร้อยละ 20 อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ทุกสัปดาห์ติดต่อกัน 1-3 ครั้ง

(4) การป้องกันกำจัดวัชพืช พบวัชพืชปกคลุมมากกว่าร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั้งหมดและมีความสูงเฉลี่ยมากกว่า 30 ซม. ให้กำจัดตามชนิดของวัชพืช เช่น วัชพืชฤดูเดียว เช่น หญ้าจรจบ และหญ้านกสีชมพู และวัชพืชข้ามปี เช่น หญ้าคา หญ้าชันกาด หญ้าแห้วหมู กำจัดโดยตัดให้สั้นทุก 1-2 เดือน หรือใช้สาร ไกลโฟเสทร้อยละ 48 เอสแอล อัตรา 500-600 มิลลิลิตร หรือกลูโฟซิเนต แอมโมเนียร้อยละ 15 เอสแอล อัตรา 1600-2000 มิลลิลิตรต่อน้ำ 60-80 ลิตรต่อไร่ พ่น 1-2 ครั้งหลังวัชพืชงอกและมีใบมากที่สุด

(5) การใส่ปุ๋ยหลังเก็บ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ที่หมักตัวสมบูรณ์แล้ว อัตรา 20-30 กก./ต้น ปรับปรุงดินและใส่ปุ๋ยให้สอดคล้องกับค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช หรือใส่ปุ๋ย 15-5-20+20-0-0 อัตราส่วน 2:1 โดยน้ำหนัก อัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้น ขึ้นกับขนาดทรงพุ่ม หรือ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้น โดยวิธีหว่านใต้ทรงพุ่ม เพื่อเสริมความสมบูรณ์ต้น และเริ่มหว่านปุ๋ยเคมีสูตร 0-46-0 + 0-0-60 สัดส่วน 1:1 อัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้น 1 เดือนหลังจากแตกใบอ่อนชุดสุดท้าย เพื่อให้ลำไยพักตัวและพร้อมต่อการออกดอก

2) การเตรียมดินก่อนการออกดอก

(1) การพ่นปุ๋ยทางใบเพื่อป้องกันการแตกใบอ่อน เมื่อใบชุดสุดท้ายมีอายุมากกว่า 60 วัน และอุณหภูมิสูงกว่า 25 องศาเซลเซียส หรือมีฝนหลงฤดู ควรพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 0-52-34 อัตรา 150 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ทุก 7 วัน ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง

(2) การใช้สารคลอเรตกระตุ้นการออกดอก เมื่อต้นลำไยมีความสมบูรณ์มากกว่าร้อยละ 60 หลังการเก็บเกี่ยวและเตรียมความพร้อมต้น มีใบสมบูรณ์และแก่ จึงชักนำการออกดอกด้วยสารคลอเรต ทำความสะอาดบริเวณโคนต้นให้สะอาดก่อนราดสารทางดิน โดยใช้อัตราสารคลอเรตที่มีเนื้อสารเข้มข้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95 ดังนี้

- เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 4-5 เมตร อัตรา 100-200 กรัมต่อต้น
- เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 5-7 เมตร อัตรา 200-400 กรัมต่อต้น
- เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม มากกว่า 7 เมตร อัตรา 500 กรัมต่อต้นผสม

น้ำ 60-80 ลิตรต่อต้น ราดโคนต้นให้รอบเป็นวงแหวนกว้าง 0.5-1.0 เมตร หรือใช้สารคลอเรต อัตรา 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทางใบให้ทั่วต้นในช่วงเช้า เพื่อกระตุ้นการออกดอกของลำไย เมื่อต้นลำไยออกดอกแล้ว ให้น้ำสม่ำเสมอในอัตราร้อยละ 60-70 ของการให้น้ำปกติ

3) การจัดการต้นระยะออกดอกถึงก่อนการเก็บเกี่ยว

(1) การป้องกันกำจัดแมลงและไรศัตรูทำลายช่อดอกลำไย

- มวนลำไย จะวางไข่บนช่อดอก หรือผลอ่อน กลุ่มละ 14 ฟอง ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยจะดูดกินน้ำเลี้ยงและปล่อยสารที่มีกลิ่นเหม็นฉุนออกมาทำลายช่อดอกอ่อน ช่อดอก และผลอ่อน เมื่อได้รับการกระทบกระเทือนทำให้ช่อดอกอ่อน หรือช่อดอกแห้ง ใบอ่อน และผลอ่อนเป็นแผลมีจุดสีดำเทา เมื่อพบไข่และตัวอ่อนที่อยู่รวมกลุ่มกัน นำไปทำลาย หากพบไข่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่ถูกแตนเบียนทำลายให้พ่นด้วยสาร แลมป์ดาไซฮาโลทรินร้อยละ 2.5 อีซี อัตรา 10 มิลลิลิตร หรือสารคาร์บาริลร้อยละ 85 ดับบลิวพี อัตรา 45 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร เพื่อกำจัดตัวอ่อน หยุดพ่นก่อนการเก็บเกี่ยว 7 วัน

- ไรสีขา มีขนาดเล็กมาก สีชมพูเรื่อ ๆ ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า ดูดกินน้ำเลี้ยงบนช่อดอกอ่อน ช่อดอก และหลบซ่อนตามซอกส่วนที่ถูกทำลาย ส่วนที่ถูกทำลายจะแสดงอาการแตกพุ่มฝอยเหมือนไม้กวาด หรือคล้ายกับอาการของโรคพุ่มไม้กวาดหรือโรคกะหรี มักพบทำลายอย่างรุนแรงในต้นที่มีอายุมากทำให้ต้นทรุดโทรม เมื่อสำรวจพบช่อดอกมีอาการแตกพุ่มคล้ายไม้กวาด ให้ตัดและเผาทำลาย หากมีการทำลายเป็นบริเวณกว้าง พ่นด้วยกำมะถันผงร้อยละ 80 ดับบลิวพี อัตรา 40 กรัม หรือสารอะมิทราซร้อยละ 20 อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ทุกสัปดาห์ติดต่อกัน 1-3 ครั้ง

(2) การจัดการปุ๋ยและน้ำเพื่อส่งเสริมการพัฒนารูปทรงของผล

การใส่ปุ๋ย เมื่อดอกกล้วยเริ่มบาน และพบช่อดอกมีการพัฒนาไม่สมบูรณ์ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-20 + 46-0-0 + 0-0-60 สัดส่วน 1:1:1 อัตรา 1-3 กิโลกรัมต่อต้น (ขึ้นกับขนาดทรงพุ่มและปริมาณผลผลิต) เพื่อส่งเสริมการพัฒนารูปทรงของผล

การให้น้ำ เริ่มให้น้ำสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 150-300 ลิตร/ต้นหลังดอกบานและเพิ่มเป็นสัปดาห์ละ 2 ครั้งหลังติดผลแล้ว สำหรับต้นที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 5-8 เมตร หรือ ให้น้ำในอัตราร้อยละ 70 ของการให้น้ำปกติ หรือให้น้ำประมาณครั้งละ 250-350 ลิตรต่อต้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เมื่อผลกล้วยมีอายุ 2 สัปดาห์หลังดอกบาน สำหรับต้นลำไยที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 7 เมตร

(3) การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ

การตัดแต่งช่อผล ในกรณีที่ต้นลำไยออกดอกมากและติดผลมากกว่า 80 ผลต่อช่อ หรือมีจำนวนช่อผลมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนยอดทั้งหมดบนต้น ควรตัดแต่งผลออกจากช่อผลประมาณ 1 ใน 3 ของความยาวช่อผล หรือให้เหลือจำนวนผลต่อช่อไม่เกิน 80 ผล เมื่อผลมีอายุประมาณ 1 เดือนหลังดอกบาน หรือผลมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 เซนติเมตร

การพ่นปุ๋ยทางใบ พ่นปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา 30 กรัม + สูตร 0-52-34 อัตรา 10 กรัม + สูตร 13-0-46 อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ทุก 7-10 วัน ติดต่อกัน 3 ครั้ง เมื่อผลมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 เซนติเมตร

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แบบบันทึก การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคกล้วย
2. แบบบันทึก การป้องกันแมลงและไรศัตรูกล้วย
3. แบบบันทึก การใส่ปุ๋ยในการผลิตกล้วย

4.2.8 การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากศัตรูพืช

1) สำรวจการเข้าทำลายของเพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง หนอนเจาะขั้วลิ้นจี่ ผีเสื้อมวนหวาน และโรคราน้ำฝนหรือโรคผลเน่า

สำรวจการเข้าทำลายของเพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง และหนอนเจาะขั้วลิ้นจี่ ทุก 7 วัน ตั้งแต่อายุผล 2 สัปดาห์หลังดอกบาน จนถึง 15 วันก่อนเก็บเกี่ยว โดยสุ่มนับต้นละ 10 ช่อ จำนวนร้อยละ 10 ของจำนวนต้น แต่ไม่เกิน 20 ต้นต่อแปลง และผีเสื้อมวนหวาน ทุก 7 วัน ช่วงผลแก่ใกล้เก็บเกี่ยว และสำรวจโรคราน้ำฝน หรือโรคผลเน่า ทุก 7 วัน เมื่อผลอายุ 4 สัปดาห์หลังดอกบาน จนถึง 30 วันก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อประเมินจำนวน และ/หรือ ความเสียหายระดับเศรษฐกิจ ดังนี้

- เพลี้ยหอย และเพลี้ยแป้ง ความเสี่ยงระดับเศรษฐกิจ พบตัวเต็มวัย มากกว่า 10 ตัวต่อช่อผล ช่อผลถูกทำลายเกินร้อยละ 10
- หนอนเจาะขั้วลิ้นจี่ ความเสี่ยงระดับเศรษฐกิจ พบไข่หนอนผีเสื้อหนอนเจาะขั้วมากกว่า 1 ฟองต่อผล ผลถูกทำลายเกินร้อยละ 10
- ผีเสื้อมวนหวาน ความเสี่ยงระดับเศรษฐกิจ พบผลถูกทำลาย 1 ผล ช่อผลถูกทำลายเกินร้อยละ 10
- โรคราน้ำฝน หรือ โรคผลเน่า ความเสี่ยงระดับเศรษฐกิจพบอาการโรคผลเน่า 1 ช่อผล

2) ป้องกันกำจัดศัตรูลำไยในระหว่างการพัฒนาการของผล เมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ ตัดสินใจเลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดให้ได้ผล

- เพลี้ยหอย และเพลี้ยแป้ง พ่นด้วยปีโตรเลียมออยล์ร้อยละ 83.9 อีซี อัตรา 40-60 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นเป็นจุดเฉพาะบริเวณกลุ่มที่สำรวจพบ
- หนอนเจาะขั้วผลลิ้นจี่ พ่นด้วยสารคาร์บาริลร้อยละ 85 ดับบลิฟี่ อัตรา 40-45 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร และควรหยุดการพ่นสารเคมี 7 วันก่อนเก็บเกี่ยว หรือไซฟลูทรีนร้อยละ 5 อีซี อัตรา 5 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ อิมิดาโคลพริดร้อยละ 10 เอสแอล อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร และควรหยุดการพ่นสารเคมีทั้งสองชนิด 14 วัน ก่อนการเก็บเกี่ยว
- ผีเสื้อมวนหวาน ใช้เนื้อสับปะรดสุกตัดเป็นชิ้น จุ่มสารคาร์บาริลร้อยละ 85 ดับบลิฟี่ อัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร นาน 1 นาที เป็นเหยื่อพิษไปแขวนไว้ในสวนเป็นระยะ ๆ ห่างกัน 20 เมตร ขณะผลใกล้สุกแก่ หรือใช้สวิงโฉบจับตัวผีเสื้อในเวลากลางคืนแล้วทำลาย
- โรคราน้ำฝน หรือโรคผลเน่า พ่นด้วยสารไซมอกซานิลหรือแมนโคเซพ ร้อยละ 72 ดับบลิฟี่ อัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารเมตาแลกซิล/แมนโคเซบร้อยละ 25 ดับบลิฟี่ อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ให้ทั่วต้น 1-2 ครั้ง และหยุดใช้สารเคมี 14 วันก่อนเก็บเกี่ยว

เอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบบันทึกการป้องกันกำจัดศัตรูลำไยระยะพัฒนาการของผล

3) ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัด ผลผลิตลำไยต้องไม่เสียหาย หรือเสียหายน้อยมาจากการเข้าทำลายของศัตรูลำไย และต้องไม่พบศัตรูลำไยที่มีชีวิตอยู่บนผล หรือช่อผลลำไยหลังจากเก็บเกี่ยวจากต้นแล้ว ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก

4.2.9 การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

- 1) ใช้สารเคมี ชนิด อัตรา และเวลาตามรายละเอียดในวิธีการแก้ปัญหาในแผนควบคุมการผลิตลำไย
- 2) ต้องใช้สารเคมีที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีเลขทะเบียนวัตถุอันตราย และมีคำแนะนำบนฉลากให้ใช้กับพืชนั้น ๆ
- 3) ต้องไม่ใช่สารเคมีที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ (รายชื่อวัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตร (ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535)) และที่ระบุในรายการสารเคมีที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวตามเวลาที่ระบุในวิธีการแก้ปัญหาในแผนควบคุมการผลิตลำไยเอกสารที่เกี่ยวข้อง
เอกสารสนับสนุน รายชื่อวัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตร(ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535)

4.2.10 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน

1) วิธีการเก็บเกี่ยว

- (1) เก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง โดยใช้กรรไกรคมและสะอาดตัดข้อผลจากต้น ควรตัดให้มีใบแรกติดข้อผลไปด้วย
- (2) รวบรวมข้อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ตะกร้าพลาสติก หรือเข่งไม้ไผ่ที่กรุภายในด้วยกระดาษหรือกระสอบปุยที่สะอาดหรือมีฟองน้ำรองก้นตะกร้าหรือเข่ง เพื่อป้องกันมิให้ผลกระแทกชำ จากนั้นขนย้ายไปยังโรงเรือนภายในสวน หรือในที่ร่ม

2) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- (1) ขนย้ายผลิตผลลำไยจากบริเวณที่เก็บเกี่ยวไปยังโรงเรือนภายในสวนด้วยความระมัดระวังทันทีที่เก็บเกี่ยวเสร็จ
- (2) ตัดแต่งข้อลำไยให้ก้านข้อมีความยาวประมาณ 15 เซนติเมตร และตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในช้อนนั้นออก เพื่อให้ผลภายในข้อมีขนาดสม่ำเสมอ โดยยอมให้มีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในช่อ ปนได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลในช่อ กรณีต้องการจำหน่ายเป็นลำไยช่อ และแต่งขั้วผลให้มีก้านติดอยู่ไม่ยาวกว่า 5 มิลลิเมตร และยอมให้มีผลขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในตะกร้า ปนได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผล กรณีต้องการจำหน่ายเป็นผลเดี่ยว
- (3) คัดแยกผลหรือข้อผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากโรคและแมลงแยกไว้ และนำไปใช้ประโยชน์ตามคำแนะนำ หรือแผนที่กำหนดไว้

(4) เรียงช่อผลในตะกร้าพลาสติก หรือกล่องกระดาษลูกฟูกที่มีแผ่นฟองน้ำบุอยู่ ให้ได้น้ำหนักสุทธิ 10 กิโลกรัมต่อตะกร้า หรือต่อกล่อง แล้วปิดทับด้วยแผ่นฟองน้ำก่อนปิดฝาตะกร้า หรือฝากล่อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบบันทึกการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย

4.2.11 การขนส่งผลผลิตไปยังจุดรวบรวมสินค้า

บรรจุผลผลิตลำไยในพาหนะที่ใช้ขนส่งด้วยความระมัดระวัง แล้วขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4.2.12 การควบคุมการกะป็นของผลผลิตด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ

1) ตรวจสอบการกะป็นของผลผลิตที่ไม่ได้ขนาด

(1) ตรวจสอบและสังเกตช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยว และตัดแต่งช่อผลแล้วพบว่ายังคงมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก หรือพบว่าช่อผลในภาชนะบรรจุมีขนาดไม่สม่ำเสมอ ให้คัดช่อผลที่มีขนาดไม่สม่ำเสมอออก

(2) เรียงช่อผลที่ผ่านการตรวจสอบการกะป็นแล้วในภาชนะบรรจุ หรือเรียงภาชนะบรรจุที่ผ่านการตรวจสอบการกะป็นแล้วให้เป็นระเบียบบนแท่นรองรับสินค้าหรือบนวัสดุสะอาดสำหรับปูรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

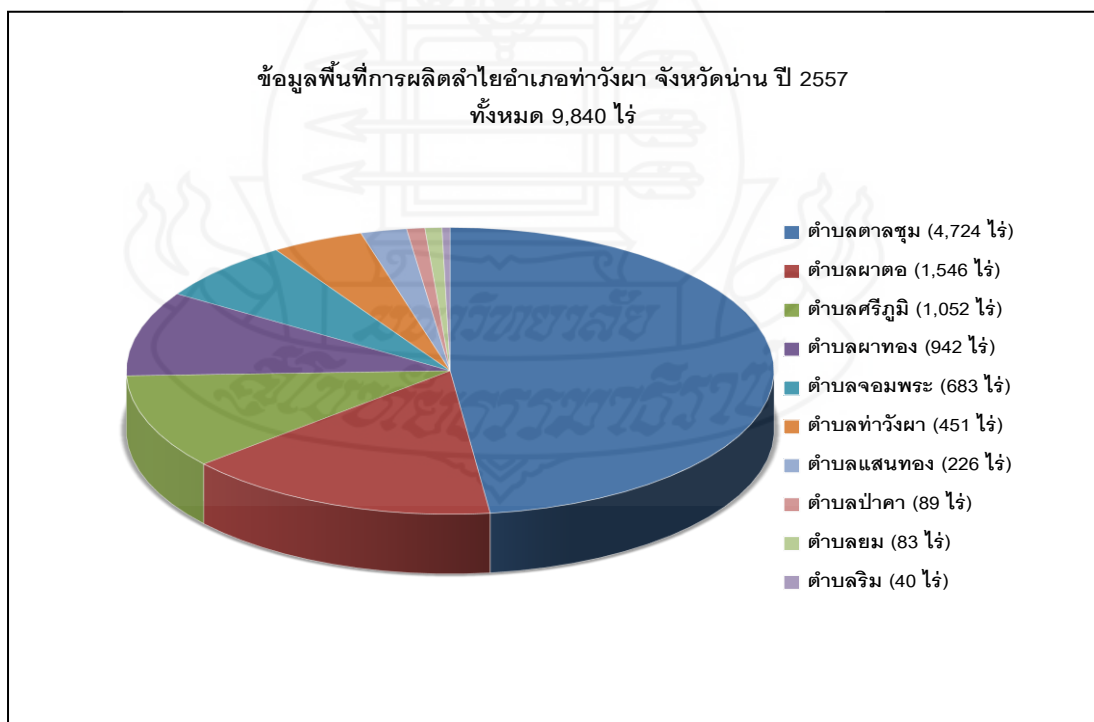
2) ตรวจสอบการกะป็นและคัดแยกผลผลิตลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลาย ตรวจสอบและตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก แล้วนำไปจัดการตามคำแนะนำ หรือใช้ประโยชน์ตามแผนที่กำหนดไว้

สรุป ระบบการจัดการคุณภาพ GAP ลำไย ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดวัตถุประสงค์คุณภาพเพื่อผลผลิตลำไยที่มีขนาดผลสม่ำเสมอภายในช่อผลผลิตลำไยที่ปลอดจากศัตรูพืช ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง โดยมีคำแนะนำหลักการปฏิบัติตามระบบการผลิตลำไยจำนวน 12 ข้อ และในการวิจัยครั้งนี้นำมาใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ พันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล

5. การผลิตลำไยในอำเภอท่าวังผา และในจังหวัดน่าน

5.1 พื้นที่การผลิตลำไย ในอำเภอท่าวังผา ปี 2557 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557 : ระบบออนไลน์)

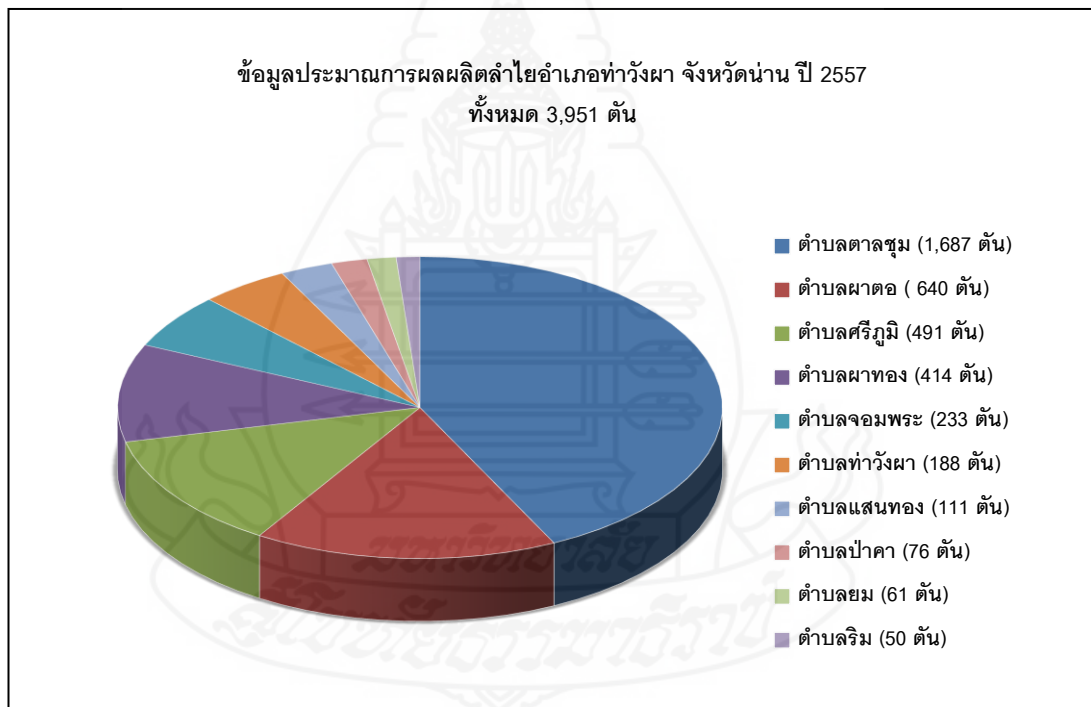
อำเภอท่าวังผามีการปลูกลำไยมากที่สุดในจังหวัดน่าน มีแหล่งผลิตกระจายอยู่ใน 10 ตำบล จากการสืบค้นข้อมูลจากระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ในระบบอินทราเน็ตของกรมส่งเสริมการเกษตร มีข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดน่าน ปี 2557 โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 9,840 ไร่ แยกตามสัดส่วนจะเห็นพื้นที่การผลิตลำไยในอำเภอท่าวังผา ดังนี้ อันดับ 1 จำนวนพื้นที่ปลูก 4,724 ไร่ อยู่ในตำบลตาลชุม อันดับ 2 จำนวนพื้นที่ปลูก 1,546 ไร่ อยู่ในตำบลผาตอ อันดับ 3 จำนวนพื้นที่ปลูก 1,052 ไร่ อยู่ในตำบลศรีภูมิ อันดับ 4 จำนวนพื้นที่ปลูก 942 ไร่ อยู่ในตำบลผาทอง อันดับ 5 จำนวนพื้นที่ปลูก 683 ไร่ อยู่ในตำบลจอมพระ อันดับ 6 จำนวนพื้นที่ปลูก 451 ไร่ อยู่ในตำบลท่าวังผา อันดับ 7 จำนวนพื้นที่ปลูก 226 ไร่ อยู่ในตำบลแสนทอง อันดับ 8 จำนวนพื้นที่ปลูก 89 ไร่ อยู่ในตำบลป่าคา อันดับ 9 จำนวนพื้นที่ปลูก 83 ไร่ อยู่ในตำบลยม และ อันดับ 10 จำนวนพื้นที่ปลูก 40 ไร่ อยู่ในตำบลริม ดังแผนภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แผนภาพข้อมูลพื้นที่การผลิตลำไยอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ปี 2557

5.2 ปริมาณผลผลิตลำไย ในอำเภอท่าวังผา ปี 2557

จากการประเมินผลผลิตลำไย ปี 2557 โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลของสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ครั้งล่าสุด ณ วันที่ 1 เมษายน 2557 ได้ประมาณการผลผลิตลำไยในฤดูที่จะออกสู่ตลาดในปี 2557 มีปริมาณผลผลิตรวมทั้งหมด จำนวน 3,951 ตัน สามารถแยกเป็นสัดส่วนรายตำบลได้ดังนี้ ปริมาณผลผลิตอันดับ 1 คือ ตำบลตาลชุม มีจำนวนผลผลิต 1,687 ตัน อันดับ 2 คือ ตำบลผาตอ มีจำนวนผลผลิต 640 ตัน อันดับ 3 คือ ตำบลผาทอง มีจำนวนผลผลิต 491 ตัน อันดับ 4 คือ ตำบลศรีภูมิ มีจำนวนผลผลิต 414 ตัน อันดับ 5 คือ ตำบลจอมพระ มีจำนวนผลผลิต 233 ตัน อันดับ 6 คือ ตำบลท่าวังผา มีจำนวนผลผลิต 188 ตัน อันดับ 7 คือ ตำบลแสนทอง มีจำนวนผลผลิต 111 ตัน อันดับ 8 คือ ตำบลป่าคา มีจำนวนผลผลิต 76 ตัน อันดับ 9 คือ ตำบลยม มีจำนวนผลผลิต 61 ตัน และอันดับ 10 คือ ตำบลริม มีจำนวนผลผลิต 50 ตัน ดังแผนภาพที่ 2.2

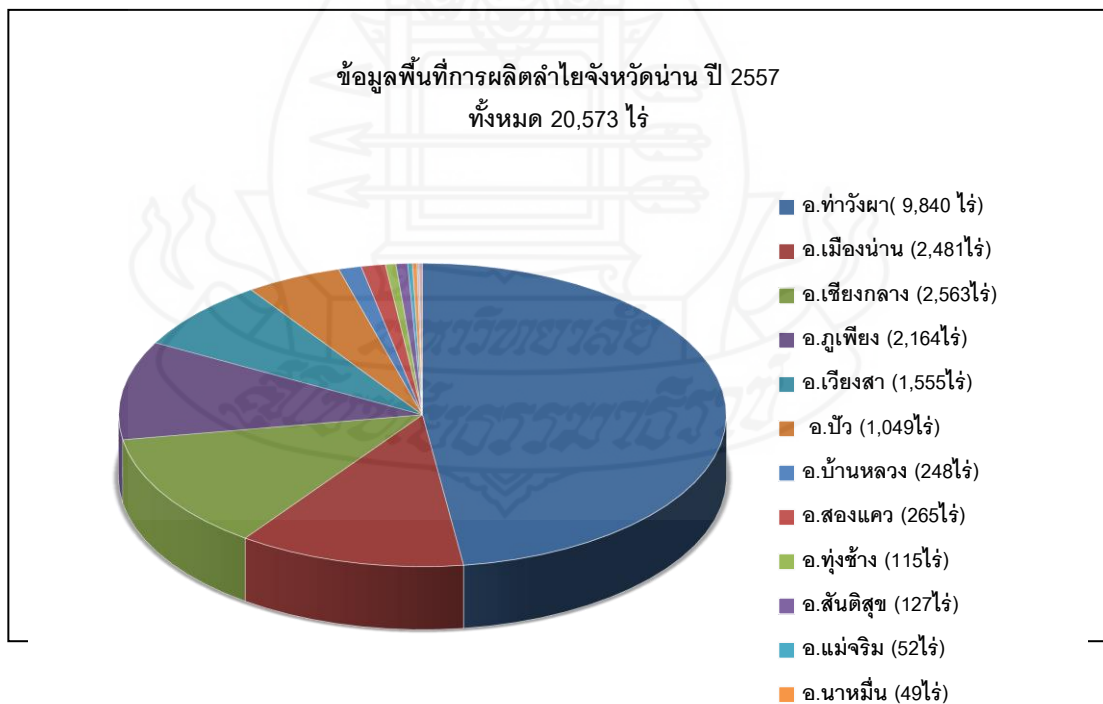

ภาพที่ 2.2 แผนภาพข้อมูลปริมาณผลผลิตลำไย อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ปี 2557

ที่มา : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน 1 เมษายน 2557

5.3 พื้นที่การผลิตลำไยของจังหวัดน่าน ปี 2557 (กรมส่งเสริมการเกษตร,2557 : ระบบออนไลน์)

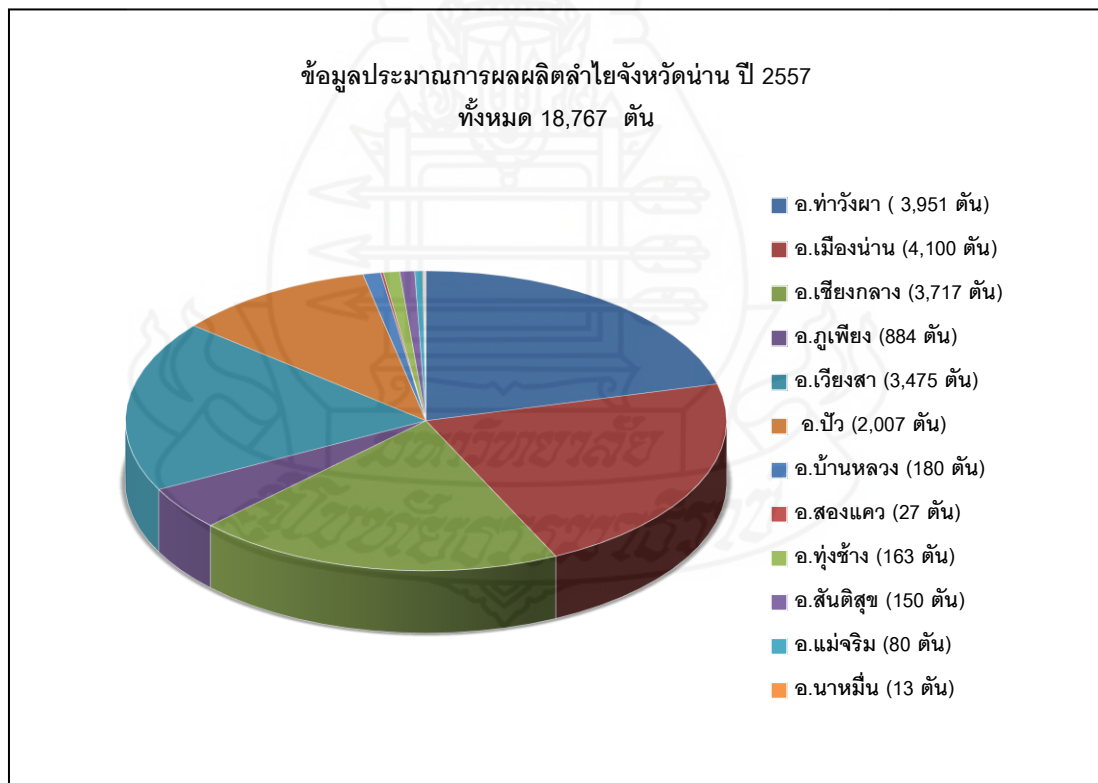
ลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของจังหวัดน่าน มีแหล่งผลิตกระจายอยู่ใน 14 อำเภอ จากการสืบค้นข้อมูลจากระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ในระบบอินทราเน็ตของกรมส่งเสริมการเกษตร มีข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดน่าน ปี 2557 โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 20,573 ไร่ แยกตามสัดส่วนจะเห็นพื้นที่การผลิตลำไยในจังหวัดน่าน ดังนี้ อันดับ 1 จำนวนพื้นที่ปลูก 9,840 ไร่ อยู่ในอำเภอท่าวังผา อันดับ 2 พื้นที่ปลูก 2,563 ไร่ อยู่ในอำเภอเชียงกลาง อันดับ 3 พื้นที่ปลูก 2,481 ไร่ อยู่ในอำเภอเมืองน่าน อันดับ 4 พื้นที่ปลูก 2,164 ไร่ อยู่ในอำเภอภูเพียง อันดับ 5 พื้นที่ปลูก 1,555 ไร่ อยู่ในอำเภอเวียงสา อันดับ 6 พื้นที่ปลูก 1,049 ไร่ อยู่ในอำเภอบัว อันดับ 7 พื้นที่ปลูก 265 ไร่ อยู่ในอำเภอสองแคว อันดับ 8 พื้นที่ปลูก 248 ไร่ อยู่ในอำเภอบ้านหลวง อันดับ 9 พื้นที่ปลูก 265 ไร่ อยู่ในอำเภอสองแคว อันดับ 10 พื้นที่ปลูก 127 ไร่ อยู่ในอำเภอสันติสุข อันดับ 11 พื้นที่ปลูก 52 ไร่ อยู่ในอำเภอแม่จริม อันดับ 12 พื้นที่ปลูก 49 ไร่ อยู่ในอำเภอนาหมื่น อันดับ 13 พื้นที่ปลูก 39 ไร่ อยู่ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อันดับ 14 พื้นที่ปลูก 21 ไร่ อยู่ในอำเภอนาน้อย ดังแผนภาพที่ 2.3

5.4 ปริมาณผลผลิตลำไย

จากการประเมินผลผลิตลำไย ปี 2557 โดยคณะทำงานสำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน ครั้งล่าสุด ณ วันที่ 1 เมษายน 2557 ได้ประมาณการผลผลิตลำไยในฤดูที่จะออกสู่ตลาดในปี 2557 มีปริมาณผลผลิตรวมทั้งหมด จำนวน 18,767 ตัน สามารถแยกเป็นสัดส่วนรายอำเภอได้ดังนี้ ปริมาณผลผลิตอันดับ 1 คือ อำเภอเมือง มีจำนวนผลผลิต 4,100 ตัน อันดับ 2 คือ อำเภอท่าวังผา มีจำนวนผลผลิต 3,951 ตัน อันดับ 3 คือ อำเภอเชียงกลาง มีจำนวนผลผลิต 3,717 ตัน อันดับ 4 คือ อำเภอเวียงสา มีจำนวนผลผลิต 3,475 ตัน อันดับ 5 คือ อำเภอปัว มีจำนวนผลผลิต 2,007 ตัน อันดับ 6 คือ อำเภอภูเพียง มีจำนวนผลผลิต 884 ตัน อันดับ 7 คือ อำเภอบ้านหลวง มีจำนวนผลผลิต 180 ตัน อันดับ 8 คือ อำเภอทุ่งช้าง มีจำนวนผลผลิต 163 ตัน อันดับ 9 คือ อำเภอสันติสุข มีจำนวนผลผลิต 150 ตัน อันดับ 10 คือ อำเภอแม่จริม มีจำนวนผลผลิต 80 ตัน อันดับ 11 คือ อำเภอสองแคว มีจำนวนผลผลิต 27 ตัน อันดับ 12 คือ อำเภอนาหมื่น มีจำนวนผลผลิต 13 ตัน อันดับ 13 คือ อำเภอนาน้อย มีจำนวนผลผลิต 12 ตัน และอันดับ 14 คือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีจำนวนผลผลิต 8 ตัน

ผังแผนภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 แผนภาพข้อมูลประมาณการผลผลิตลำไยจังหวัดน่าน ปี 2557

ที่มา : คณะทำงานสำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน 1 เมษายน 2557

5.4 ช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยในฤดู

การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยในฤดู ปี 2557 เริ่มเก็บเกี่ยวตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 2557 เนื่องจากสภาพอากาศปีนี้ ที่มีความหนาวเย็นเหมาะสม อุณหภูมิและแสงแดดพอเหมาะ รวมทั้งเกษตรกรให้การดูแลเอาใจใส่ลำไยดี อีกทั้งหากสภาพอากาศช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคมมีสภาพปกติ คาดว่าจะทำให้ผลผลิตลำไยปีนี้ดีดผลมากผลจากการรายงานสถานการณ์การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย ประจำวันของจังหวัดน่าน พบว่าช่วงเวลาที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยมากที่สุดคือ ช่วงกลางเดือนกรกฎาคม – กลางเดือนสิงหาคม (ช่วงวันที่ 16 – 31 กรกฎาคม และ 1 – 15 สิงหาคม 2557)

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่าง ๆ นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีตัวแปรประกอบด้วย

6.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไยคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1.1 เพศ จากผลการวิจัยของ อาทร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดลำไยเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ปี 2546 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รักเกียรติ ชอบแก้ว (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาการผลิตและการลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กิรินี แก้วใส (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.9 เป็นเพศชาย

6.1.2 อายุ จากผลการวิจัยของ อาทร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยอายุเฉลี่ย 46.86 ปี รักเกียรติ ชอบแก้ว (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 54.50 ปี นอกจากนี้ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.27 ปี

6.1.3 ระดับการศึกษา จากผลการวิจัยของ อาทร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับการวิจัยของ ณรงค์ แสงมณีวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการแก้ไข

ปัญหาลำไยปี 2547 ในจังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นอกจากนี้ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

6.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไยคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จากผลการวิจัยของ อาทร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.01 ไร่ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.71 ไร่ ปิยะธิดา มานะสถิตพงค์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่การปลูกลำไย 8.30 ไร่ ต่อครัวเรือน

6.2.2 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน จากผลการวิจัยของ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า มีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.95 คน ปิยะธิดา มานะสถิตพงค์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.38 คน

6.2.3 รายได้ของครัวเรือน จากผลการวิจัยของ อาทร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 107,140 บาท รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 205,246.47 บาท ปิยะธิดา มานะสถิตพงค์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้สุทธิต่อปี 238,000 บาท

6.3 ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน มีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไยคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.3.1 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร จากผลการวิจัยของ อาทร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย ปิยะธิดา มานะสถิตพงค์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เป็นกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

6.3.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ จากผลการศึกษาของ สวัสดิ์ กระรัตน์ (2545 : 37) พบว่าเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตลำไยจากแหล่งต่างๆ โดยได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือการอ่านเอกสารคำแนะนำต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 99.5 นิภาพร วงศ์สะอาด (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติ

ทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรรับรู้ข้อมูลจากเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง

6.3.3 การเข้าร่วมประชุมฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน จากผลการศึกษาของกิริณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 59.7 ไม่เคยฝึกอบรม นิภาพร วงศ์สะอาด (2555: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรเข้ารับการอบรม 2 ครั้งต่อปี ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1 ครั้งต่อปี

6.4 การผลิตลำไย ประกอบด้วย ลักษณะพื้นที่ ดิน ระยะปลูก พันธุ์ลำไย แหล่งพันธุ์กิ่งพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว จากผลการศึกษาของอาหาร วงษ์สง่า (2547: บทคัดย่อ) พบว่าลักษณะพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นที่ในเขตชลประทาน ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ อายุของต้นลำไยเฉลี่ย 9.20 ปี ใช้ทุนของตนเองในการปลูกลำไย เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีควบคู่กับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าสวนลำไยของเกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นราบ เป็นดินร่วน ปลูกพันธุ์อีดอ อายุลำไยเฉลี่ย 9.43 ปี ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 6.03 ปี แหล่งน้ำที่ใช้เป็นของตนเอง วิธีการให้น้ำเป็นแบบฝอยเหนือดิน มีการตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยขี้ไก่ และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 มีการให้น้ำ ลำไยเฉลี่ย 13.20 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต กิริณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) ศึกษาการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ลักษณะสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นราบ ปลูกพันธุ์อีดอ อายุลำไยเฉลี่ย 13.18 ปี แหล่งน้ำที่ใช้ เป็นคลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ วิธีการให้น้ำใช้ระบบสปริงเกอร์ฝอยเหนือดิน มีการตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง มีการใส่ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี สารเคมีที่ใช้ เมโทมิล, ไซเปอร์เมทริน, อะบาเม็กติน และไวท์ออยด์ ศัตรูลำไยที่ระบาดคือหนอนคืบกินใบ, แมลงค่อมทอง, ไรลำไย, เพลี้ยแป้ง, เพลี้ยหอย และค่างควา ลักษณะการผลิตลำไยนอกฤดู สารที่ใช้คือสาร โพรแทสเซียมคลอไรด์

6.5 การผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ประกอบด้วย พันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การบันทึกข้อมูล จากผลการศึกษาของ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับน้อย คือการปลูกพืชบังลม การทำแนวกันไฟในช่วงหน้าแล้ง การจดบันทึกข้อมูลต่างๆ เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งทำให้มีการตรวจสอบย้อนกลับได้ยาก กิริณี แก้วใส (2555: 77) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100 มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อให้ลำไยดอกสม่ำเสมอร้อยละ 100 มีการใช้สารเคมีที่มีการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการในประเทศไทย (ห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุไว้ในทะเบียนวัตถุอันตรายทาง

การเกษตรที่ห้ามใช้ ร้อยละ 100 มีการคัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออกร้อยละ 100 และพบว่า เกษตรกรร้อยละ 12.3 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

6.6 ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ลักษณะการขาย ราคาจำหน่าย รายได้จากการขาย จากผลการศึกษาของ สวัสดิ์ กระรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรได้ปริมาณผลผลิต ลำไยเฉลี่ย 7,704.12 กิโลกรัม มีรายได้เฉลี่ย 113,407.22 บาทต่อปี รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรขายลำไยได้เฉลี่ย 10,231.20 บาท ราคาจำหน่ายลำไยเฉลี่ย 13.90 บาท และมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 7,042.13 บาทต่อไร่ กิริณี แก้วใส (2555: 77) พบว่าเกษตรกรขายได้เฉลี่ย 68,510.87 บาทต่อไร่ และมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 53,063.01 บาทต่อไร่ นิภาพร วงศ์สะอาด (2555:บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 43,478 บาทต่อไร่

6.7 ความรู้และแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิต ลำไยคุณภาพ แหล่งความรู้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ (บุคคล,สื่อ,เอกสาร ฯ) วิธีการส่งเสริมความรู้ จากผลการศึกษาของ สุกัญญา อินทะชัย (2550: 97) ศึกษาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ ของที่ปรึกษาเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้รับ ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกรมากที่สุด รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีความรู้พื้นฐานการผลิตลำไยระดับปานกลาง ในภาพรวมตอบถูกร้อยละ 78.61 กิริณี แก้วใส (2555 : 77) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยอยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่จากทางราชการ ผ่านสื่อโทรทัศน์ คู่มือ ซีดี/วีดีโอ และการบรรยาย

6.8 ทักษะต่อการผลิตลำไยคุณภาพ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไย จากผล การศึกษาของ สวัสดิ์ กระรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิต ลำไยในระดับมากทุกๆ ด้าน ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การเก็บเกี่ยว การดูแลรักษาหลังลำไยติดผล การ ป้องกันกำจัดศัตรูลำไย การกระตุ้นให้ลำไยออกดอก การคัดเกรด การให้ปุ๋ย การให้น้ำและการ บรรจุหีบห่อ เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไย อัญชลี กุณพงษ์ (2548: 66-67) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของ เกษตรกรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการ จัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยเหมาะสมดีมาก นิภาพร วงศ์สะอาด (2555 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับลำไยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

6.9 ปัญหาอุปสรรค ประกอบด้วย ด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ จากผลการศึกษาของ

สวัสดี กะรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยอยู่ในระดับน้อย ชงชัย สายวงศ์คำ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจะมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ การตลาดและการแปรรูป ราคาลำไย การขนส่ง โรงงานแปรรูป และการลงทุนในการแปรรูป รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับแรงงานซึ่งหายากและค่าจ้างที่แพงและปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ราคาขายผลผลิตต่ำ นิภาพร วงศ์สะอาด (2555: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

6.10 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ จากผลการศึกษาของ ชงชัย สายวงศ์คำ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้การผลิตที่ได้มาตรฐาน สนับสนุนแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการควบคุมราคาและประกันราคาที่แน่นอน รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีข้อเสนอว่า ควรมีเครื่องมือทดแทนแรงงานคน มีการควบคุมราคารับซื้อ ยางฆ่าแมลง จัดงบประมาณสนับสนุนกองทุนหมุนเวียนการซื้อปุ๋ยเคมี ยางฆ่าแมลง ราคาขายผลผลิตอยากให้เกษตรกรกำหนดราคาได้เอง รัฐบาลกำหนดราคา 15-20 บาทต่อกิโลกรัม ให้มีโครงการประกันราคา นิภาพร วงศ์สะอาด (2555: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ให้มีการตรวจตราร้านจำหน่ายสารเคมี วัสดุอันตราย ควรจัดฝึกอบรมเรื่องเครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตร ควรช่วยควบคุมราคารับซื้อเพื่อลดต้นทุนการผลิต ควรมีห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ดิน น้ำ สารเคมี ในพื้นที่ที่สามารถทราบผลได้ทันที

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีประเด็นที่ต้องศึกษาดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน สภาพการผลิตลำไยด้านลักษณะพื้นที่ ดิน ระยะเวลาปลูก พันธุ์ลำไย แหล่งพันธุ์ กิ่งพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว การผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ด้านพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษาการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การบันทึกข้อมูล และต้นทุน ผลตอบแทนการผลิต ต้นทุนปัจจัยการผลิต ลักษณะการขาย ราคาจำหน่าย รายได้จากการขาย ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 1,805 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการคัดเลือกจากประชากรที่ขึ้นทะเบียนลำไยทุกตำบลในอำเภอท่าวังผา ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane 1973 อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง 2544 : 19) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{1,805}{1 + 1,805(0.05)^2} = 327 \text{ ราย}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 327 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.11 ของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนลำไยไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

ด้วยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนลำไยในระบบทะเบียนเกษตรกร ของอำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิต

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถามให้สอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัย

2.2.3 นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

2.3 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การได้รับตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสาร พื้นที่ปลูกลำไย ปริมาณผลผลิต รายได้จากการผลิตลำไย รายได้จากที่อื่นๆ อาชีพหลัก อาชีพรอง และจำนวนแรงงานในครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ได้แก่ ประสิทธิภาพการปลูกลำไย การใช้พันธุ์ แหล่งพันธุ์ที่ใช้ ระยะปลูก สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะดิน แหล่งน้ำ ปริมาณน้ำที่ใช้ ระบบการปลูก การปรับปรุงบำรุงดิน วิธีการเพิ่มผลผลิตลำไย วิธีการจำหน่ายลำไยสดชื่อ ลักษณะการจำหน่ายลำไยสดร้อน การบรรจุหีบห่อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ ได้แก่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตลำไย และแหล่งความรู้ที่เกษตรกรแสวงหาเพิ่มเติมจากแหล่งไหนบ้าง

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ในเชิงความคิดเห็นและเชิงการปฏิบัติ

ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับเทคโนโลยีการผลิตแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว และด้านการบรรจุหีบห่อ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด ข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้โดยเสรี (free response)

2.4 การทดสอบเครื่องมือ

2.4.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดสอบต่อไป

2.4.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ศึกษา จำนวน 20 ราย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า reliability coefficient ตามวิธีการของ Cronbach 's alpha โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่า reliability coefficient ของคำถามแต่ละตอนที่ทดสอบดังนี้

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.909

ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.920

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.848

ตอนที่ 6 ปัญหา ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.962

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ การเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ มีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงานกับผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรหมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

3.2.1 แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการดังนี้

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

อธิบายลักษณะของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ

4.3 การกำหนดระดับ ความรู้และแหล่งความรู้ ความคิดเห็น ทักษะ และปัญหาอุปสรรค ของการผลิตลำไยคุณภาพ โดยใช้มาตราวัด 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

4.3.1 ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไย มีข้อคำถามอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรกคือระดับความรู้ของเกษตรกร มีข้อคำถามอยู่ 12 ประเด็น และส่วนที่สองคือ แหล่งความรู้ที่ได้รับ มีข้อคำถามอยู่ 4 ประเด็นหลัก 19 ประเด็นย่อย โดยให้เกษตรกรแสดงระดับความรู้ที่เกษตรกรมีและที่ได้รับมาจากแหล่งต่างๆ ตามมาตราวัด 5 ระดับ ดังนี้

มีความรู้มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีความรู้มาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน

มีความรู้ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
มีความรู้น้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีความรู้น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

มีความรู้มากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
มีความรู้มาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
มีความรู้ปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
มีความรู้น้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
มีความรู้น้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

4.3.2 ความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(GAP) ลำไย เป็นคำถามเกี่ยวกับการเห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐาน GAP ใน 5 ประเด็น โดยให้เกษตรกรแสดงความเห็นว่า เห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐานในระดับใด ตามมาตราวัด 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับความเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

(หากเกษตรกรนำไปปฏิบัติ ผู้วิจัยให้คะแนนเท่ากับ 1 แต่ถ้าไม่นำไปปฏิบัติผู้วิจัยให้คะแนนเท่ากับ 0)

4.3.3 ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ มีข้อคำถามอยู่

11 ประเด็น โดยให้แสดงทัศนคติว่าแต่ละประเด็นเกษตรกรเห็นด้วยเพียงใด โดยมีมาตรวัดความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับทัศนคติต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

4.3.4 ปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพ โดยถามความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการ

ผลิตลำไยด้านต่างๆ ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด โดยมีมาตรวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีปัญหามาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ปัญหาน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
มีปัญหามาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
ปัญหาน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน

มีปัญหาน้อยที่สุด   ค่าคะแนนเฉลี่ย   1.00-1.80   คะแนน
4.4 ข้อเสนอแนะต่างๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดลำดับหมวดหมู่ความสำคัญแบบ

ความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีบรรยายประกอบตารางเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 สภาพการผลิต

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้และช่องทางการได้รับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพ ตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(GAP) ลำไย

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วในพื้นที่อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์
ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา

n = 327

สภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	76	23.2
ชาย	251	76.8
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	4	1.2
31 – 40	22	6.0
41 – 50	50	15.2
51 – 60	152	46.4
มากกว่า 60	99	30.2
Minimum = 26 ปี Maximum = 77 ปี Mean = 55.31 ปี S.D.= 9.083 ปี		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	41	12.5
ประถมศึกษา	162	49.6
ม.ต้นหรือเทียบเท่า	56	17.2
ม.ปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	22	6.7
ปวส.หรืออนุปริญญา	38	11.6
ปริญญาตรีขึ้นไป	8	2.4

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.1 พบว่า

เพศ เกษตรกรร้อยละ 76.8 เป็นเพศชาย และร้อยละ 23.2 เท่านั้นที่เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรร้อยละ 46.4 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมาร้อยละ 30.2 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 15.2 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 6.0 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และมีส่วนน้อยร้อยละ 1.2 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 26 ปี มากที่สุด 77 ปี และเฉลี่ย 55.3 ปี

การศึกษา เกษตรกรร้อยละ 49.6 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 17.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 12.5 ไม่ได้รับการศึกษา

ร้อยละ 11.6 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับสูง(ปวส.)หรืออนุปริญญา ร้อยละ 6.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่า และมีส่วนน้อยร้อยละ 2.4 ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง และแหล่งเงินทุน การผลิต ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.2 – 4.5 มีดังนี้

ตารางที่ 4.2 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการถือครองที่ดิน

			n = 327
สภาพทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)			
1 – 10		33	10.0
11 – 20		96	29.3
21 – 30		87	26.7
31 - 40		79	24.2
41 ไร่ขึ้นไป		32	9.8
Minimum = 5 ไร่	Maximum = 60 ไร่	Mean = 26.04 ไร่	S.D.= 12.746 ไร่
2. การถือครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
เป็นของตนเอง		319	97.6
เช่า		30	9.0
อาศัยผู้อื่นทำฟรี		22	6.6

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.2 พบว่า

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 29.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 26.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 24.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 31 – 40 ไร่ ร้อยละ 10.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 1 – 10 ไร่ และมีส่วนน้อยร้อยละ 9.8 มีพื้นที่ทำการเกษตร 41 ไร่ขึ้นไป โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 5 ไร่ มากที่สุด 60 ไร่ และเฉลี่ย 26.04 ไร่

การถือครองที่ดิน เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 97.6 ถือครองที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง และมีส่วนน้อย ร้อยละ 9.0 และ 6.6 เช่าผู้อื่น และอาศัยผู้อื่นทำฟรี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนแรงงานด้านการเกษตร

			n = 327
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
3. จำนวนแรงงานด้านการเกษตร			
3.1 แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด (คน)			
ไม่มี	4	1.2	
มี	323	98.8	
1	12	3.7	
2	137	41.9	
3	68	20.8	
4	60	18.4	
≥5	42	14.0	
Minimum = 1 คน	Maximum = 7 คน	Mean = 2.98 คน	S.D.= 1.302 คน
3.2 แรงงานที่จ้างทั้งหมด (คน)			
ไม่มี	196	60.0	
มี	131	40.0	
1 - 10	73	22.3	
11 - 20	24	7.4	
≥ 21	34	10.3	
Minimum = 1 คน	Maximum = 100 คน	Mean = 8.82 คน	S.D.= 20.763 คน

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.3 พบว่า

จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 1.2 ไม่มีแรงงานการเกษตรในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 98.8 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน โดยเกษตรกรร้อยละ 41.9 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเท่ากับ 2 คน รองลงมาร้อยละ 20.8 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเท่ากับ 3 ร้อยละ 18.4 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเท่ากับ 4 ร้อยละ 14.0 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.7 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเท่ากับ 1 คน โดยมีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 7 คน และเฉลี่ย 2.98 คน

แรงงานที่จ้าง เกษตรกรร้อยละ 60.0 ไม่มีการจ้างแรงงาน เกษตรกรร้อยละ 40.0 มีการจ้างแรงงานเพื่อช่วยการเกษตร โดยเกษตรกรร้อยละ 22.3 มีแรงงานที่จ้างทั้งหมดระหว่าง 1 – 10 คน ร้อยละ 10.3 มีแรงงานที่จ้างทั้งหมดมากกว่าหรือเท่ากับ 21 คน และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 7.4 มีแรงงานที่จ้างทั้งหมดระหว่าง 11 – 20 คน โดยแรงงานที่จ้างน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 100 คน และเฉลี่ย 8.82 คน

ตารางที่ 4.4 รายได้ของครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง

n = 327		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	27	8.2
50,001 – 100,000	46	14.2
100,001 – 150,000	90	27.5
150,001 – 200,000	93	28.9
มากกว่า 200,000	69	21.2
Minimum = 12,000 บาท Maximum = 265,000 บาท Mean = 149,000 บาท S.D.= 73,510 บาท		
5. อาชีพหลัก		
ทำสวนลำไย	37	11.3
ทำนา	127	38.8
ทำไร่	147	45.0
ทำสวนผัก	16	4.9
6. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำสวนลำไย	291	89.0
ทำนา	116	35.5
ทำไร่	63	19.3
เลี้ยงสัตว์	54	16.5
ทำสวนผัก	56	17.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 327		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. แหล่งเงินทุนการผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินทุนของตนเอง	283	86.5
ชกส.	135	41.3
สหกรณ์การเกษตร	52	15.9
กองทุนหมู่บ้าน	63	19.3
ญาติพี่น้อง	10	3.1

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.4 พบว่า

รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 28.9 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.5 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท ร้อยละ 21.2 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรมากกว่า 200,000 บาท ร้อยละ 14.2 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และมีส่วนน้อยร้อยละ 8.2 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท โดยมีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรน้อยที่สุด 12,000 บาท มากที่สุด 265,000 บาท และเฉลี่ย 149,000 บาท

อาชีพหลัก เกษตรกรร้อยละ 45.0 มีอาชีพหลักทำไร่ รองลงมาร้อยละ 38.8 มีอาชีพหลักทำนา ร้อยละ 11.3 มีอาชีพหลักทำสวนลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 4.0 มีอาชีพหลักทำสวนผัก

อาชีพรอง เกษตรกรร้อยละ 89.0 มีอาชีพรองทำสวนลำไย รองลงมาร้อยละ 35.5 มีอาชีพรองทำนาร้อยละ 19.3 17.1 และ 16.5 มีอาชีพรองทำไร่ ทำสวนผัก และเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ

แหล่งเงินทุนการผลิต เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 86.5 ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิตลำไย รองลงมาร้อยละ 41.3 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 19.3 และ 15.9 มีแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้านและสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.1 มีแหล่งเงินทุนจากญาติพี่น้อง

1.3 ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.5 มีดังนี้

ตารางที่ 4.5 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรและการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ฯ

n = 327		
สภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
1. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็น	0	0.0
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	327	100.0
กลุ่มเกษตรกร	85	26.0
สหกรณ์การเกษตร	76	23.9
ลูกค้า ธกส.	265	81.0
กลุ่มผู้ปลูกลำไย	114	34.9
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	62	19.0
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	14	4.3
กลุ่มกองทุนเงินล้าน	210	64.2
2. การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ฯ		
ไม่เคยเข้าร่วม	149	45.6
เคยเข้าร่วม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	178	54.4
ประชุม	22	37.3
ฝึกอบรม สัมมนา	108	33.0
ดูงาน	111	34.0

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.5 พบว่า

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรร้อยละ 81.0 เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 64.2 34.9 26.0 23.9 และ 19.0 เป็นสมาชิกกองทุนเงินล้าน กลุ่มผู้ปลูกลำไย กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 4.3 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ฯ เกษตรกรร้อยละ 45.6 ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ฯ เกษตรกรร้อยละ 54.4 เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ฯ โดยร้อยละ 37.3 เข้าร่วมการประชุม รองลงมาร้อยละ 34.0 และ 33.0 เคยไปดูงานและฝึกอบรมสัมมนา ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการผลิต

การวิเคราะห์สภาพการผลิต ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วในพื้นที่อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะดินที่ปลูกลำไย ระยะปลูก พันธุ์ลำไยที่ปลูก แหล่งพันธุ์ลำไย กิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก อายุของลำไยเฉลี่ย แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย วิธีการให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อดอก การใส่ปุ๋ยคอก การใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตรปุ๋ยเคมีที่ใส่ทางดิน การฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ สูตรปุ๋ยเคมีที่ฉีดทางใบ การฉีดฮอร์โมน การกำจัดวัชพืช การระบาดของศัตรูพืช การระบาดของโรคลำไย การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ลักษณะการผลิตลำไย ช่วงที่มีการใช้สารเร่งการออกดอก ช่วงที่ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต ลักษณะการขายลำไย เกรดของลำไยที่ขายได้ และรายได้รวมจากการขายลำไย ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.6 - 4.10

ตารางที่ 4.6 สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะดินที่ปลูกลำไย ระยะปลูก พันธุ์ลำไยที่ปลูก รวมพื้นที่ปลูกลำไย แหล่งพันธุ์ลำไย กิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก

n = 327		
สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สภาพพื้นที่ปลูกลำไย		
พื้นที่ราบ	75	22.9
ชายเขา	114	34.9
พื้นที่ลาดเอียงน้อยกว่าร้อยละ 15	86	26.3
พื้นที่ลาดเอียงมากกว่าร้อยละ 15	52	15.9
2. ลักษณะดินที่ปลูกลำไย		
ดินทราย	4	1.2
ดินร่วน	72	22.0
ดินเหนียว	67	20.5
ดินร่วนปนทราย	50	15.3
ดินลูกรัง	134	41.0

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 327			
สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
3. ระยะปลูก (เมตร x เมตร)			
6 x 6	33	10.1	
7 x 7	47	14.4	
8 x 8	172	52.6	
9 x 9	27	8.4	
10 x 10	48	14.7	
4. พันธุ์ลำไยที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
พันธุ์อีดอ	327	100	
พันธุ์เบ็ญจเขียว	14	4.2	
พันธุ์สีชมพู	25	7.6	
5. พื้นที่ปลูกลำไย (ไร่)			
1 – 5	164	50.1	
6 – 10	116	35.5	
11 – 15	36	11.0	
16 ไร่ขึ้นไป	11	3.4	
Minimum = 1 ไร่	Maximum = 20 ไร่	Mean = 6.54 ไร่	S.D.= 4.132 ไร่
6. แหล่งพันธุ์ลำไย			
ผลิตเอง	50	15.3	
ซื้อจากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้	277	84.7	
7. กิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
กิ่งตอน	108	33.0	
กิ่งชำ	226	69.1	
ปลูกด้วยเมล็ด	12	3.7	

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.6 พบว่า

สภาพพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรร้อยละ 34.9 ปลูกลำไยในพื้นที่ชายเขา รองลงมา ร้อยละ 26.3 และ 22.9 ปลูกลำไยในพื้นที่ลาดเอียงน้อยกว่าร้อยละ 15 และพื้นที่ราบ ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 15.9 ปลูกลำไยในพื้นที่ลาดเอียงมากกว่าร้อยละ 15

ลักษณะดินที่ปลูกลำไย เกษตรกรร้อยละ 41.0 ปลูกลำไยในดินลูกรัง รองลงมา ร้อยละ 22.0 20.5 และ 15.3 ปลูกลำไยในดินร่วน ดินเหนียว และดินร่วนปนทราย และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 1.2 ปลูกลำไยในดินทราย

ระยะปลูก เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 52.6 ปลูกลำไยในระยะ 8 x 8 เมตร รองลงมา ร้อยละ 14.7 14.4 และ 10.1 ปลูกลำไยในระยะ 10 x 10 7 x 7 และ 6 x 6 เมตร ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 8.3 ปลูกลำไยในระยะ 9 x 9 เมตร

พันธุ์ลำไยที่ปลูก เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ รองลงมา ร้อยละ 7.6 ปลูกลำไยพันธุ์สีชมพู และมีส่วนน้อยร้อยละ 4.2 ปลูกลำไยพันธุ์เบ็ญจเขียว

พื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรครึ่งหนึ่งร้อยละ 50.1 มีพื้นที่ปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 1 – 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 35.5 มีพื้นที่ปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ ร้อยละ 11.0 มีพื้นที่ปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 11 – 15 ไร่ และมีส่วนน้อยร้อยละ 3.4 ที่มีพื้นที่ปลูกลำไยตั้งแต่ 16 ไร่ขึ้นไป โดยมีพื้นที่ปลูกปลูกลำไยน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 20 ไร่ และเฉลี่ย 6.54 ไร่

แหล่งพันธุ์ลำไย เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 84.7 ซื้อกิ่งพันธุ์ลำไยมาจากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ และมีส่วนน้อยร้อยละ 15.3 ผลิตกิ่งพันธุ์ลำไยเอง

กิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก เกษตรกรร้อยละ 69.1 ใช้กิ่งชำเป็นกิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก รองลงมา ร้อยละ 33.0 ใช้กิ่งตอนเป็นกิ่งพันธุ์ที่ใช้ปลูก และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.7 ใช้เมล็ดปลูก

ตารางที่ 4.7 อายุของลำไยเฉลี่ย แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย วิธีการให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อดอก การใส่ปุ๋ยคอก

			n = 327
สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
8. อายุของลำไยเฉลี่ย (ปี)			
น้อยกว่า 6	28	8.6	
6 – 10	149	51.0	
11 – 15	107	32.6	
15 – 20	35	10.7	
มากกว่า 20	8	2.4	
Minimum = 1 ปี	Maximum = 25 ปี	Mean = 11.41 ปี	S.D.= 3.707 ปี
9. แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
อาศัยน้ำฝน	327	100.0	
ใช้แหล่งน้ำของตนเอง	124	37.9	
ใช้น้ำจากคลองส่งน้ำ	8	2.4	
ประปาภูเขา	16	4.9	
10. วิธีการให้น้ำ			
ไม่มีการให้น้ำ	198	60.5	
ใช้สายยางรด	129	39.5	
11. การตัดแต่งกิ่ง			
ไม่เคยตัด	17	5.2	
ตัดแต่ง	310	94.8	
12. การตัดแต่งช่อดอก			
ไม่เคยตัด	295	90.2	
ตัดแต่ง	32	9.8	
13. การใส่ปุ๋ยคอก			
ไม่ใส่	93	28.4	
ใส่	234	71.6	

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.7 พบว่า

อายุของลำไยเฉลี่ย เกษตรกรร้อยละ 51.0 มีลำไยอายุเฉลี่ยระหว่าง 6 – 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.6 10.7 และ 8.6 มีลำไยอายุเฉลี่ยระหว่าง 11 – 15 ปี 15 – 20 และน้อยกว่า 5 ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 2.4 มีลำไยอายุน้อยกว่า 6 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยน้อยที่สุด 1 ปี มากที่สุด 25 ปี และเฉลี่ย 11.41 ปี

แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 อาศัยน้ำฝนในการปลูก ลำไย รองลงมา ร้อยละ 37.9 และ 4.9 ใช้แหล่งน้ำของตนเอง และประปาภูเขา ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 2.4 ใช้น้ำจากคลองส่งน้ำ

วิธีการให้น้ำ เกษตรกรร้อยละ 60.5 ไม่มีการให้น้ำแก่ลำไย และมีบางส่วนร้อยละ 39.5 ใช้สายยางรด

การตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 94.8 เคยทำการตัดแต่งกิ่งลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 5.2 ไม่เคยตัดแต่งกิ่งลำไย

การตัดแต่งช่อดอก เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 90.2 ไม่เคยตัดแต่งช่อดอกลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 9.8 เคยมีการตัดแต่งช่อดอกลำไย

การใส่ปุ๋ยคอก เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 71.6 มีการใส่ปุ๋ยคอกให้กับลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 28.4 ไม่มีการใส่ปุ๋ยคอกให้กับลำไย

ตารางที่ 4.8 การใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตรปุ๋ยเคมีทางดิน การฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ สูตรปุ๋ยเคมีที่ฉีดทาง ใบการฉีดฮอร์โมน

n = 327

สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
14. การใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน		
ไม่ใส่	28	8.6
ใส่	299	91.4
15. สูตรปุ๋ยเคมีที่ใส่ทางดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
46-0-0	130	39.8
8-24-24	11	3.4
15-15-15	288	88.1
16-16-16	22	6.7

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 327

สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
27-6-6	19	5.8
13-13-21	48	14.7
16. การฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ		
ไม่ฉีด	260	79.5
ฉีด	67	20.5
17. สูตรปุ๋ยเคมีที่ฉีดทางใบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
15-8-8	26	8.0
15-5-20	19	5.8
0-52-34	6	1.8
13-0-46	27	8.3
21-21-21	18	5.5
18. การฉีดฮอร์โมน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
น้ำตาลทางด่วน	6	1.8
แคลเซียมโบรอน	209	63.9
สาหร่ายทะเล	26	8.0
สารนาโน	78	23.9

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.8 พบว่า การใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 91.4 มีการใส่ปุ๋ยเคมีทางดินให้กับลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 8.6 ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีทางดินให้กับลำไย สูตรปุ๋ยเคมีที่ใส่ทางดิน เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 88.1 ใส่ปุ๋ยเคมีทางดินสูตร 15-15-15 รองลงมาร้อยละ 39.8 14.7 6.7 และ 5.8 ใส่ปุ๋ยเคมีทางดินสูตร 46-0-0 13-13-21 16-16 และ 27-6-6 ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.4 ใส่ปุ๋ยเคมีทางดินสูตร 8-24-24 การฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 79.5 ไม่มีการฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 20.5 มีการฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ

สูตรปุ๋ยเคมีที่ฉีดทางใบ เกษตรกรร้อยละ 8.3 ฉีดปุ๋ยเคมีทางใบด้วยสูตร 13-0-46 รองลงมา ร้อยละ 8.0 5.8 และ 5.5 ฉีดปุ๋ยเคมีทางใบด้วยสูตร 15-8-8 15-5-20 และ 21-21-21 ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 1.8 ฉีดปุ๋ยเคมีทางใบด้วยสูตร 0-52-34

การฉีดฮอร์โมน เกษตรกรร้อยละ 63.9 ฉีดฮอร์โมนแคลเซียมโบรอน รองลงมา ร้อยละ 23.9 และ 8.0 มีการฉีดฮอร์โมนสารนาโน และสาหร่ายทะเล ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 1.8 มีการฉีดฮอร์โมนน้ำตาลทางด่วน

ตารางที่ 4.9 การกำจัดวัชพืช การระบาดของศัตรูพืช การระบาดของโรคลำไย

การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช

ลักษณะการผลิกลำไย ช่วงที่มีการใช้สารเร่งการออกดอก และลักษณะการขายลำไย

n = 327

สภาพการผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
19. การกำจัดวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตัดหญ้า	276	84.4
ใช้ยาฆ่าหญ้า	212	64.8
พาราควอต	134	41.0
ไกลโฟเสต	142	43.4
20. การระบาดของศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หนอนคืบกินใบ	59	18.0
แมลงค่อมทอง	161	49.2
หนอนเจาะกิ่ง	129	39.4
หนอนชอนใบ	50	15.3
มวนลำไย	72	22.0
ไรลำไย	33	10.1
เพลี้ยแป้ง	194	59.3
เพลี้ยหอย	7	2.1
21. การระบาดของโรคลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โรคพุ่มไม้กวาด	47	14.4
โรคจุดสาหร่ายสนิม	88	26.9
โรคราดำ	222	67.9

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 327		
สภาพการผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โรคราสีชมพู	10	3.1
โรคหงอย	15	4.6
การม้วนหงิกของใบ	149	45.6
22. การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เมโทมิล	51	15.6
ไซเพอร์เมทริน	145	44.3
อะบาเม็กติน	37	11.3
ไวท์ออยด์	24	7.3
23. การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
คาร์เบนดาซิม	79	24.2
กำมะถัน	93	28.4
คอปเปอร์	43	13.1
เมตาแลกซิล	37	11.3
24. ลักษณะการผลิตลำไย		
ในฤดู	327	100.0
นอกฤดู	0	0.0
25. ช่วงที่มีการใช้สารเร่งการออกดอก		
ไม่มีการราดสาร	100	30.7
พฤศจิกายน	17	5.2
ธันวาคม	164	50.1
มกราคม	46	14.0
26. ช่วงที่ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต		
ยังไม่มีกรเก็บเกี่ยว	31	9.5
กรกฎาคม	111	33.9
สิงหาคม	185	56.6

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 327		
สภาพการผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
27. ลักษณะการขายลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ขายเอง	77	23.5
ขายให้พ่อค้าคนกลาง	265	81.0

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.9 พบว่า

การกำจัดวัชพืช เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 84.4 กำจัดวัชพืชโดยวิธีการตัดหญ้า และ ร้อยละ 64.8 ใช้น้ำมาหญ้าในการกำจัดวัชพืช โดยเกษตรกรร้อยละ 43.4 ใช้น้ำไหลฟุ้งในการฆ่าหญ้า และร้อยละ 41.0 ใช้น้ำพาราควอตในการฆ่าหญ้า

การระบาดของศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 59.3 พบการระบาดของเพลี้ยแป้งในสวนลำไย รองลงมาร้อยละ 49.2 39.4 22.0 18.0 15.3 และ 10.1 พบการระบาดของ แมลงค่อมทอง หนอนเจาะกิ่ง มวนลำไย หนอนคืบกินใบ และไรลำไย ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 2.1 พบการระบาดของเพลี้ยหอย

การระบาดของโรคลำไย เกษตรกรร้อยละ 67.9 พบการระบาดของโรคราดำในสวนลำไย รองลงมาร้อยละ 45.6 26.9 14.4 และ 4.6 พบการระบาดของโรคการม้วนหงิกของใบ โรคจุดสาหร่ายสนิม โรคพุ่มไม้กวาด และโรคหงอย ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.1 พบการระบาดของโรคราสีชมพู

การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 44.3 ใช้สารไซเปอร์เมทรินในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนลำไย รองลงมาร้อยละ 15.6 และ 11.3 ใช้สารเมโทมิลและอะบาเม็กติน ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 7.3 ใช้สารไวท์ออยล์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนลำไย

การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช เกษตรกรร้อยละ 28.4 ใช้สารกำมะถันในการป้องกันกำจัดโรคพืชในสวนลำไย รองลงมาร้อยละ 24.2 และ 13.1 ใช้สารคาร์เบนดาซิมและคอปเปอร์ในการป้องกันกำจัดโรคพืชในสวนลำไย และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 11.3 ใช้สารเมตาแลกซิลในการป้องกันกำจัดโรคพืชในสวนลำไย

ลักษณะการผลิตลำไย เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 ทำการผลิตลำไยในฤดู

ช่วงที่มีการใช้สารเร่งการออกดอก เกษตรกรร้อยละ 50.1 ใช้สารเร่งดอกในเดือนธันวาคม รองลงมาร้อยละ 14.0 ใช้สารเร่งดอกในเดือนมกราคม และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 5.1

ใช้สารเร่งดอกในเดือนพฤศจิกายน และมีเกษตรกรร้อยละ 30.7 ไม่มีการใช้สารเร่งดอก

ช่วงที่ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 56.6 ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต
ลำไยในเดือนสิงหาคม รองลงมาร้อยละ 33.9 ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยในเดือนกรกฎาคม และมี
เกษตรกร ร้อยละ 9.5 ยังไม่เคยเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย

ลักษณะการขายลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 81.0 ขายลำไยให้พ่อค้าคนกลาง
และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 23.5 ขายลำไยเอง

ตารางที่ 4.10 เกรดของลำไยที่ขายได้ และรวมรายได้จากการขาย

n = 327		
สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
28. เกรดของลำไยที่ขายได้ (n=297 เฉพาะเกษตรกรที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต)		
AA (กิโลกรัม)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	61	18.7
501 – 1,000	41	12.4
1,001 – 1,500	33	10.1
1,501 – 2,000	24	7.3
มากกว่า 2,000	8	2.4
Minimum = 30 ก.ก. Maximum = 3,000 ก.ก. Mean = 852.30 ก.ก. S.D.= 771.456 ก.ก.		
A (กิโลกรัม)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	52	15.8
501 – 1,000	40	12.7
1,001 – 1,500	16	4.8
1,501 – 2,000	10	3.1
มากกว่า 2,000	49	21.6
Minimum = 100 ก.ก. Maximum = 10,000 ก.ก. Mean = 1,808.75 ก.ก. S.D.= 2,090.027 ก.ก.		

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 327		
สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
B (กิโลกรัม)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	63	19.2
501 – 1,000	41	12.4
1,001 – 1,500	22	6.6
1,501 – 2,000	3	0.9
มากกว่า 2,000	38	20.6
Minimum = 100 ก.ก. Maximum = 7,000 ก.ก. Mean = 1,374.30 ก.ก. S.D.= 1,532.831 ก.ก.		
รวมรายได้จากการขาย (บาทต่อปี) (n=297 เฉพาะเกษตรกรที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000	20	6.1
1,001 – 20,000	156	47.7
20,001 – 40,000	98	29.9
40,001 – 60,000	35	10.7
มากกว่า 60,000	18	5.4
Minimum = 1,550 บาท Maximum = 276,000 บาท Mean = 27,660.50 บาท S.D.= 1,532.831 บาท		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.10 พบว่า

ลำไยเกรด AA ที่ขายได้ เกษตรกรร้อยละ 18.7 ขายลำไยได้น้ำหนักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 12.4 10.1 และ 7.3 ขายลำไยได้น้ำหนักระหว่าง 501 – 1,000 กิโลกรัม 1,001 – 1,500 กิโลกรัม และ 1,501 – 2,000 กิโลกรัม ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 2.4 ขายลำไยได้น้ำหนัก มากกว่า 2,000 กิโลกรัม โดยเกษตรกรขายลำไยเกรด AA ได้น้ำหนักน้อยที่สุด 30 กิโลกรัม มากที่สุด 3,000 กิโลกรัม และเฉลี่ย 852.30 บาท

ลำไยเกรด A ที่ขายได้ เกษตรกรร้อยละ 21.6 ขายลำไยได้น้ำหนักมากกว่า 2,000 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 15.8 12.7 และ 4.8 ขายลำไยได้น้ำหนักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัม ระหว่าง 501 – 1,000 กิโลกรัม และ ระหว่าง 1,001 – 1,500 กิโลกรัม ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 3.1 ขายลำไยได้น้ำหนักระหว่าง 1,501 – 2,000 กิโลกรัม โดยเกษตรกรขายลำไยเกรด A ได้น้ำหนักน้อยที่สุด 100 กิโลกรัม มากที่สุด 10,000 กิโลกรัม และเฉลี่ย 1,808.75 บาท

ลำไยเกรด B ที่ขายได้ เกษตรกรร้อยละ 20.6 ขายลำไยได้น้ำหนักมากกว่า 2,000 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 19.2 12.4 และ 6.6 ขายลำไยได้น้ำหนักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัม ระหว่าง 501 – 1,000 กิโลกรัม และ ระหว่าง 1, 001 – 1,500 กิโลกรัม ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 0.9 ขายลำไยได้น้ำหนักระหว่าง 1,501 – 2,000 กิโลกรัม โดยเกษตรกรขายลำไยเกรด B ได้น้ำหนักน้อยที่สุด 100 กิโลกรัม มากที่สุด 7,000 กิโลกรัม และเฉลี่ย 1,374.30 บาท

รวมรายได้จากการขาย เกษตรกรร้อยละ 47.7 มีรายได้รวมจากการขายลำไยระหว่าง 1,001 – 20,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 29.9 10.7 และ 6.1 มีรายได้รวมจากการขายลำไยระหว่าง 20,001 – 40,000 บาทต่อปี 40,001 – 60,000 บาทต่อปี และ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อปี ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 5.4 มีรายได้รวมจากการขายลำไยมากกว่า 60,000 บาทต่อปี โดยเกษตรกรมีรายได้รวมจากการขายลำไยน้อยที่สุด 1,550 บาทต่อปี มากที่สุด 276,000 บาทต่อปี และเฉลี่ย 27,660.50 บาทต่อปี

ตอนที่ 3 ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ

การวิเคราะห์ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ ประกอบด้วย การเตรียมดิน การวางระบบน้ำ การคัดเลือกพันธุ์ลำไย การขยายพันธุ์ลำไย การให้ปุ๋ย การบำรุงดิน การป้องกันกำจัดโรคแมลง การกำจัดวัชพืช การบังคับการออกดอก การเก็บเกี่ยว การคัดขนาดและคุณภาพ การตลาด ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ

ประเด็น	ระดับความรู้ของเกษตรกร(จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$	ความหมาย
	1	2	3	4	5	(S.D.)	
1. การเตรียมดิน	8 (2.4)	30 (9.2)	220 (67.3)	57 (17.4)	12 (3.7)	3.11 (0.708)	ปานกลาง
2. การวางระบบน้ำ	60 (18.3)	94 (28.7)	120 (36.7)	53 (16.2)	0 (0.0)	2.51 (0.972)	น้อย
3. การคัดเลือกพันธุ์ลำไย	12 (3.7)	36 (11.0)	115 (35.2)	112 (34.3)	52 (15.9)	3.48 (1.005)	มาก
4. การขยายพันธุ์ลำไย	47 (14.4)	46 (14.1)	164 (50.2)	56 (17.1)	14 (4.3)	2.83 (1.016)	ปานกลาง
5. การให้ปุ๋ย	4 (1.2)	22 (6.7)	200 (61.2)	84 (25.7)	17 (5.2)	3.27 (0.714)	ปานกลาง
6. การบำรุงดิน	20 (6.1)	47 (14.4)	140 (42.8)	120 (36.7)	0 (0.0)	3.10 (0.865)	ปานกลาง
7. การป้องกัน กำจัดโรคแมลง	14 (4.3)	75 (22.9)	147 (45.0)	82 (25.1)	9 (2.8)	2.99 (0.874)	ปานกลาง
8. การกำจัดวัชพืช	8 (2.4)	66 (20.2)	81 (24.8)	126 (38.5)	46 (14.1)	3.42 (1.038)	มาก
9. การบังคับการออกดอก	58 (17.7)	112 (34.3)	112 (34.3)	29 (8.9)	16 (4.9)	2.49 (1.039)	น้อย
10. การเก็บเกี่ยว	0 (0.0)	63 (19.3)	161 (49.2)	64 (19.6)	39 (11.9)	3.24 (0.900)	ปานกลาง
11. การคัดขนาดและคุณภาพ	8 (2.4)	82 (25.1)	117 (35.8)	95 (29.1)	25 (7.6)	3.14 (0.963)	ปานกลาง
12. การตลาด	33 (10.1)	54 (16.5)	185 (56.6)	55 (16.8)	0 (0.0)	2.80 (0.836)	ปานกลาง
เฉลี่ย						3.03 (0.911)	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.11 ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.03) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็น 12 ประเด็น พบว่า

อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ลำไย (ค่าเฉลี่ย = 3.48) และการกำจัดวัชพืช (ค่าเฉลี่ย = 3.42)

อยู่ในระดับปานกลาง 8 ประเด็น ได้แก่ การให้น้ำ การเก็บเกี่ยว การคัดขนาดและคุณภาพ การเตรียมดิน การบำรุงดิน การป้องกันกำจัดโรคแมลง การขยายพันธุ์ลำไย และการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.27 3.24 3.14 3.11 3.10 2.99 2.83 และ 2.80 ตามลำดับ)

อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การวางระบบน้ำ (ค่าเฉลี่ย = 2.51) และการบังคับการออกดอก (ค่าเฉลี่ย = 2.49)

3.2 แหล่งความรู้และช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ
ประกอบด้วย สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน บุคคลในครัวเรือน) สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือคู่มือ แผ่นพับ เอกสารแนะนำ ไปสเตอร์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (วิทยุ โทรทัศน์ วีซีดี/วีดีโอ อินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าว โทรศัพท์) การส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ (การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงาน) ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แหล่งความรู้และช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ

n = 327

ประเด็น	ระดับความรู้ของเกษตรกร (จำนวน/ร้อยละ)					x̄ S.D	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
1. สื่อบุคคล						2.77	ปานกลาง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						(0.927)	
1.1 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ	23 (7.0)	97 (29.7)	118 (36.1)	48 (14.7)	41 (12.5)	2.96 (1.108)	ปานกลาง
1.2 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน	55 (16.8)	140 (42.8)	97 (29.7)	35 (10.7)	0 (0.0)	2.34 (0.882)	น้อย
1.3 ผู้นำชุมชน	25 (7.6)	99 (30.3)	158 (48.3)	45 (13.8)	0 (0.0)	2.68 (0.804)	ปานกลาง
1.4 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	41 (12.5)	99 (30.3)	125 (38.2)	46 (14.1)	16 (4.9)	2.69 (1.022)	ปานกลาง
1.5 เพื่อนบ้าน	22 (6.7)	51 (15.6)	166 (50.8)	88 (26.9)	0 (0.0)	2.98 (0.834)	ปานกลาง
1.6 บุคคลในครัวเรือน	16 (4.9)	78 (23.9)	128 (39.1)	97 (29.7)	8 (2.4)	3.01 (0.912)	ปานกลาง
2. สื่อสิ่งพิมพ์						2.40	น้อย
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						(0.837)	
2.1 หนังสือ คู่มือ	48 (14.7)	109 (33.3)	121 (37.0)	49 (15.0)	0 (0.0)	2.52 (0.919)	น้อย
2.2 แผ่นพับ เอกสารแนะนำ	37 (11.3)	127 (38.8)	133 (40.7)	30 (9.2)	0 (0.0)	2.48 (0.813)	น้อย
2.3 โปสเตอร์	59 (18.0)	153 (46.8)	102 (31.2)	13 (4.0)	0 (0.0)	2.21 (0.780)	น้อย
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์						2.23	น้อย
						(0.946)	
3.1 วิทยู	44 (13.5)	99 (30.3)	97 (29.7)	70 (21.4)	17 (5.2)	2.75 (1.096)	ปานกลาง
3.2 โทรทัศน์	32 (9.8)	97 (29.7)	117 (35.8)	64 (19.6)	17 (5.2)	2.81 (1.029)	ปานกลาง
3.3 วีซีดี/วีดีโอ	130 (39.8)	105 (32.1)	67 (20.5)	25 (7.6)	0 (0.0)	1.96 (0.954)	น้อย
3.4 อินเทอร์เน็ต	135 (41.3)	114 (34.9)	66 (20.2)	12 (3.7)	0 (0.0)	1.86 (0.863)	น้อย

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความรู้ของเกษตรกร (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D	
3.5 หอกระจายข่าว	98 (30.0)	139 (42.5)	70 (21.4)	20 (6.1)	0 (0.0)	2.04 (0.871)	น้อย
3.6 โทรศัพท์	117 (35.8)	121 (37.0)	77 (23.5)	12 (3.7)	0 (0.0)	1.95 (0.860)	น้อย
4. การส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ						2.46 (1.11)	น้อย
4.1 การบรรยาย	61 (18.7)	94 (28.7)	90 (27.5)	58 (17.7)	24 (7.3)	2.66 (1.181)	ปานกลาง
4.2 การสาธิต	70 (21.4)	107 (32.7)	99 (30.3)	51 (15.6)	0 (0.0)	2.40 (0.992)	น้อย
4.3 การฝึกปฏิบัติ	87 (26.6)	98 (30.0)	86 (26.3)	56 (17.1)	0 (0.0)	2.34 (1.050)	น้อย
4.4 การศึกษาดูงาน	92 (28.1)	83 (25.4)	91 (27.8)	37 (11.3)	24 (7.3)	2.44 (1.217)	น้อย
	เฉลี่ยรวมทั้งหมด					2.47 (0.955)	น้อย

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.12 แหล่งความรู้และช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.47) เมื่อพิจารณาโดยแยกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า

1. สื่อบุคคล เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยจากสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.77) เมื่อพิจารณาแต่ละสื่อ พบว่า ได้รับความรู้ในระดับปานกลางมี 5 สื่อ ได้แก่ สื่อจากบุคคลในครัวเรือน เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.01 2.98 2.96 2.69 และ 2.68 ตามลำดับ) และได้รับความรู้ในระดับน้อยมี 1 สื่อ คือ สื่อจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย = 2.34)

2. สื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยจากสื่อสิ่งพิมพ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.40) เมื่อพิจารณาแต่ละสื่อ พบว่า ได้รับความรู้ในระดับน้อยทั้งหมดทั้ง 3 สื่อ ได้แก่ สื่อจาก หนังสือคู่มือ แผ่นพับเอกสารแนะนำ และโปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย = 2.52 2.48 และ 2.21 ตามลำดับ)

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.23) เมื่อพิจารณาแต่ละสื่อ พบว่า ได้รับความรู้อยู่ในระดับปานกลางมี 2 สื่อ ได้แก่ สื่อจากโทรทัศน์ และวิทยุ (ค่าเฉลี่ย = 2.81 และ 2.75) และได้รับความรู้อยู่ในระดับน้อยมี 4 สื่อ ได้แก่ สื่อจากหอกระจายข่าว วีซีดี/วิดีโอ โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย = 2.04 1.96 และ 1.95 ตามลำดับ)

4. การส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยจากการส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.46) เมื่อพิจารณาการส่งเสริมแต่ละประเภท พบว่า ได้รับความรู้ในระดับปานกลางมี 1 ประเภท คือ การบรรยาย (ค่าเฉลี่ย = 2.66) และได้รับความรู้ในระดับน้อยมี 3 ประเภท ได้แก่ การศึกษาดูงาน การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.44 2.40 และ 2.34 ตามลำดับ)

ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพ ตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย

การวิเคราะห์การยอมรับการการผลิตลำไยคุณภาพ ตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ของเกษตรกรในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงความคิดเห็น ประกอบด้วย พันธุ์ลำไย การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงความคิดเห็น

n = 327

ประเด็น	ระดับการยอมรับ (จำนวน/ร้อยละ)					x	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
1. พันธุ์						3.65	มาก
						(0.829)	
1.1 ดินพันธุ์มีประวัติการติดผลตก ติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี	4 (1.2)	37 (11.3)	119 (36.4)	137 (41.9)	30 (9.2)	3.46 (0.857)	มาก
1.2 มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริม แนะนำ เช่น พันธุ์อู๊ดอ สีชมพู	4 (1.2)	14 (4.3)	70 (21.4)	183 (56.0)	56 (17.1)	3.83 (0.801)	มาก
2. การปลูกและดูแลรักษา						3.25	ปานกลาง
						(0.823)	
2.1 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี	0 (0.0)	16 (4.9)	104 (31.8)	168 (51.4)	39 (11.9)	3.70 (0.739)	มาก
2.2 ดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.5 - 6.5	4 (1.2)	73 (22.3)	220 (67.3)	15 (4.6)	15 (4.6)	2.89 (0.701)	ปานกลาง
2.3 มีแหล่งน้ำสะอาด และมีปริมาณมาก พอที่จะให้น้ำ ได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง	24 (7.3)	81 (24.8)	97 (29.7)	117 (35.8)	8 (2.4)	3.01 (1.000)	ปานกลาง
2.4 มีการปลูกพืชบังลม	34 (10.4)	58 (17.7)	149 (45.6)	74 (22.6)	12 (3.7)	2.91 (0.981)	ปานกลาง
2.5 ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว มีการตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้ลำไยออกดอกสม่ำเสมอ	0 (0.0)	12 (3.7)	100 (30.6)	181 (55.4)	34 (10.4)	3.72 (0.694)	มาก
3. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช						3.78	มาก
						(0.832)	
3.1 มีการตัดแต่งกิ่งหรือทรงพุ่มที่เป็นโรค เพื่อทำลาย	8 (2.4)	18 (5.5)	90 (27.5)	148 (45.3)	63 (19.3)	3.73 (0.917)	มาก
3.2 มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่ สมบูรณ์	0 (0.0)	8 (2.4)	105 (32.1)	138 (42.2)	76 (23.2)	3.86 (0.796)	มาก
3.3 มีการพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและ สารฆ่าแมลงตามคำแนะนำในฉลาก อย่างสม่ำเสมอ	6 (1.8)	14 (4.3)	79 (24.2)	180 (55.0)	48 (14.7)	3.76 (0.796)	มาก
3.4 ใช้สารเคมีที่มีการขึ้นทะเบียนอย่าง เป็นทางการในประเทศไทย	6 (1.8)	14 (4.3)	109 (33.3)	175 (53.5)	23 (7.0)	3.76 (0.819)	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 327

ประเด็น	ระดับการยอมรับ (จำนวน/ร้อยละ)					x	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D.	
4. การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว						3.49	มาก
						(0.941)	
4.1 เก็บเกี่ยวลำไยตามอายุ (ผลแก่)	0	0	84	179	64	3.94	มาก
	(0.0)	(0.0)	(25.7)	(54.7)	(19.6)	(0.671)	
4.2 งดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน	27	87	92	93	28	3.02	ปานกลาง
	(8.3)	(26.6)	(28.1)	(28.4)	(8.6)	(1.107)	
4.3 ใช้กรรไกรในการตัดลำไย และระวัง ไม่ให้เกิดแผล	20	66	71	163	7	3.22	ปานกลาง
	(6.1)	(20.2)	(21.7)	(49.8)	(2.1)	(0.993)	
4.4 มีภาชนะรองรับ เช่น ตะกร้า ที่มี กระสอบ หรือฟองน้ำรองกัน	0	52	138	121	16	3.31	ปานกลาง
	(0.0)	(15.9)	(42.2)	(37.0)	(4.9)	(0.766)	
4.5 มีการขนย้ายลำไยที่อยู่ในภาชนะรองรับ ไปโรงคัดเกรดด้วยความระมัดระวัง	0	30	71	195	31	3.69	มาก
	(0.0)	(9.2)	(21.7)	(59.6)	(9.5)	(1.138)	
4.6 ตัดแต่งช่อลำไยให้สั้นช่อ มีความยาว ประมาณ 15 ซม. และแต่งขั้วผลให้ สั้น ดัดอยู่ไม่ยาวกว่า 5 ซม.	49	53	122	79	24	2.93	ปานกลาง
	(15.0)	(16.2)	(37.3)	(24.2)	(7.3)	(1.138)	
4.7 คัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออก	0	21	90	141	75	3.83	มาก
	(0.0)	(6.4)	(27.5)	(43.1)	(22.9)	(0.856)	
4.8 เก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาด มีอากาศ ถ่ายเทได้ดี ไม่มีวัตถุอันตราย	0	17	73	139	98	3.97	มาก
	(0.0)	(5.2)	(22.3)	(42.5)	(30.0)	(0.856)	
5. การบันทึกข้อมูล						2.85	ปานกลาง
						(1.048)	
5.1 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุ อันตรายทางการเกษตร	32	88	63	135	9	3.00	ปานกลาง
	(9.8)	(26.9)	(19.3)	(41.3)	(2.8)	(1.090)	
5.2 มีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืช	54	84	114	66	9	2.67	ปานกลาง
	(16.5)	(25.7)	(34.9)	(20.2)	(2.8)	(1.060)	
5.3 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการ ต่างๆ	28	92	111	87	9	2.87	ปานกลาง
	(8.6)	(28.1)	(33.9)	(26.6)	(2.8)	(0.993)	
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.40	มาก
						(0.895)	

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.13 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงความคิดเห็นตาม
แนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในภาพรวม
ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.40) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็น 5 ประเด็น พบว่า

1. พันธุ์ลำไย เกษตรกรยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.65) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ยอมรับอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ประเด็น คือ มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ เช่น พันธุ์อีดอ สีชมพู และต้นพันธุ์มีประวัติการติดผลติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี (ค่าเฉลี่ย = 3.85 และ 3.46)

2. การปลูกและดูแลรักษา เกษตรกรยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ยอมรับอยู่ในระดับมากมี 2 ประเด็น คือ ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว มีการตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้ลำไยออกดอกสม่ำเสมอ และดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี (ค่าเฉลี่ย = 3.72 และ 3.70) และยอมรับอยู่ในระดับปานกลางมี 3 ประเด็น คือ มีแหล่งน้ำสะอาด และมีปริมาณมากพอที่จะให้น้ำได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง มีการปลูกพืชบังลม และดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.5 - 6.5 (ค่าเฉลี่ย = 3.01 2.91 และ 2.89 ตามลำดับ)

3. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.78) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ยอมรับอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น คือ มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ มีการพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำในฉลากอย่างสม่ำเสมอ ใช้สารเคมีที่มีการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการในประเทศไทย และมีการตัดแต่งกิ่งหรือทรงพุ่มที่เป็นโรคเพื่อทำลาย (ค่าเฉลี่ย = 3.86 3.76 3.76 และ 3.73 ตามลำดับ)

4. การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว เกษตรกรยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.49) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ยอมรับอยู่ในระดับมากมี 4 ประเด็น คือ เก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาดมีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีวัตถุอันตรายและสัตว์พาหะนำโรค เก็บเกี่ยวลำไยตามอายุ(ผลแก่) คัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออก และมีการขนย้ายลำไยที่อยู่ในภาชนะรองรับไปโรงคัดเกรดด้วยความระมัดระวัง (ค่าเฉลี่ย = 3.97 3.94 3.83 และ 3.69 ตามลำดับ) และเกษตรกรยอมรับอยู่ในระดับปานกลางมี 4 ประเด็น คือ มีภาชนะรองรับ เช่น ตะกร้าที่มีกระสอบหรือฟองน้ำรองกัน ใช้กรรไกรในการตัดลำไยและระวังไม่ให้เกิดแผล งดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน ตัดแต่งช่อลำไยให้สั้นช่อ มีความยาวประมาณ 15 ซม. และแต่งขั้วผลให้มีก้านติดอยู่ไม่ยาวกว่า 5 ซม. (ค่าเฉลี่ย = 3.31 3.22 3.02 และ 2.93 ตามลำดับ)

5. การบันทึกข้อมูล เกษตรกรยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.85) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ยอมรับอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น คือ มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการต่างๆ และมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย = 3.00 2.87 และ 2.67 ตามลำดับ)

4.2 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงปฏิบัติ ประกอบด้วย พันธุ์ลำไย การปลูกและดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงปฏิบัติ

ประเด็น	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน	ร้อยละ	
n = 327			
1. พันธุ์			
1.1 ดินพันธุ์มีประวัติการติดผลติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี	286	87.5	2
1.2 มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ เช่น พันธุ์อีดอ สีชมพู	309	94.5	1
2. การปลูกและดูแลรักษา			
2.1 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี	327	100.0	1
2.2 ดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.5 - 6.5	313	95.7	3
2.3 มีแหล่งน้ำสะอาด และมีปริมาณมากพอที่จะให้น้ำได้ ตลอดช่วงฤดูแล้ง	253	77.4	4
2.4 มีการปลูกพืชบังลม	242	74.0	5
2.5 ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อให้ลำไยออก ดอกสม่ำเสมอ	315	96.3	2
3. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช			
3.1 มีการตัดแต่งกิ่งหรือทรงพุ่มที่เป็นโรคเพื่อทำลาย	301	92.0	4
3.2 มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์	327	100.0	1
3.3 มีการพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงตาม คำแนะนำในฉลากอย่างสม่ำเสมอ	305	93.3	3
3.4 ใช้สารเคมีที่มีการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการใน ประเทศไทย (ห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุไว้ในทะเบียน วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้	315	96.3	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ประเด็น	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน	ร้อยละ	
n = 327			
4. การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว			
4.1 เก็บเกี่ยวลำไยตามอายุ (ผลแก่)	322	98.5	2
4.2 งดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน	264	80.7	6
4.3 ใช้กรรไกรในการตัดลำไย และระวังไม่ให้เกิดแผล	238	72.8	7
4.4 มีภาชนะรองรับ เช่น ตะกร้า ที่มีกระสอบหรือ ฟองน้ำรองกัน	278	85.0	5
4.5 มีการขนย้ายลำไยที่อยู่ในภาชนะรองรับไปโรง คัดเกรดด้วยความระมัดระวัง	321	98.2	3
4.6 ตัดแต่งช่อลำไยให้ก้านช่อ มีความยาวประมาณ 15 ซม. และแต่งขั้วผลให้มีก้านติดอยู่ไม่ยาวกว่า 5 ซม.	236	72.2	8
4.7 คัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออก	321	98.2	3
4.8 เก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีวัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค	327	100.0	1
5. การบันทึกข้อมูล			
5.1 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทาง การเกษตร	78	23.9	2
5.2 มีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืช	54	16.5	3
5.3 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการต่างๆ	124	37.9	1

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.14 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงการปฏิบัติ ตาม
แนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โดยแยกเป็น
5 ด้าน ได้แก่

1. พันธุ์ลำไย เกษตรกรยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพและนำไปปฏิบัติเป็นอันดับ 1
ร้อยละ 94.5 มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ เช่น พันธุ์อ็อค สีชมพู และรองลงมา ร้อยละ
87.5 ใช้ต้นพันธุ์ที่มีประวัติการติดผลติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี

2. การปลูกและดูแลรักษา เกษตรกรยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพและนำไปปฏิบัติ
อันดับ 1 ร้อยละ 100.0 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี อันดับ 2 ร้อยละ 96.3 ลำไยที่ให้
ผลผลิตแล้ว มีการตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้ลำไยออกดอกสม่ำเสมอ อันดับ 3 ร้อยละ 95.7 ดินมีค่าความเป็น

กรด-ด่าง 5.5 - 6.5 อันดับ 4 ร้อยละ 77.4 มีแหล่งน้ำสะอาดและมีปริมาณมากพอที่จะให้น้ำได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง และอันดับ 5 ร้อยละ 74.0 มีการปลูกพืชบังลม

3. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพและนำไปปฏิบัติ อันดับ 1 ร้อยละ 100.0 มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ อันดับ 2 ร้อยละ 96.3 มีการพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำในฉลากอย่างสม่ำเสมอ อันดับ 3 ร้อยละ 93.3 มีการพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำในฉลากอย่างสม่ำเสมอ อันดับ 4 ร้อยละ 92.0 มีการตัดแต่งกิ่งหรือทรงพุ่มที่เป็นโรคเพื่อทำลาย

4. การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว เกษตรกรยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพและนำไปปฏิบัติ อันดับ 1 ร้อยละ 100.0 เก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดีไม่มีวัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค อันดับ 2 ร้อยละ 98.5 เก็บเกี่ยวลำไยตามอายุ (ผลแก่) อันดับ 3 ร้อยละ 98.2 มีการขนย้ายลำไยที่อยู่ในภาชนะรองรับไปโรงคัดเกรดด้วยความระมัดระวังและคัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออก อันดับ 5 ร้อยละ 85.0 มีภาชนะรองรับ เช่น ตะกร้า ที่มีกระสอบหรือฟองน้ำรองกัน อันดับ 6 ร้อยละ 80.7 งดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน อันดับ 7 ร้อยละ 72.8 ใช้กรรไกรในการตัดลำไย และระวังไม่ให้เกิดแผล อันดับ 8 ร้อยละ 72.2 ตัดแต่งช่อลำไยให้ก้านช่อ มีความยาวประมาณ 15 ซม. และแต่งขั้วผลให้มีก้านติดอยู่ไม่ยาวกว่า 5 ซม.

5. การบันทึกข้อมูล เกษตรกรยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพและนำไปปฏิบัติ อันดับ 1 ร้อยละ 37.9 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการต่างๆ อันดับ 2 ร้อยละ 23.9 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร อันดับ 3 ร้อยละ 16.5 มีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืช

ตารางที่ 4.15 จำนวนข้อการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงปฏิบัติ

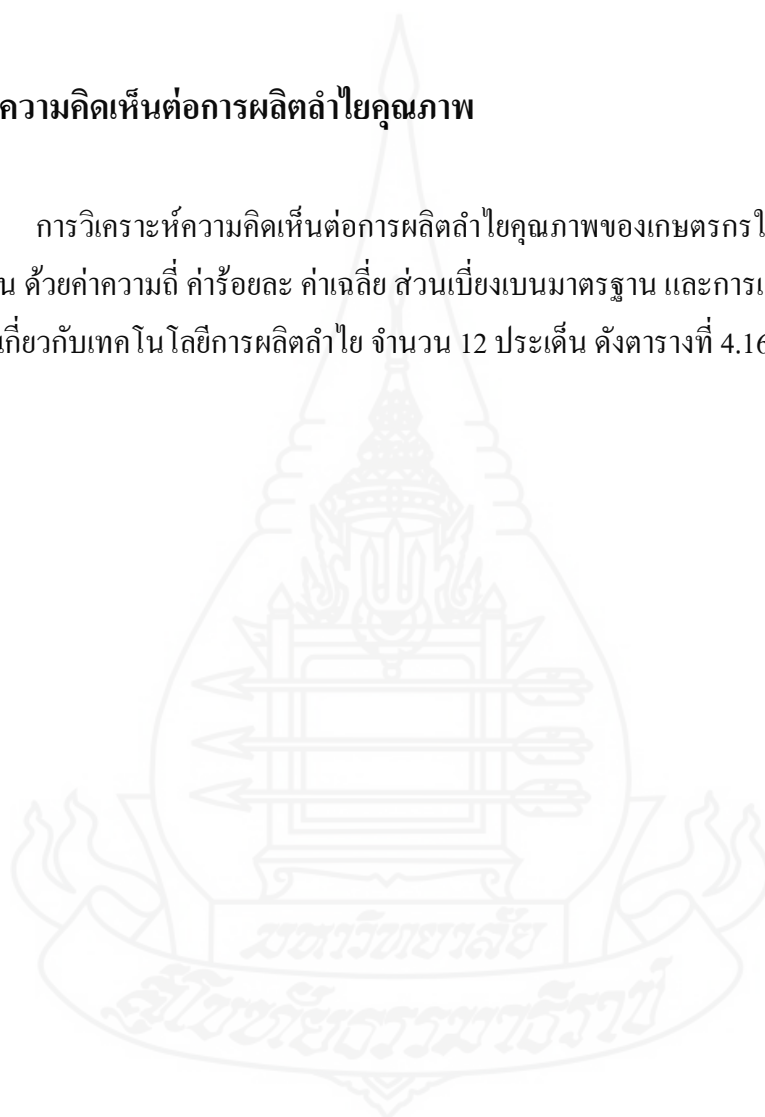
			n = 327
จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
9 - 12	5	1.5	
13 - 16	75	22.9	
17 - 20	226	69.1	
21 - 22	21	6.5	
Minimum = 10 ข้อ	Maximum = 22 ข้อ	Mean = 17.95 ข้อ	S.D.= 2.236 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.15 จำนวนข้อการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ในแต่ละประเด็นย่อย ซึ่งมีทั้งหมด 22 ประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.1 มีการปฏิบัติอยู่ระหว่าง 17 – 20 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 22.9 6.5 และ 1.5 มีการปฏิบัติอยู่ระหว่าง 13 – 16 21 – 22 และ 9 – 12 ข้อ ตามลำดับ ต่ำสุด 12 ข้อ สูงสุด 22 ข้อ และเฉลี่ย 17.95 ข้อ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ในประเด็นที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไย จำนวน 12 ประเด็น ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					n = 327	
						$\bar{x}$	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D.	
1. เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ได้รับมีความสอดคล้องกับการผลิตลำไยที่ท่านปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว	0 (0.0)	0 (0.0)	49 (15.0)	200 (61.2)	78 (23.9)	4.09 (0.618)	มาก
2. เทคโนโลยีการผลิตลำไยเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติในสวนท่านได้	0 (0.0)	4 (1.2)	32 (9.8)	208 (63.6)	83 (25.4)	4.13 (0.620)	มาก
3. ผลของการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน	0 (0.0)	4 (1.2)	64 (19.6)	212 (64.8)	47 (14.4)	3.92 (0.619)	มาก
4. การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านจำหน่ายผลผลิตลำไยได้ในราคาที่สูงขึ้น	0 (0.0)	20 (6.1)	69 (21.1)	177 (54.1)	61 (18.7)	3.85 (0.789)	มาก
5. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	86 (26.3)	195 (59.6)	46 (14.1)	3.88 (0.624)	มาก
6. การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านต้องใช้ต้นทุนการผลิตลำไยมากเกินไป	0 (0.0)	19 (5.8)	149 (45.6)	116 (35.5)	43 (13.1)	3.56 (0.792)	มาก
7. การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านได้ผลผลิตลำไยสูงขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	60 (18.3)	188 (57.5)	79 (24.2)	4.06 (0.650)	มาก
8. การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ใช้ในการผลิตลำไยทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานความต้องการของตลาด	0 (0.0)	0 (0.0)	56 (17.1)	189 (57.8)	80 (24.5)	4.07 (0.644)	มาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					n = 327	
						$\bar{x}$	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D.	
9. การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	62 (19.0)	184 (56.3)	79 (24.2)	4.05 (0.658)	มาก
10. ความสำเร็จในการทำสวนลำไยของท่านเป็นผลเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	49 (15.0)	196 (59.9)	80 (24.5)	4.10 (0.624)	มาก
11. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น	0 (0.0)	4 (1.2)	94 (28.7)	206 (63.0)	23 (7.0)	3.76 (0.591)	มาก
เฉลี่ย						3.95 (0.657)	มาก

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.16 ระดับความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็น 11 ประเด็น พบว่ามีระดับความเห็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้

เทคโนโลยีการผลิตลำไยเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติในสวนท่านได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ความสำเร็จในการทำสวนลำไยของท่านเป็นผลเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.10) เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ได้รับมีความสอดคล้องกับการผลิตลำไยที่ท่านปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว (ค่าเฉลี่ย = 4.09) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ใช้ในการผลิตลำไยทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.07) การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านได้ผลผลิตลำไยสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 4.06) การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ผลของการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.88) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านจำหน่ายผลผลิตลำไยได้ในราคาที่สูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.85) วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 3.76) การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านต้องใช้ต้นทุนการผลิตลำไยมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย = 3.56)

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

6.1 ปัญหาต่อการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพ

ประเด็น	ระดับความรุนแรงของปัญหาอุปสรรค (จำนวน/ร้อยละ)					— x	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D.	
	n = 327						
1. ด้านปัจจัยการผลิต						3.39	ปานกลาง
						(1.023)	
1.1 คุณภาพของดินไม่เหมาะสม	11 (3.4)	21 (6.4)	139 (42.5)	102 (31.2)	54 (16.5)	3.51 (0.956)	มาก
1.2 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	13 (4.0)	29 (8.9)	76 (23.2)	81 (24.8)	126 (38.5)	3.86 (1.150)	มาก
1.3 ปุ๋ยอินทรีย์ในท้องถิ่นขาดแคลน และมีราคาแพง	9 (2.8)	45 (13.8)	113 (34.6)	99 (30.3)	59 (18.0)	3.47 (1.029)	มาก
1.4 ขาดเงินทุนในการจัดซื้อปุ๋ยเคมี	21 (6.4)	55 (16.8)	91 (27.8)	88 (26.9)	72 (22.0)	3.41 (1.187)	มาก
1.5 ขาดเงินทุนในการจัดซื้อ สารเคมี	26 (8.0)	50 (15.3)	120 (36.7)	67 (20.5)	64 (19.6)	3.28 (1.176)	ปานกลาง
1.6 แรงงานแพงและหายาก	4 (1.2)	25 (7.6)	93 (28.4)	87 (26.6)	116 (35.5)	3.88 (1.025)	มาก
1.7 โรคของลำไยระบาด	9 (2.8)	93 (28.4)	155 (47.4)	70 (21.4)	0 (0.0)	2.87 (0.771)	ปานกลาง
1.8 แมลงศัตรูลำไยระบาด	9 (2.8)	75 (22.9)	166 (50.8)	53 (16.2)	24 (7.3)	3.02 (0.893)	ปานกลาง
1.9 เกิดภัยธรรมชาติ	6 (1.8)	87 (26.6)	104 (31.8)	90 (27.5)	38 (11.6)	3.21 (1.023)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 327

ประเด็น	ระดับความรุนแรงของปัญหาอุปสรรค (จำนวน/ร้อยละ)					— x	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D.	
2. ด้านความรู้						3.33	ปานกลาง
						(1.001)	
2.1 ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง	12 (3.7)	27 (8.3)	141 (43.1)	97 (29.7)	50 (15.3)	3.45 (0.970)	มาก
2.2 ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ	14 (4.3)	26 (8.0)	180 (55.0)	62 (19.0)	43 (13.1)	3.29 (0.944)	ปานกลาง
2.3 ขาดความรู้ด้านการให้ปุ๋ย	22 (6.7)	26 (8.0)	183 (56.0)	68 (20.8)	28 (8.6)	3.17 (0.935)	ปานกลาง
2.4 ขาดความรู้ด้านการกระตุ้นให้ ลำไย ออกดอก	6 (1.8)	37 (11.3)	101 (30.9)	99 (30.3)	84 (25.7)	3.67 (1.037)	มาก
2.5 ขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัด ศัตรูลำไย	11 (3.4)	54 (16.5)	115 (35.2)	73 (22.3)	74 (22.6)	3.44 (1.111)	มาก
2.6 ขาดความรู้ด้านการดูแลรักษา ลำไยติดผล	6 (1.8)	39 (11.9)	119 (36.4)	95 (29.1)	68 (20.8)	3.55 (1.008)	มาก
2.7 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยว	6 (1.8)	76 (23.2)	179 (54.7)	34 (10.4)	32 (9.8)	3.03 (0.896)	ปานกลาง
2.8 ขาดความรู้ด้านการคัดเกรด	19 (5.8)	56 (17.1)	150 (45.9)	52 (15.9)	48 (14.7)	3.17 (1.064)	ปานกลาง
2.9 ขาดความรู้ด้านการบรรจุหีบห่อ	7 (2.1)	79 (24.2)	127 (38.8)	62 (19.0)	50 (15.3)	3.21 (1.046)	ปานกลาง
3. ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่						3.38	ปานกลาง
						(1.141)	
3.1 ไม่ได้รับความสะดวกในการ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่	13 (4.0)	51 (15.6)	124 (37.9)	68 (20.8)	71 (21.7)	3.41 (1.109)	มาก
3.2 ไม่ได้รับคำปรึกษา จาก เจ้าหน้าที่เมื่อมีปัญหา	10 (3.1)	85 (26.0)	83 (25.4)	76 (23.2)	71 (21.7)	3.35 (1.173)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความรุนแรงของปัญหาอุปสรรค (จำนวน/ร้อยละ)					— X	ความหมาย
	1	2	3	4	5	S.D.	
4. ด้านการตลาด						3.86 (0.949)	มาก
4.1 ขาดข้อมูลด้านการตลาด	3 (0.9)	27 (8.3)	82 (25.1)	131 (40.1)	84 (25.7)	3.81 (0.943)	มาก
4.2 การคัดเกรดของพ่อค้าไม่ ยุติธรรม	3 (0.9)	47 (14.4)	91 (27.8)	94 (28.7)	92 (28.1)	3.69 (1.060)	มาก
4.3 ราคาผลผลิตไม่เป็นธรรม	0 (0.0)	8 (2.4)	81 (24.8)	93 (28.4)	145 (44.3)	4.15 (0.877)	มาก
4.4 ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง	0 (0.0)	27 (8.3)	97 (29.7)	119 (36.4)	84 (25.7)	3.80 (0.919)	มาก
5. ด้านการเก็บเกี่ยว						3.30 (1.071)	ปานกลาง
5.1 ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว	9 (2.8)	51 (15.6)	102 (31.2)	91 (27.8)	74 (22.6)	3.52 (1.088)	มาก
5.2 ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บ เกี่ยว	9 (2.8)	98 (30.0)	124 (37.9)	51 (15.6)	45 (13.8)	3.08 (1.055)	ปานกลาง
6. ด้านการบรรจุหีบห่อ						3.02 (1.017)	ปานกลาง
6.1 ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการบรรจุ หีบห่อ	16 (4.9)	85 (26.0)	119 (36.4)	71 (21.7)	36 (11.0)	3.08 (1.054)	ปานกลาง
6.2 ขาดแรงงานในการบรรจุหีบห่อ	16 (4.9)	85 (26.0)	157 (48.0)	37 (11.3)	32 (9.8)	2.95 (0.980)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.38 (1.034)	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.38) โดยเรียงลำดับความรุนแรงของปัญหาในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากมี 5 ประเด็น คือ

ขาดเงินทุนในการจัดซื้อสารเคมี ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ คุณภาพดินไม่เหมาะสม ปุ๋ยอินทรีย์ใน
ท้องถิ่นขาดแคลนและมีราคาแพง และขาดเงินทุนในการจัดซื้อปุ๋ยเคมี (ค่าเฉลี่ย = 3.88 3.86 3.51
3.47 และ 3.41 ตามลำดับ) รองลงมา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่
ขาดเงินทุนในการจัดซื้อสารเคมี เกิดภัยธรรมชาติ ศัตรูลำไยระบาด และโรคของลำไยระบาด
(ค่าเฉลี่ย = 3.28 3.21 3.02 และ 2.87 ตามลำดับ)

2. ด้านความรู้ เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย =
3.33) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากมี 4 ประเด็น คือ ขาดความรู้ด้าน
การกระตุ้นให้ลำไยออกดอก ขาดความรู้ด้านการดูแลรักษาลำไยติดผล ขาดความรู้ด้านการตัดแต่ง
กิ่ง และขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ย = 3.67 3.55 3.45 และ 3.44
ตามลำดับ) รองลงมา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ ขาด
ความรู้ด้านการบรรจุหีบห่อ ขาดความรู้ด้านการคัดเกรด ขาดความรู้ด้านการให้ปุ๋ย และขาดความรู้
ด้านการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.29 3.21 3.17 3.17 และ 3.03 ตามลำดับ)

3. ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ใน
ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.38) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากมี 1
ประเด็น คือ ไม่ได้ได้รับความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.41)
รองลงมา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ไม่ได้รับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่เมื่อมีปัญหา
(ค่าเฉลี่ย = 3.35)

4. ด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย
= 3.86) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น คือ ราคา
ผลผลิตไม่เป็นธรรม ขาดข้อมูลด้านการตลาด ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง และการคัดเกรดของพ่อค้า
ไม่ยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.15 3.81 3.80 และ 3.69 ตามลำดับ)

5. ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
(ค่าเฉลี่ย = 3.30) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากมี 1 ประเด็น คือ
ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.52) รองลงมา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ
ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.08)

6. ด้านการบรรจุหีบห่อ เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
(ค่าเฉลี่ย = 3.02) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ประเด็น คือ
ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการบรรจุหีบห่อ และขาดแรงงานในการบรรจุหีบห่อ (ค่าเฉลี่ย = 3.08 และ
2.95)

6.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพ

n = 327		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1.ด้านปัจจัยการผลิต		
1.1 ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตให้มีราคาดุลลง และเน้นสินค้าที่มีคุณภาพ	32	9.78
1.2 ต้องการสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่ดอกเบี้ยต่ำ	21	6.42
1.3 ต้องการให้มีการแนะนำลำไยพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่	4	1.22
2.ด้านความรู้		
2.1 ต้องการให้มีการจัดอบรมเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพบ่อยๆ	28	8.56
2.2 ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำให้ลำไยออกดอกติดผลดกทุกปี	8	2.44
2.3 ต้องการความรู้เรื่องการคัดเกรดและการเก็บเกี่ยวลำไยคุณภาพ	6	1.83
2.4 ต้องการให้มีการจัดอบรมเรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตลำไย การวางแผนการผลิต	12	3.67
2.5 ต้องการความรู้เรื่องการตลาด	5	1.53
2.6 ต้องการความรู้เรื่องการทำลำไยนอกฤดู	4	1.22
2.7 ต้องการให้มีการทำหนังสือหรือเอกสารเรื่องเทคโนโลยีการดูแลลำไยให้ได้คุณภาพแจกเกษตรกร	2	0.61
2.8 ต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีต่างๆ ในลำไยที่ถูกต้องเหมาะสม	2	0.61
2.9 ต้องการให้มีการศึกษาดูงานแปลงลำไยที่ประสบผลสำเร็จ	6	1.83
2.10 ต้องการให้มีการวิเคราะห์ดินเพื่อการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง	2	0.61
3.ด้านการตลาด		
3.1 ต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มและมีคณะกรรมการจัดซื้อในระดับตำบล และซื้อลำไยของสมาชิกในราคาที่ยุติธรรม	18	5.50
3.2 สนับสนุนข้อมูลทางการตลาดล่วงหน้า	8	2.44
3.3 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้หาตลาดรองรับผลผลิตตลอดฤดูเก็บเกี่ยว และซื้อในราคาที่สูง หรือมีการรับซื้อแบบประกันราคา	34	10.39

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

n = 327		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3.4 ต้องการให้มีแหล่งรับซื้อโกส้บ้าน	2	0.61
3.5 ส่งเสริมการทำลำไยส่งออก	2	0.61
4. ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต		
4.1 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว	10	3.06
4.2 ส่งเสริมเทคนิคการเก็บเกี่ยวที่ใช้แรงงานน้อยและใช้เวลาน้อย เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิต	12	3.67
4.3 ส่งเสริมการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีระยะสุกแก่พอดีและมีคุณภาพ	6	1.83
5. ด้านบรรจุหีบห่อ		
5.1 สนับสนุนอุปกรณ์การบรรจุหีบห่อ	20	6.12
5.2 ต้องการให้มีการฝึกอบรมการบรรจุหีบห่อที่ดีแบบมีมาตรฐาน ในการคัดลำไยใส่บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามน่าซื้อ	12	3.67
6. ด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐ		
6.1 ต้องการให้เข้ามาส่งเสริมการผลิต แหล่งเงินทุนและการตลาด	22	6.73
6.2 ต้องการให้เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่แก่กลุ่มเกษตรกรที่สนใจและติดตามผลตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตลำไยคุณภาพจนถึงการจำหน่ายลำไยสู่ตลาด	10	3.06
6.3 ต้องการให้มีการช่วยกำกับราคารับซื้อลำไยของพ่อค้าคนกลางไม่ให้มีการเอาเปรียบเกษตรกร	6	1.83
6.4 ต้องการให้มีการส่งเสริมศักยภาพการผลิตลำไย หากความรู้ใหม่ๆมาเสริมให้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ	4	1.22
6.5 ต้องการให้มีการจัดศึกษาดูงานด้านการผลิตลำไยคุณภาพจากแปลงที่ประสบความสำเร็จ	5	1.53

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โดยแยกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรร้อยละ 9.78 อยากให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตให้มีราคาลดลง และเน้นสินค้าที่มีคุณภาพ รองลงมา ร้อยละ 6.42 และ 1.22 ต้องการสนับสนุนแหล่งเงินลงทุนที่ดอกเบี้ยต่ำและต้องการให้มีการแนะนำลำไยพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับพื้นที่

2. ด้านความรู้ เกษตรกรร้อยละ 8.56 ต้องการให้มีการจัดอบรมเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพบ่อยๆ รองลงมา ร้อยละ 3.67 2.44 1.83 1.83 1.53 1.22 0.61 0.61 และ 0.61 ต้องการให้

มีการจัดอบรมเรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตลำไยการวางแผนการผลิต ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำให้ลำไยออกดอกดีติดผลดกทุกปี ต้องการความรู้เรื่องการคัดเกรดและการเก็บเกี่ยวลำไยคุณภาพ ต้องการการศึกษาดูงานแปลงลำไยที่ประสบผลสำเร็จ ต้องการความรู้เรื่องการตลาด อยากได้ความรู้เรื่องการทำลำไยนอกฤดู อยากให้มีการทำหนังสือหรือเอกสารเรื่องเทคโนโลยีการดูแลลำไยให้ได้คุณภาพแจกเกษตรกร ต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีต่างๆ ในลำไยที่ถูกต้องเหมาะสม และต้องการให้มีการวิเคราะห์ดินเพื่อการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง ตามลำดับ

3. ด้านการตลาด เกษตรกรร้อยละ 10.39 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้หาตลาดรองรับผลผลิตตลอดฤดูเก็บเกี่ยวและซื้อในราคาที่สูง หรือมีการรับซื้อแบบประกันราคารองลงมา ร้อยละ 5.50 2.44 0.61 และ 0.61 ต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มและมีคณะกรรมการจัดซื้อในระดับตำบล และซื้อลำไยของสมาชิกในราคาที่ยุติธรรม สนับสนุนข้อมูลทางการตลาดล่วงหน้า ต้องการให้มีแหล่งรับซื้อใกล้บ้าน และส่งเสริมการทำลำไยส่งออก

4. ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 3.67 ต้องการให้มีการส่งเสริมเทคนิคการเก็บเกี่ยวที่ใช้แรงงานน้อยและใช้เวลาน้อย เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิต รองลงมา ร้อยละ 3.06 และ 1.83 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว และส่งเสริมการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีระยะสุกแก่พอดีและมีคุณภาพ

5. ด้านการบรรจุหีบห่อ เกษตรกรร้อยละ 6.12 ต้องการสนับสนุนอุปกรณ์การบรรจุหีบห่อ และร้อยละ 3.67 ต้องการให้มีการฝึกอบรมการบรรจุหีบห่อที่ดีแบบมีมาตรฐานในการคัดลำไยคุณภาพใส่บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามน่าซื้อ

6. ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรร้อยละ 6.73 ต้องการให้เข้ามาส่งเสริมการผลิต แหล่งเงินทุนและการตลาด รองลงมา ร้อยละ 3.06 1.83 1.53 และ 1.22 ต้องการให้เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่แก่กลุ่มเกษตรกรที่สนใจและติดตามผลตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตลำไยคุณภาพจนถึงการจำหน่ายลำไยตลาด ต้องการให้มีการช่วยกำกับราคารับซื้อลำไยของพ่อค้าคนกลางไม่ให้มีการเอาเปรียบเกษตรกร ต้องการให้มีการจัดศึกษาดูงานด้านการผลิตลำไยคุณภาพจากแปลงที่ประสบความสำเร็จ และต้องการให้มีการส่งเสริมศักยภาพการผลิตลำไยหาความรู้ใหม่ๆ มาเสริมให้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผู้วิจัยเสนอประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดมีดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย (2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ (3) สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร (4) ทัศนคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ (5) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 1,805 คน โดยกำหนดประชากรทุกตำบล คือ ตำบลตาลชุม ตำบลศรีภูมิ ตำบลจอมพระ ตำบลแสนทอง ตำบลผาตอ ตำบลผาทอง ตำบลลิ่ม ตำบลท่าวังผา ตำบลยม และตำบลป่าคา

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane 1973) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนเกษตรกรที่ศึกษาทั้งสิ้น 327 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับฉลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง ทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิด ประกอบด้วย 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคมและเศรษฐกิจ ตอนที่ 2 สภาพการผลิต ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(GAP) ลำไย ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ตอนที่ 6 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (pre-test) โดยสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha of coefficient) ได้ความเชื่อมั่น ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.909 ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.920 ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.848 และตอนที่ 6 ปัญหา ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.962

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคมและเศรษฐกิจ

- 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.31 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา
- 2) สภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.04 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 คน มีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 8.82 คน เกษตรกรมีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 149,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำไร่ และมีอาชีพรองคือการทำสวนลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต
- 3) สภาพทางด้านสังคม พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการประชุม

1.3.2 สภาพการผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยสภาพพื้นที่

ชายเขา ลักษณะดินที่ปลูกลำไยเป็นดินลูกรัง ใช้ระยะการปลูกลำไย 8x8 เมตร เกษตรกรทั้งหมดปลูกลำไยพันธุ์อีดอ พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.54 ไร่ โดยซื้อพันธุ์ลำไยมาจากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ และส่วนใหญ่เป็นกิ่งชำ อายุของลำไยเฉลี่ย 11.41 ปี เกษตรกรทั้งหมดอาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำในการปลูกลำไย โดยส่วนใหญ่ไม่มีการให้น้ำลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการตัดแต่งกิ่งลำไยและไม่เคยตัดแต่งช่อดอก เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีทางดิน โดยส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เกษตรกรมีเพียงส่วนน้อยที่มีการฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ โดยสูตรปุ๋ยเคมีที่ฉีดทางใบ

ใช้สูตร 13-0-46 เกษตรกรมีการฉีดฮอร์โมนแคลเซียมโบรอน มีการกำจัดวัชพืชโดยวิธีตัดหญ้า พบการระบาดของเพลี้ยแป้ง มีการใช้สารไซเพอร์เมททรินในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบการระบาดของโรคราดำในสวนลำไย มีการใช้กำมะถันในการป้องกันกำจัดโรคพืช เกษตรกรทั้งหมดผลิตลำไยในฤดู เกษตรกรส่วนใหญ่มีการราดสารเร่งการออกดอกในเดือนธันวาคม ขายลำไยให้พ่อค้าคนกลาง ลำไยที่ขายได้มีเกรด AA เฉลี่ย 852.30 กิโลกรัม เกรด A เฉลี่ย 1,808.75 กิโลกรัม และเกรด B เฉลี่ย 1,374.30 กิโลกรัม เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการขายลำไยเฉลี่ย 27,660.50 บาทต่อปี

1.3.3 ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ

1) ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ เกษตรกรมีความรู้ภาพรวมระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 12 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ลำไย และการกำจัดวัชพืช รองลงมา มีความรู้ระดับปานกลาง 8 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมดิน การขยายพันธุ์ลำไย การให้ปุ๋ย การบำรุงดิน การป้องกันกำจัดโรคแมลง การเก็บเกี่ยว การคัดขนาดและคุณภาพ และการตลาด และมีความรู้ระดับน้อยมี 2 ประเด็น คือ การวางระบบน้ำ และการบังคับการออกดอก

2) แหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ เกษตรกรได้รับความรู้จากช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพจากสื่อต่างๆ ภาพรวมระดับน้อย โดยแยกเป็น 4 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อบุคคล (บุคคลในครัวเรือน เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน) และเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ (การบรรยาย การศึกษาดูงาน การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ) สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือคู่มือ แผ่นพับเอกสารแนะนำ และโปสเตอร์) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์ วิทยุ หอกระจายข่าว วีซีดี/วีดีโอ โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต)

1.3.4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย

1) การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงความคิดเห็น เกษตรกรยอมรับในภาพรวมระดับมาก โดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรยอมรับระดับมาก 3 ประเด็น คือ พันธุ์ลำไย (มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ เช่น พันธุ์อีดอ สีชมพู และต้นพันธุ์มีประวัติการติดผลติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี) การป้องกันกำจัดศัตรูพืช (มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ มีการพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำ

ในหลากหลายอย่างสม่ำเสมอ ใช้สารเคมีที่มีการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการในประเทศไทย และมีการตัดแต่งกิ่งหรือทรงพุ่มที่เป็นโรคเพื่อทำลาย) และการเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว (เก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาดมีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีวัตถุอันตรายและสัตว์พาหะนำโรค เก็บเกี่ยวลำไยตามอายุ (ผลแก่) คัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออก และมีการขนย้ายลำไยที่อยู่ในภาชนะรองรับไปโรงคัดเกรดด้วยความระมัดระวัง) และเกษตรกรยอมรับระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การปลูกและดูแลรักษา (ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว มีการตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้ลำไยออกดอกสม่ำเสมอ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี มีแหล่งน้ำสะอาด และมีปริมาณมากพอที่จะให้น้ำได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง มีการปลูกพืชบังลม และดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.5 - 6.5) และการบันทึกข้อมูล (มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการต่างๆ และมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืช)

2) การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงการปฏิบัติ เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับและนำไปปฏิบัติ โดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ เช่น พันธุ์อีดอ สิวชมพู เกษตรกรทั้งหมดทำการปลูกลำไยในดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ และเก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีวัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการต่างๆ

1.3.5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ เกษตรกรมีความคิดเห็นภาพรวมระดับมาก โดยแยกเป็น 11 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากทั้ง 11 ประเด็น ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิตลำไยเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติในสวนท่านได้ ความสำเร็จในการทำสวนลำไยของท่านเป็นผลเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสม เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ได้รับมีความสอดคล้องกับการผลิตลำไยที่ท่านปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ใช้ในการผลิตลำไยทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานความต้องการของตลาด การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านได้ผลผลิตลำไยสูงขึ้น การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลของการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่าย การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านจำหน่ายผลผลิตลำไยได้ในราคาที่สูงขึ้น วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านต้องใช้ต้นทุนการผลิตลำไยมากขึ้นไป

1.3.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

1) ปัญหา ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 6 ด้าน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการตลาด (ราคาผลผลิตไม่เป็นธรรม ขาดข้อมูลด้านการตลาด ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง และการคัดเกรดของพ่อค้าไม่ยุติธรรม) และมีปัญหาในระดับปานกลาง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยการผลิต (ขาดเงินทุนในการจัดซื้อสารเคมี ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ คุณภาพดินไม่เหมาะสม ปุ๋ยอินทรีย์ในท้องถิ่นขาดแคลนและมีราคาแพง และขาดเงินทุนในการจัดซื้อปุ๋ยเคมี ขาดเงินทุนในการจัดซื้อสารเคมี เกิดภัยธรรมชาติศัตรูลำไยระบาด และโรคของลำไยระบาด) ด้านความรู้(ขาดความรู้ด้านการกระตุ้นให้ลำไยออกดอก ด้านการดูแลรักษาลำไยติดผล ด้านการตัดแต่งกิ่ง ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย ด้านการให้น้ำ ด้านการบรรจุหีบห่อ ด้านการคัดเกรด ด้านการให้ปุ๋ย และด้านการเก็บเกี่ยว) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (ไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ไม่ได้รับคำปรึกษา จากเจ้าหน้าที่เมื่อมีปัญหา) ด้านการเก็บเกี่ยว (ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว) ด้านการบรรจุหีบห่อ(ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการบรรจุหีบห่อ ขาดแรงงานในการบรรจุหีบห่อ)

2) ข้อเสนอแนะ

(1) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตให้มีราคาลดลง และเน้นสินค้าที่มีคุณภาพ ต้องการสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่ดอกเบี้ยต่ำ ต้องการให้มีการแนะนำลำไยพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับพื้นที่

(2) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ได้แก่ ต้องการให้มีการจัดอบรมเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพเป็นประจำทุกปี ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำให้ลำไยออกดอกดี ติดผลดกทุกปี ต้องการความรู้เรื่องการคัดเกรดและการเก็บเกี่ยวลำไยคุณภาพ อยากให้มีการจัดอบรมเรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตลำไย การวางแผนการผลิต ต้องการความรู้เรื่องการตลาด ต้องการความรู้เรื่องการทำให้ลำไยนอกฤดู อยากให้มีการทำหนังสือหรือเอกสารเรื่องเทคโนโลยีการดูแลลำไยให้ได้คุณภาพแจกเกษตรกร ต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีต่างๆ ในลำไยที่ถูกต้องเหมาะสม ต้องการให้มีการศึกษาดูงานแปลงลำไยที่ประสบผลสำเร็จ ต้องการให้มีการวิเคราะห์ดินเพื่อการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง

(3) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านการตลาด ได้แก่ ต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มและมีคณะกรรมการจัดซื้อในระดับตำบล และซื้อลำไยของสมาชิกในราคาที่ยุติธรรม สนับสนุนข้อมูลทางการตลาดล่วงหน้า ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้หาตลาดรองรับผลผลิต

ตลอดฤดูเก็บเกี่ยวและซื้อในราคาที่สูง หรือมีการรับซื้อแบบประกันราคา ต้องการให้มีแหล่งรับซื้อ ใกล้บ้าน ส่งเสริมการทำลำไยส่งออก

(4) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้แก่ สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมเทคนิคการเก็บเกี่ยวที่ใช้แรงงานน้อยและใช้เวลาน้อย เพื่อลด ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งเสริมการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีระยะสุกแก่พอดีและมีคุณภาพ

(5) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านบรรจุหีบห่อ ได้แก่ สนับสนุนอุปกรณ์ การบรรจุหีบห่อ ต้องการให้มีการฝึกอบรมการบรรจุหีบห่อที่ดีแบบมีมาตรฐาน ในการคัดลำไย คุณภาพใส่บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามน่าซื้อ

(6) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ต้องการให้เข้ามาส่งเสริมการผลิต แหล่งเงินทุนและการตลาด ต้องการให้ เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่แก่กลุ่มเกษตรกรที่สนใจและติดตามผลตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตลำไยคุณภาพ จนถึงการจัดจำหน่ายลำไยสู่ตลาด ต้องการให้มีการช่วยกำกับราคารับซื้อลำไยของพ่อค้าคนกลาง ไม่ให้มีการเอาเปรียบเกษตรกร ต้องการให้มีการส่งเสริมศักยภาพการผลิตลำไย หากความรู้ใหม่ๆมา เสริมให้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ต้องการให้มีการจัดศึกษาดูงานด้านการผลิตลำไยคุณภาพจาก แปลงที่ประสบความสำเร็จ

2. อภิปรายผล

ผลวิจัยเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน นำไป อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและทางสังคม ของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1) เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ อาทร วงษ์สง่า (2547 :บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดลำไยเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ปี 2546 สอดคล้อง กับรักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาการผลิตและการลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรใน จังหวัดนครราชสีมา และสอดคล้องกับ กิริณี แก้วใส (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาการผลิตลำไยของ เกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ซึ่งพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

2) อายุ เกษตรกรอายุเฉลี่ย 55.31 ปี ใกล้เคียงกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ)พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.50 ปี และใกล้เคียงกับ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551 :

บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.27 ปี

3) **ระดับการศึกษา** เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ ออาหาร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ณรงค์ แสงมณีวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการแก้ไขปัญหาลำไยปี 2547 ในจังหวัดลำพูนพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 คน เป็นชายเฉลี่ย 1.62 คน และเป็นหญิงเฉลี่ย 1.43 คน และมีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 8.82 คน เป็นชายเฉลี่ย 3.88 คน และเป็นหญิงเฉลี่ย 4.97 คน ใกล้เคียงกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า มีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.95 คน ชัดแย้งกับ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.38 คน

2) รายได้ของครัวเรือน เกษตรกรมีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 149,000 บาท มีอาชีพหลักคือการทำไร่ และมีอาชีพรองคือการทำสวนลำไย ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต เกษตรกร ใกล้เคียงกับ ออาหาร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 107,140 บาท แต่ขัดแย้งกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 205,246.47 บาท และขัดแย้งกับ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้สุทธิต่อปี 238,000 บาท เพราะผลการศึกษากษตรกรมีการทำสวนลำไยเป็นอาชีพรอง โดยมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.54 ไร่ และใช้เงินทุนตนเองในการผลิตลำไย จึงทำให้มีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยต่อปีน้อยกว่าเกษตรกรในจังหวัดอื่น

2.1.3 สภาพทางสังคม

1) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สอดคล้องกับ ออาหาร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย และสอดคล้องกับ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เป็นกลุ่มลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2) การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน เกษตรกรส่วนใหญ่เคย เข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน จัดแข่งกับ กิรีณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 59.7 ไม่เคยฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรให้ความสนใจในการ เข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน มากพอสมควร เพราะจากผลการศึกษาเกษตรกร ได้รับความรู้จากสื่อบุคคล(เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ)โดยวิธีบรรยายในระดับปานกลาง

2.1.4 สภาพการผลิต พบว่า

1) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยสภาพพื้นที่ชายเขา ลักษณะดินที่ปลูกลำไย เป็นดินลูกรัง ใช้ระยะเวลาการปลูกลำไย 8x8 เมตร จัดแข่งกับ อาหาร วงษ์สง่า (2547: บทคัดย่อ) พบว่า ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นที่ในเขตชลประทาน จัดแข่งกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าสวนลำไยของเกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นราบ เป็นดินร่วน และยังจัดแข่งกับ กิรีณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่าส่วนใหญ่ลักษณะสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็น พื้นที่ราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพภูมิประเทศของอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีลักษณะเป็นภูเขา มากกว่าที่ราบ และดินบริเวณชายเขาส่วนใหญ่มักจะเป็นดินลูกรัง

2) เกษตรกรทั้งหมดปลูกลำไยพันธุ์อีดอ โดยซื้อพันธุ์ลำไยมาจากแหล่งพันธุ์ที่ เชื่อถือได้ และส่วนใหญ่เป็นกิ่งชำ สอดคล้องกับ อาหาร วงษ์สง่า (2547: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกร ส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ สอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกร ส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์อีดอ และสอดคล้องกับ กิรีณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์อีดอ

3) ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 6.54 ไร่ ใกล้เคียงกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.71 ไร่ แต่จัดแข่งกับ อาหาร วงษ์สง่า (2547: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.01 ไร่ และจัดแข่งกับ ปิยะธิดา มานะสถิตพงษ์ (2551: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่การผลิตลำไย 8.30 ไร่ ต่อครัวเรือน เพราะผลการศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ และปลูกลำไยเป็นอาชีพ รอง จึงอาจทำให้มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ยน้อยกว่าเกษตรกรในจังหวัดอื่น

4) อายุของลำไยเฉลี่ย 11.41 ปี ใกล้เคียงกับ อาหาร วงษ์สง่า (2547: บทคัดย่อ) พบว่าอายุของต้นลำไยเฉลี่ย 9.20 ปี และใกล้เคียงกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่า อายุลำไยเฉลี่ย 9.43 ปี

5) เกษตรกรทั้งหมดอาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำในการปลูกลำไย โดยส่วนใหญ่ ไม่มีการให้น้ำลำไย จัดแข่งกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าแหล่งน้ำที่ใช้เป็นของตนเอง วิธีการให้น้ำเป็นแบบปล่อยเหนือดิน และจัดแข่งกับ กิรีณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่า

แหล่งน้ำที่ใช้ เป็นคลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ วิธีการให้น้ำใช้ระบบสปริงเกอร์ฝอยเหนือดิน เพราะผลการศึกษาศาสตร์กรรมมีความรู้เรื่องการวางระบบน้ำในระดับน้อย และมีปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำในระดับมาก

6) เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการตัดแต่งกิ่งลำไยและไม่เคยตัดแต่งช่อดอก สอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่ามีการตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง และสอดคล้องกับ กิริณี แก้วใส (2555 : บทคัดย่อ) พบว่า มีการตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง

7) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีทางดิน โดยส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เกษตรกรมีเพียงส่วนน้อยที่มีการฉีดปุ๋ยเคมีทางใบ โดยส่วนใหญ่จะฉีดปุ๋ยเคมีทางใบสูตร 13-0-46 เกษตรกรส่วนใหญ่มีการฉีดฮอร์โมนแคลเซียมโบรอน สอดคล้องกับอาหาร วงษ์สง่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีควบคู่กับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยขี้ไก่ และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสอดคล้องกับ กิริณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) มีการใช้ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี

8) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกำจัดวัชพืชโดยวิธีตัดหญ้า ขัดแย้งกับ พัทธรา แสนสุข (2554 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรป้องกันกำจัดวัชพืชโดยการพ่นสารเคมี เพราะผลการศึกษาศาสตร์กรรมมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.54 ไร่ ซึ่งเกษตรกรสามารถดูแลสวนลำไยของตนเองได้โดยใช้วิธีตัดหญ้า และอาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่ต้องการให้ต้นลำไยได้รับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

9) เกษตรกรส่วนใหญ่พบการระบาดของเพลี้ยแป้ง มีการใช้สารไซเพอร์เมทรีนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบการระบาดของโรคราดำในสวนลำไย มีการใช้กำมะถันในการป้องกันกำจัดโรคพืช สอดคล้องกับ กิริณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่าศัตรูลำไยที่ระบาดคือ หนอนคืบกินใบ แมลงค่อมทอง ไรลำไย เพลี้ยแป้ง สารเคมีที่ใช้คือ เมโทมิล ไซเพอร์เมทรีน อะบาเม็กตินและไวท์ออยล์

10) เกษตรกรทั้งหมดผลิตลำไยในฤดู เกษตรกรส่วนใหญ่มีการราดสารเร่งการออกดอกในเดือนธันวาคม ขัดแย้งกับ กิริณี แก้วใส (2555: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีลักษณะการผลิตลำไยนอกฤดู สารที่ใช้คือสาร โพรแทสเซียมคลอเรต เพราะผลการศึกษาศาสตร์กรรมยังขาดความรู้ด้านการกระตุ้นให้ลำไยออกดอก และขาดความรู้ด้านการดูแลรักษาลำไยติดผล ในระดับมาก

11) เกษตรกรส่วนใหญ่ขายลำไยให้พ่อค้าคนกลาง ลำไยที่ขายได้มีเกรด AA เฉลี่ย 852.30 กิโลกรัม เกรด A เฉลี่ย 1,808.75 กิโลกรัม และเกรด B เฉลี่ย 1,374.30 กิโลกรัม เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการขายลำไยเฉลี่ย 27,660.50 บาท ใกล้เคียงกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรขายลำไยได้เฉลี่ย 10,231.20 บาท และใกล้เคียงกับ นิภาพร วงศ์สะอาด (2555: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 43,478 บาทต่อไร่ แต่ขัดแย้งกับ สวัสดิ์

กะรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรได้ปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 7,704.12 กิโลกรัม มีรายได้เฉลี่ย 113,407.22 บาทต่อปี เพราะผลการศึกษาศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนลำไยเป็นอาชีพรอง และปัญหาเรื่องการขาดความรู้ด้านการกระตุ้นให้ลำไยออกดอกและด้านการดูแลรักษาลำไยติดผลในระดับมาก จึงทำให้ผลผลิตลำไยที่ขายได้ส่วนใหญ่เป็นลำไยเกรด A มากกว่าเกรด AA ส่งผลให้มีรายได้จากการขายลำไยเฉลี่ยน้อยกว่าเกษตรกรในจังหวัดอื่นบ้าง

2.3 ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ

1) ระดับความรู้ของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ เกษตรกรมีความรู้ภาพรวมระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 12 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ลำไย และการกำจัดวัชพืช รองลงมา มีความรู้ระดับปานกลาง 8 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมดิน การขยายพันธุ์ลำไย การให้ปุ๋ย การบำรุงดิน การป้องกันกำจัดโรคแมลง การเก็บเกี่ยว การคัดขนาดและคุณภาพ และการตลาด และมีความรู้ระดับน้อยมี 2 ประเด็น คือ การวางระบบน้ำ และการบังคับการออกดอก สอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีความรู้พื้นฐานการผลิตลำไยระดับปานกลาง

2) แหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ เกษตรกรได้รับความรู้จากช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพจากสื่อต่างๆ ภาพรวมระดับน้อย โดยแยกเป็น 4 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อบุคคล และเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชัดแย้งกับ กิริณี แก้วใส (2555 : 77) พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยอยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่จากทางราชการ ผ่านสื่อโทรทัศน์ คู่มือ ซีดี/วิดีโอ และการบรรยาย เพราะผลการศึกษาศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำไร่ อายุเฉลี่ย 55.31 ปี และมีปัญหาด้านความรู้และด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในระดับปานกลาง จึงส่งผลทำให้มีระดับความรู้น้อยกว่าจังหวัดอื่นบ้าง

2.4 การยอมรับการการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย

1) การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงความคิดเห็น เกษตรกรยอมรับในภาพรวมระดับมาก โดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรยอมรับระดับมาก 3 ประเด็น คือ พันธุ์ลำไย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว และเกษตรกรยอมรับระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การปลูกและดูแลรักษา และการบันทึกข้อมูล สอดคล้องกับ สวัสดิ์ กะรัตน์ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีการยอมรับ

เทคโนโลยีการผลิตลำไยในระดับมากต่างๆ ด้าน ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา หลังลำไยติดผลการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย การกระตุ้นให้ลำไยออกดอก การตัดเกรด การให้ปุ๋ย การให้น้ำและการบรรจุหีบห่อ

2) การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพในเชิงการปฏิบัติ เกษตรกรยอมรับและนำไปปฏิบัติ โดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำ เช่น พันธุ์อีดอ สีสชมพู เกษตรกรทั้งหมดทำการปลูกลำไย ในดินมีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี มีการนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ และเก็บผลผลิตในสถานที่ที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีวัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวันปฏิบัติการต่างๆ สอดคล้องกับ อัญชลี กุณพงษ์ (2548: 66-67) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพของเกษตรกรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยเหมาะสมดีมาก และสอดคล้องกับ นิภาพร วงศ์สะอาด (2555:บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2.5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ เกษตรกรมีความคิดเห็นภาพรวมระดับมาก โดยแยกเป็น 11 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากทั้ง 11 ประเด็น ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ได้รับมีความสอดคล้องกับการผลิตลำไยที่ท่านปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว เทคโนโลยีการผลิตลำไยเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติในสวนท่านได้ ผลของการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านจำหน่ายผลผลิตลำไยได้ในราคาที่สูงขึ้น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่าย การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยทำให้ท่านต้องใช้ต้นทุนการผลิตลำไยมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านได้ผลผลิตลำไยสูงขึ้นการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ใช้ในการผลิตลำไยทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานความต้องการของตลาด การใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตลำไยช่วยให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น ความสำเร็จในการทำสวนลำไยของท่านเป็นผลเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสม วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการผลิตลำไยสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น สอดคล้องกับ สวัสดิ์ กระจัตน์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไย

2.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

1) ปัญหา ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 6 ด้าน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีปัญหาระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการตลาดและมีปัญหาระดับปานกลาง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ ขัดแย้งกับ สวัสดิ์ กระรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยอยู่ในระดับน้อย ขัดแย้งกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับแรงงานซึ่งหายากและค่าจ้างที่แพงและปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ราคาขายผลผลิตต่ำ และขัดแย้งกับ นิภาพร วงศ์สะอาด (2555: บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะผลการศึกษาศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่ขายลำไยให้พ่อค้าคนกลาง ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิต ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต และเกษตรกรมีช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย จึงส่งผลให้เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคมากกว่าเกษตรกรในจังหวัดอื่น

2) ข้อเสนอแนะ

(1) ด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ ต้องให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตให้มีราคาลดลง และเน้นสินค้าที่มีคุณภาพ ต้องการสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่ดอกเบี้ยต่ำ ต้องการให้มีการแนะนำลำไยพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ สอดคล้องกับ ชงชัย สายวงศ์คำ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าควรมีการสนับสนุนแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ สอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรต้องการให้มีการควบคุมราคารับซื้อผลไม้ ยางพารา แมลง จัดงบประมาณสนับสนุนกองทุนหมุนเวียนการซื้อปุ๋ยเคมี ยางพาราแมลง และสอดคล้องกับ นิภาพร วงศ์สะอาด (2555 : บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรเสนอให้มีการช่วยควบคุมราคารับซื้อเพื่อลดต้นทุนการผลิต

(2) ด้านความรู้ ได้แก่ ต้องการให้มีการจัดอบรมเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพ บ่อยๆ ต้องการให้มีการจัดอบรมเรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตลำไย การวางแผนการผลิต ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำให้ลำไยออกดอกดี ติดผลดกทุกปี การคัดเกรดและการเก็บเกี่ยวลำไยคุณภาพ การตลาด การทำลำไยนอกฤดู การใช้สารเคมีต่างๆ ต้องการให้มีการทำหนังสือหรือเอกสารเรื่องเทคโนโลยีการดูแลลำไยให้ได้คุณภาพแจกเกษตรกรในลำไยที่ถูกต้องเหมาะสม ต้องการให้มีการศึกษาดูงานแปลงลำไยที่ประสบผลสำเร็จ ต้องการให้มีการวิเคราะห์ดินเพื่อการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ ชงชัย สายวงศ์คำ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้การผลิตที่ได้มาตรฐาน

(3) ด้านการตลาด ได้แก่ ต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มและมีคณะกรรมการจัดซื้อในระดับตำบล และซื้อลำไยของสมาชิกในราคาที่ยุติธรรม สนับสนุนข้อมูลทางการตลาดล่วงหน้า ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้หาตลาดรองรับผลผลิตตลอดฤดูเก็บเกี่ยวและซื้อในราคาที่สูง หรือมีการรับซื้อแบบประกันราคา ต้องการให้มีแหล่งรับซื้อใกล้บ้าน ส่งเสริมการทำลำไยส่งออก สอดคล้องกับ ชงชัย สายวงศ์คำ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าควรมีการควบคุมราคาและประกันราคาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550: บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรต้องการให้ราคาขายผลผลิตเกิดจากเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาได้เอง รัฐบาลกำหนดราคา 15-20 บาทต่อกิโลกรัม ให้มีโครงการประกันราคา

(5) ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้แก่ ต้องการให้มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมเทคนิคการเก็บเกี่ยวที่ใช้แรงงานน้อยและใช้เวลาน้อย เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งเสริมการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีระยะสุกแก่พอดีและมีคุณภาพ สอดคล้องกับ รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรควรมีเครื่องมือทดแทนแรงงานคน

(6) ด้านบรรจุหีบห่อ ได้แก่ ต้องการการสนับสนุนอุปกรณ์การบรรจุหีบห่อ ต้องการให้มีการฝึกอบรมการบรรจุหีบห่อที่ดีแบบมีมาตรฐาน ในการคัดลำไยคุณภาพใส่บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามน่าซื้อ เพราะผลการศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการบรรจุหีบห่อในภาพรวมระดับปานกลาง จึงมีความต้องการสนับสนุนอุปกรณ์และการฝึกอบรมการบรรจุหีบห่อ

(7) ด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน ภาครัฐ ได้แก่ ต้องการให้เข้ามาส่งเสริมการผลิต แหล่งเงินทุนและการตลาด เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่แก่กลุ่มเกษตรกรที่สนใจ และติดตามผลตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตลำไยคุณภาพจนถึงการจำหน่ายลำไยสู่ตลาด ต้องการให้มีการช่วยกำกับราคารับซื้อลำไยของพ่อค้าคนกลางไม่ให้มีการเอาเปรียบเกษตรกร ต้องการให้มีการส่งเสริมศักยภาพการผลิตลำไย หากความรู้ใหม่ๆ มาเสริมให้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ต้องการให้มีการจัดศึกษาดูงานด้านการผลิตลำไยคุณภาพจากแปลงที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ ชงชัย สายวงศ์คำ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้การผลิตที่ได้มาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านการผลิต จากปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในงานวิจัย

เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องขาดแคลนเงินทุนในการผลิตลำไย สารเคมีและปุ๋ยเคมีมีราคา

แพง และจากข้อค้นพบในงานวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการดำเนินการดังนี้

- 1) การลดต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์ น้ำหมักชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ และใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง
- 2) การรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต เพื่อจะได้ราคาถูกลง
- 3) ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในด้านเงินทุนในการผลิตลำไย และมีการติดตามแนะนำเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนของเกษตรกรด้วย

3.1.2 ด้านความรู้ จากข้อค้นพบในงานวิจัยเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น ไม่มีการตัดแต่งช่อดอก ขาดความรู้ในการบังคับการออกดอก การทำลำไยให้ได้ขนาด AA และยังพบการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชในสวนลำไยหลายชนิด เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ยังไม่เหมาะสม สูตรปุ๋ยที่ใช้ก็ยังใช้สูตรทั่วไปโดยที่ไม่มีการวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ย เกษตรกรได้รับการส่งเสริมความรู้จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการน้อยกว่าเรียนรู้จากบุคคลในครัวเรือนและเพื่อนบ้าน และในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการจากกรมพัฒนาที่ดิน อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ควรให้คำปรึกษาและให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างเข้าถึง และตรงจุดกับความต้องการของเกษตรกร สะดวกและรวดเร็วด้วย

3.1.3 ด้านการตลาด จากข้อค้นพบในงานวิจัยเกษตรกรทั้งหมดจะผลิตลำไยในฤดูเกษตรกรส่วนใหญ่ขายลำไยให้พ่อค้าคนกลาง และประสบปัญหาเรื่องราคาลำไยเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ราคาตกต่ำ ออกพร้อมกันทำให้ล้นตลาด ถูกพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบเรื่องราคาอีกด้วย ดังนั้นควรมีการดำเนินการดังนี้

- 1) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิต สร้างอำนาจการต่อรองราคาขายให้สูงขึ้น
- 2) รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประกันราคารับซื้อลำไยจากเกษตรกรโดยตรงอย่างมีมาตรฐานและเป็นธรรม ไม่ผ่านผู้ประกอบการ
- 3) รมรณรงค์การโฆษณาประชาสัมพันธ์การบริโภคลำไยผ่านทางสื่อต่างๆ
- 4) สนับสนุนการวิจัยหรือคิดค้นการแปรรูปผลผลิตลำไยเพื่อเพิ่มมูลค่า
- 5) หาดตลาดใหม่ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้มากยิ่งขึ้น
- 6) สนับสนุนความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อควบคุมผลผลิตให้ออกสู่ตลาดในช่วงที่มีผู้บริโภคมีความต้องการสูง เป็นการลดความเสี่ยงในเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำของเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพลำไยของเกษตรกร เนื่องจากผลการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า สภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร อาจมีผลต่อการพัฒนาลำไยให้มีคุณภาพ

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มในการผลิตและการจัดการด้านการตลาดลำไยของเกษตรกร เนื่องจากผลการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคด้านการตลาด และมีความต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มและมีคณะกรรมการจัดซื้อในระดับตำบล และซื้อลำไยของสมาชิกในราคาที่ยุติธรรม

3.2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลตอบแทนการผลิตระหว่างการผลิตลำไยในฤดูกับการผลิตลำไยนอกฤดู เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูเท่านั้น หากมีการศึกษาข้อมูลการผลิตลำไยนอกฤดู ก็จะมีข้อมูลผลตอบแทนการผลิตซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเปรียบเทียบ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจในการตัดสินใจเลือกปลูกลำไยตามความเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2550). *ระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช ลำไย* กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร. ค้นคืนวันที่ 14 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.farmers.doae.go.th/>
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2527). *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ-ประสานมิตร
- “การจัดการความรู้” ค้นคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2557 จาก <https://th.wikipedia.org>
- กิริณี แก้วใส. (2555). *การผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี
- โครงการการสร้างเครือข่าย การรวมกลุ่มและเชื่อมโยงข้อมูลของเกษตรกรและชุมชนกรณีศึกษา. เรื่อง การปรับปรุงคุณภาพที่ลำไย (2554) ค้นคืนวันที่ 7 มิถุนายน 2557 จาก <http://icomm.eng.cmu.ac.th>
- โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไยและลื่นจีศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยและลื่นจี (2543) การผลิตลำไย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยและการผลิตลำไย
- คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคเหนือ(2554) “ปริมาณผลผลิตลำไยที่ออกสู่ตลาดในปี 54 ” ค้นคืนวันที่ 7 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.oae.go.th>
- จินดา ขลิบทอง. (2554). “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาทางส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 1 หน้า 19-20 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- จำรอง เงินดี. (2534). *เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นพมาศ ชีรเวคิน. (2539). *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). *วิธีวิจัยทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร: พิชญาพรินติ้ง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2532). *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล
- ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์. (2551). “การใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตลำไยของเกษตรกร อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

พาวิน มะโนชัย, ยุทธนา เขาสุเมรุ, ชิติ ศรีตันทิพย์และสันติ ช่างเจรจา.(2547). *เทคโนโลยีการผลิตลำไย* (พิมพ์ครั้งที่ 1).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, คุณฉวี ณ ลำปาง และราไพวรรณ อภิชาติพงษ์ชัย (2542) “ลำไย:ไม้ผลเศรษฐกิจสำคัญเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม” (พิมพ์ครั้งที่ 1).เชียงใหม่: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และ สุรพล เสรฐบุตร (2553) “แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 3 (หน้า 3-11) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์.

พัชรา แสนสุข. (2554). *การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่* วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี

เพทาย ศิริมุสิกะ. (2547). *การตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ต่อการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี* วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,นนทบุรี

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2553). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้ ใน ประมวลสาระชุดวิชา การจัดการความรู้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 1 (หน้า 8-12) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

รักเกียรติ ชอบเกื้อ. (2550). *การผลิตและการลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา* วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี

สวัสดิ์ กระจัตน์. (2545). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มปรับปรุงคุณภาพลำไย อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา* วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตร์ มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สุชา จันทร์เอม. (2520). *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร แพร์พิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล

สุพัตรา สุภาพ. (2545). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 22) กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุวิทย์ สุวิชาโน. (2553). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาตามแนววิถีพุทธ* กรณีศึกษาโรงเรียนวัดชมนิมิตร อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปทุมธานี.

อาทร วงษ์สง่า. (2547). *สภาพการผลิต และการตลาดลำไยเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ปี 2546*

วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี

ณรงค์ แสงมณีวรรณ. (2548). *ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อ โครงการแก้ไขปัญหาลำไยปี 2547*

ในจังหวัดลำพูน วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.

“การจัดการความรู้” ค้นคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2557 จาก <https://th.wikipedia.org>

JIGSAW KM (2555) “ข้อมูล ความรู้ และทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการความรู้” ค้นคืนวันที่

8 สิงหาคม 2557 จาก <http://rattanasak.jigsawoffice.com/>.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางเฉลิมพร ลำน้อย
วัน เดือน ปีเกิด	12 สิงหาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ปี 2546 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

